

2004

Anketa o Potrošnji Domaćinstava

**Bosna i Hercegovina
Agencija za statistiku
Bosne i Hercegovine**

**Federalni zavod za statistiku
Federacije Bosne i Hercegovine**

**Zavod za statistiku
Republike Srpske
Ekspozitura Brčko**

Konačni rezultati

Anketa o potrošnji domaćinstava u BiH

S A D R Ź A J

Predgovor

Uvod	7
2. Stanovništvo i domaćinstva: glavne sociodemografske Karakteristike	9
2.1 Stanovništvo	9
2.2 Domaćinstva	16
3. Tržište rada: učešće pojedinaca i domaćinstava	21
3.1 Stanovništvo	21
3.2 Domaćinstva	30
4. Uvjeti stanovanja: karakteristike stambenih jedinica i trajna ptrošna dobra	39
4.1 Karakteristike stambenih jedinica	39
4.2 Posjedovanje trajnih potrošnih dobara	44
5. Izdaci za potrošnju: nivo i struktura	49
5.1 Glavne činjenice	49
5.2 Teritorijalne razlike	53
5.3 Karakteristike domaćinstava i razlike u navikama potrošnje	57
5.4 Štednja i ekonomska situacija	64
6. Siromaštvo: procjena i glavne karakteristike siromašnih dmacinstava	67
6.1 Metodološki aspekti	67
6.2 Relativno siromaštvo	68
6.3 Karakteristike siromašnih domaćinstava	70
6.4 Obrazovanje, rad i siromaštvo	72
6.5 Domaćinstva na granici siromaštva i slabo siromašna domaćinstva	73
Tumač pojmova	75
Indeks statističkih tabela	81
Statističke tabele	

PREDGOVOR

Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine (BHAS), Zavod za statistiku Federacije BiH (FIS) i Zavod za statistiku Republike Srpske (RSIS) proveli su u 2004. godini u Bosni i Hercegovini (BiH) Anketu o potrošnji domaćinstava. Finansijsku podršku za provođenje Ankete osigurali su Vlada Italije i Cooperazione Italiana uz tehničku pomoć eksperata ISTAT-a (Zavod za statistiku Italije). Podršku za izradu uzorka dao je DFID, Odjel za međunarodni razvoj Ujedinjenog Kraljevstva.

Još 1998. i 1999. statističke institucije Bosne i Hercegovine kao prioritet u realizaciji svojih aktivnosti istakle su Anketu o radnoj snazi (engleska skraćenica LFS) i Anketu o potrošnji domaćinstava (engleska skraćenica HBS), s ciljem jačanja kapaciteta za provođenje anketa na bazi domaćinstava i sticanja pouzdanih podataka o strukturi radne snage i nezaposlenosti, životnih uvjeta i nivoa siromaštva, veličine prihoda i potrošnje i efekata socijalne i ekonomske politike u cjelini. U vezi s tim, Svjetska banka je najviše bila zainteresirana za realizaciju Studije mjerenja životnog standarda (engleska skraćenica LSMS), s ciljem da se, između ostalog, dobiju podaci potrebni za mjerenje socijalnog stanja stanovništva.

Anketa mjerenja životnog standarda (LSMS) osmišljena je i realizovana u 2002. godini, a Anketa o potrošnji domaćinstava u 2004. godini; procijenjeno je da će Anketa o radnoj snazi (LFS) biti završena tokom 2005. godini.

Publikacija je pripremljena u saradnji sa ekspertom ISTAT-a - Nicoletta Pannuzi; Giorgio Della Roca (ISTAT) je obradio podatke i pripremio tabele. Publikacija daje analizu rezultata HBS-a iz 2004., analizu socio-ekonomskih karakteristika domaćinstava u BiH, učešća na tržištu rada, uslova stanovanja, nivoa i strukture izdataka domaćinstava i analizu siromaštva. Glosar termina i statističke tabele dati su u prilogu publikacije.

Fajlovi sa mikro podacima također su urađeni, a pripremljeno je i skladište agregiranih podataka. Fajlovi mikro podataka i skladište agregiranih podataka mogu se naći na web stranicama: www.bhas.ba, www.fzs.ba i www.rzs.rs.ba.

Druge publikacije u sklopu iste serije daju metodologiju korištenu u realizaciji Ankete o potrošnji domaćinstava i metodologiju po kojoj je izračunat Indeks potrošačkih cijena (engleska skraćenica CPI) i novi indeks potrošačkih cijena na bazi pondera dobijenih iz Ankete o potrošnji domaćinstava.

Anketa o potrošnji domaćinstava provedena u 2004. godini u BiH je rezultat zajedničkih napora svih kolega koji su na ovaj način podijelili profesionalnost i ekspertizu, ali i osjećaj prijateljstva i zajedničkog rada.

Posebnu zahvalnost izražavamo ključnoj grupi eksperata, čija su posvećenost i timski rad bili od esencijalnog značaja za uspjeh projekta: Ahmet Fazlić, Jelena Miović, Vera Nastić, Mladen Radić, Edin Šabanović, Giulio Barcaroli, Giorgio Della Rocca, Marco Di Zio, Roberta Fontana, Michelle Jouvenal, Pasquale Marrone, Nicoletta Pannuzi.

Direktor i zamjenik Agencije za statistiku Bosne i Hercegovine - Zdenko Milinović i Slavka Popović, Derviš Đurđević, direktor Federalnog zavoda za statistiku i

Slavko Šobot, direktor Zavoda za statistiku Republike Srpske – dali su punu i nesebičnu podršku ovom projektu već od samog početka u vidu svih neophodnih instrukcija, smjernica i rada putem punog partnerstva.

Veća grupa drugih eksperata iz svih institucija, uključenih u realizaciju Ankete iz Bosne i Hercegovine i Italije, dala je nemjerljiv doprinos tokom različitih faza realizacije, počevši od samog osmišljavanja Ankete, njene realizacije pa sve do postizanja dobrih rezultata: Ševala Abaz, Hidajeta Bajramović, Željka Drašković, Dubravka Husić, Nermina Ibrišević-Ademović, Mesuda Kamberović, Tima Karačić, Zvonimir Kin, Nataša Lučić, Dijana Mlikota, Radoslav Malešević, Fahrudin Memić, Dragana Plamenić, Donald Prohaska, Rada Radanović, Bogdana Radić, Milenko Stojanović, Hasan Zolić, Teresa Buglielli, Claudia Cianfarani, Giuliana Coccia, Stefano De Francisci, Massimiliano Degortes, Paolo Giacomi, Franco Lodovici, Stefania Macchia, Alessandra Masi, Branislav Mikulić, Massimiliano Rezetti, Ercole Riccini Margarucci, Mauro Sodani, Alessandra Sorrentino.

Vera Nastic i Tiziana Pellicciotti dale su izvanredan doprinos prigodom pripreme prijevoda i editovanja tekstova.

UVOD

Anketa o potrošnji domaćinstva (engleska skraćenica HBS) daje osnovne informacije koje su potrebne da bi se definirali, analizirali i interpretirali izdaci za potrošnju domaćinstava u Bosni i Hercegovini.

Anketom, na bazi uzorka domaćinstava, prikupljaju se podaci o izdacima za potrošnju s posebnim osvrtom na socijalne i ekonomske aspekte uvjeta u kojima domaćinstva žive. Na osnovu dizajna uzorka anketa omogućava i kvalitativnu i kvantitativnu analizu životnog standarda i ponašanja domaćinstava kada je u pitanju potrošnja, uzimajući u obzir različite tipove domaćinstava, teritorijalne i socijalne aspekte.

Glavna svrha ankete ogleda se u prikupljanju informacija o strukturi i nivou izdataka za potrošnju prema glavnim socioekonomskim i teritorijalnim karakteristikama domaćinstava; prikupljaju se svi izdaci domaćinstva za nabavku proizvoda i usluga. Definicija izdataka za potrošnju također obuhvata proizvode koje je domaćinstvo proizvelo u svojim baščama ili na poljoprivrednim imanjima za svoju potrošnju (potrošnja iz vlastite proizvodnje), proizvode i usluge koje obezbjeđuju poslodavci u vidu plaće, imputiranu rentu za stambene jedinice u kojima žive vlasnici ili koje se koriste besplatno. Svi drugi izdaci domaćinstva za potrebe koje ne spadaju u okvir potrošnje isključuju se iz koncepta izdataka za potrošnju (npr. kupovina kuće ili zemljišta, plaćanje poreza, izdaci vezani sa poslovnim djelatnostima itd.). Iznosi izdataka za potrošnju bilježe se u trenutku nabavke proizvoda i usluga, bez obzira da li su stvarno potrošeni ili plaćeni u tom trenutku (naprimjer, plaćanje karticom ili u ratama).

Da bi se dobila kompletna slika, anketom se prikupljaju podaci o izdacima za hranu i piće, stanovanje, namještaj, odjeću i obuću, zdravstvo, prijevoz i komunikacije, rekreaciju, kulturu i obrazovanje, o drugim proizvodima i uslugama koje nisu spomenute, kao i informacije o članovima domaćinstva (odnos, starosna dob, bračni status, obrazovanje, status aktivnosti, područje djelatnosti), kao i podaci o karakteristikama stanovanja.

Rezultati su dati po grupama ili kategorijama izdataka (oni koji su najrelevantniji), analiziraju se po teritorijalnoj pripadnosti, veličini i tipu domaćinstva, zanimanju i području djelatnosti nosioca domaćinstva, kao i po karakteristikama koje više od drugih utiču na nivoe potrošnje i ponašanje domaćinstva kada je u pitanju potrošnja.

Poglavlje 2 daje osvrt na stanovništvo Bosne i Hercegovine u smislu individualnih sociogeografskih karakteristika (geografsko područje, spol, starosna grupa, bračni status, obrazovanje) i u smislu strukture domaćinstva (broj članova, tip, prisustvo starih i mladih osoba u domaćinstvu).

Poglavlje 3 daje analizu učešća na tržištu rada, također sa tačke gledišta domaćinstva, daje informacije o različitoj distribuciji djelatnosti između domaćinstava i unutar samog domaćinstva.

Poglavlje 4 daje detaljan opis uvjeta u kojima žive domaćinstva u Bosni i Hercegovini, u smislu karakteristika stambenih jedinica, raspoloživih usluga i vlasništva nad trajnim potrošnim dobrima.

Poglavlje 5 daje analizu izdataka za potrošnju domaćinstava. Nivoi i struktura izdataka dati su po geografskim područjima, tipu domaćinstva, učešća na tržištu rada i glavnim grupama ili modalitetima potrošnje. Posljednji dio poglavlja daje sintetičku analizu štednje domaćinstava i procjenu najnižeg mjesečnog prihoda koji bi zadovoljavao potrebe domaćinstva.

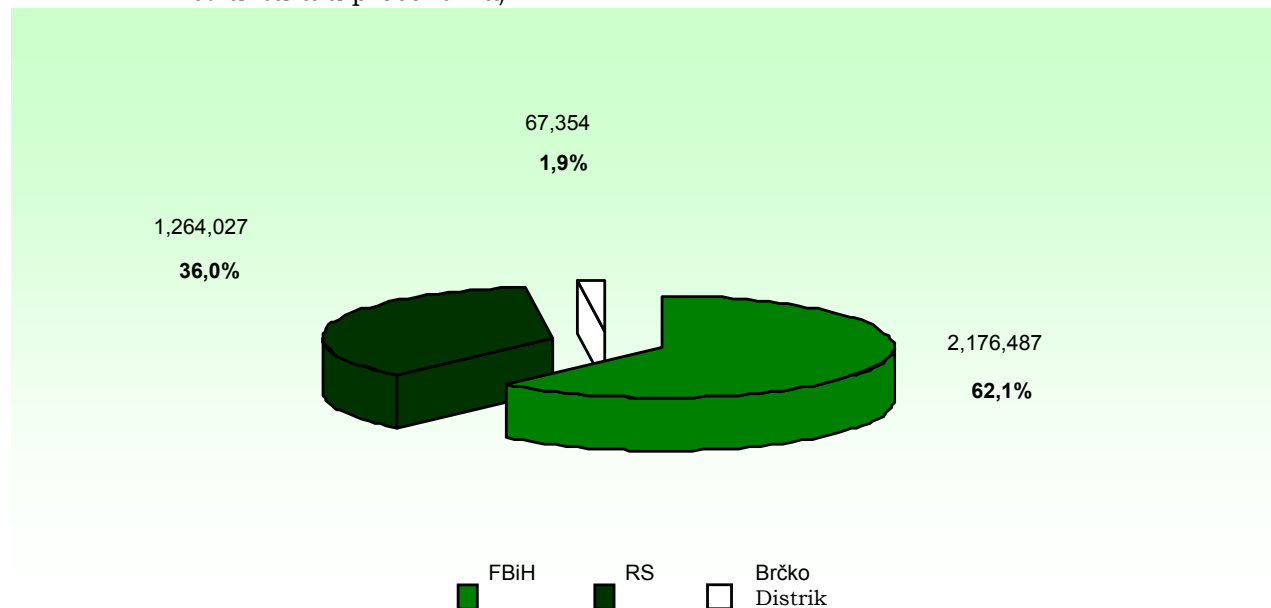
Na kraju publikacije (Poglavlje 6) data je analiza stanja siromaštva: evropska metodologija koja se koristi za studiju siromaštva ukratko je opisana i korištena s ciljem procjene i opisa siromašnih domaćinstava.

2. STANOVNIŠTVO I DOMAĆINSTVA: GLAVNE SOCIODEMOGRAFSKE KARAKTERISTIKE¹

2.1 Stanovništvo

U 2004. godini ukupan broj stanovnika u Bosni i Hercegovini je 3.507.868 stanovnika; od toga 62,1% u Federaciji BiH, 36% u Republici Srpskoj i 1,9% Distriktu Brčko (Grafikon 2.1).

Grafikon 2.1 Stanovništvo po geografskom području. Godina 2004. (apsolutne vrijednosti i struktura u procentima)

Najveći broj stanovnika živi u ruralnim područjima (oko 60%): u Republici Srpskoj skoro dvije trećine stanovnika živi u ruralnim područjima, dok je procenat u Federaciji BiH i Distriktu Brčko nešto veći od 50% (Tabela 2.1).

Tabela 2.1. Stanovništvo po urbanizaciji i geografskom području. Godina 2004. (apsolutne vrijednosti i struktura u procentima)

Tip područja	Geografsko područje			Bosna i Hercegovina
	FBiH	RS	Distrikt Brčko	
Urbano	42,4	35,4	42,6	39,9
Ruralno	57,6	64,6	57,4	60,1
Ukupno (=100%)	2,176,487	1,264,027	67,354	3,507,868

U stanovništvu BiH žena je 1,788,702, što je nešto malo više od broja muškaraca, kojih je 1,719,166; prema tome, 96 muškaraca dolazi na 100 žena (Tabela 2.2).

¹ Alessandra Masi, Istat, Ekonomska situacija domaćinstva.

Federacija BiH pokazuje najviši omjer broja muškaraca prema broju žena² (97,4%); razlika između spolova izraženija je u Republici Srpskoj, gdje na 100 žena dolaze 94 muškarca, dok je u Distriktu Brčko ovaj omjer 96,5%.

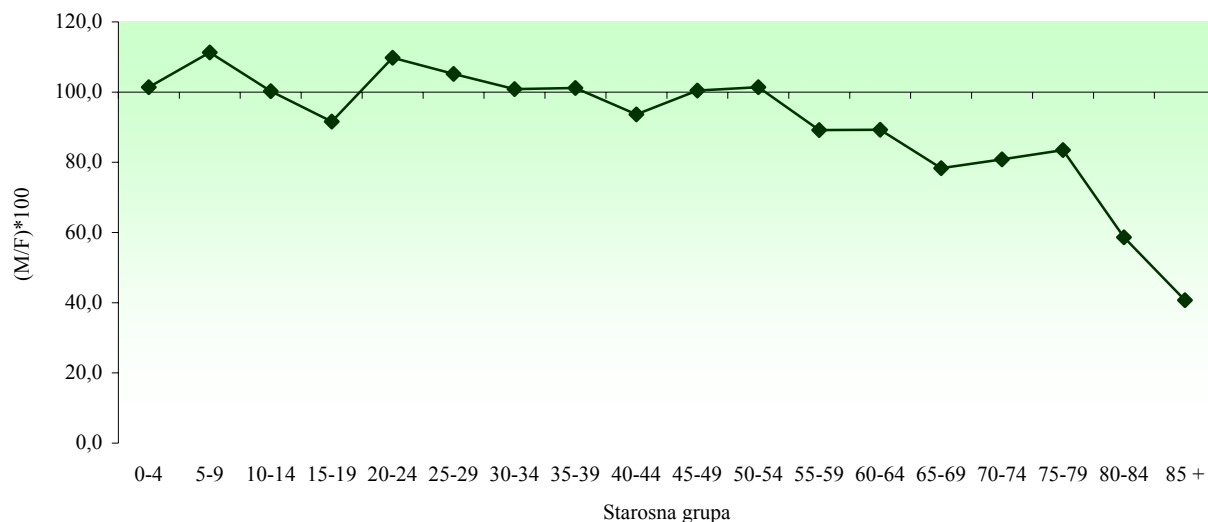
Struktura stanovništva po spolu proizlazi iz različitih trendova uočenih u rađanju i smrtnosti unutar ženske i muške populacije. Odnos između rođenih muškaraca i žena je skoro konstantan, jer je određen biološkim faktorima - 106 prema 100. Međutim, stopa mortaliteta muškaraca, sa starošću, pokazuje trend rasta u odnosu na stopu mortaliteta žena, ali iz ovoga razloga prednost muškarca u odnosu na žene, koja je primijećena u mlađoj fazi životnog ciklusa, progresivno opada sve dok se potpuno ne izgubi. Veće prisustvo žena postaje čak izraženije u starijem dobu; vanjski faktori također su uticali na ovu pojavu, kao što je naprimjer uticaj rata i migracija. Oba uticaja imaju različito djelovanje na spolnu pripadnost i pokazuju tendenciju promjene odnosa.

Tabela 2.2 Stanovništvo po spolu i omjeru muškaraca po geografskim područjima - Godina 2004. (apsolutne vrijednosti)

Geografsko područje	Spol		Omjer muškaraca
	Muškarci	Žene	
FBiH	1,073,829	1,102,658	97,4
RS	612,258	651,769	93,9
Distrikt Brčko	33,079	34,275	96,5
Bosna i Hercegovina	1,719,166	1,788,702	96,1

U Bosni i Hercegovini broj muškaraca je veći od broja žena u nižim starosnim grupama. Najveća stopa zabilježena je u grupama između 5. i 9. godine, gdje na 100 žena dolazi 111 muškaraca (Grafikon 2.2).

Grafikon 2.2 Omjer muškaraca po starosnim grupama – Bosna i Hercegovina - Godina 2004.

Nakon 55. godine starosti broj muškaraca na 100 žena evidentno opada: minimalna vrijednost se vidi nakon 84. godine starosti. Među veoma starim grupama na svakih 100 žena dolazi svega 41 muškarac. Ova razlika u spolovima, a vidljiva je i na teritorijalnom nivou, rezultat je progresivnog starenja stanovništva i dužeg očekivanog životnog vijeka žena. U Republici Srpskoj

² Odnos broja muškaraca u datoj populaciji na 100 žena.

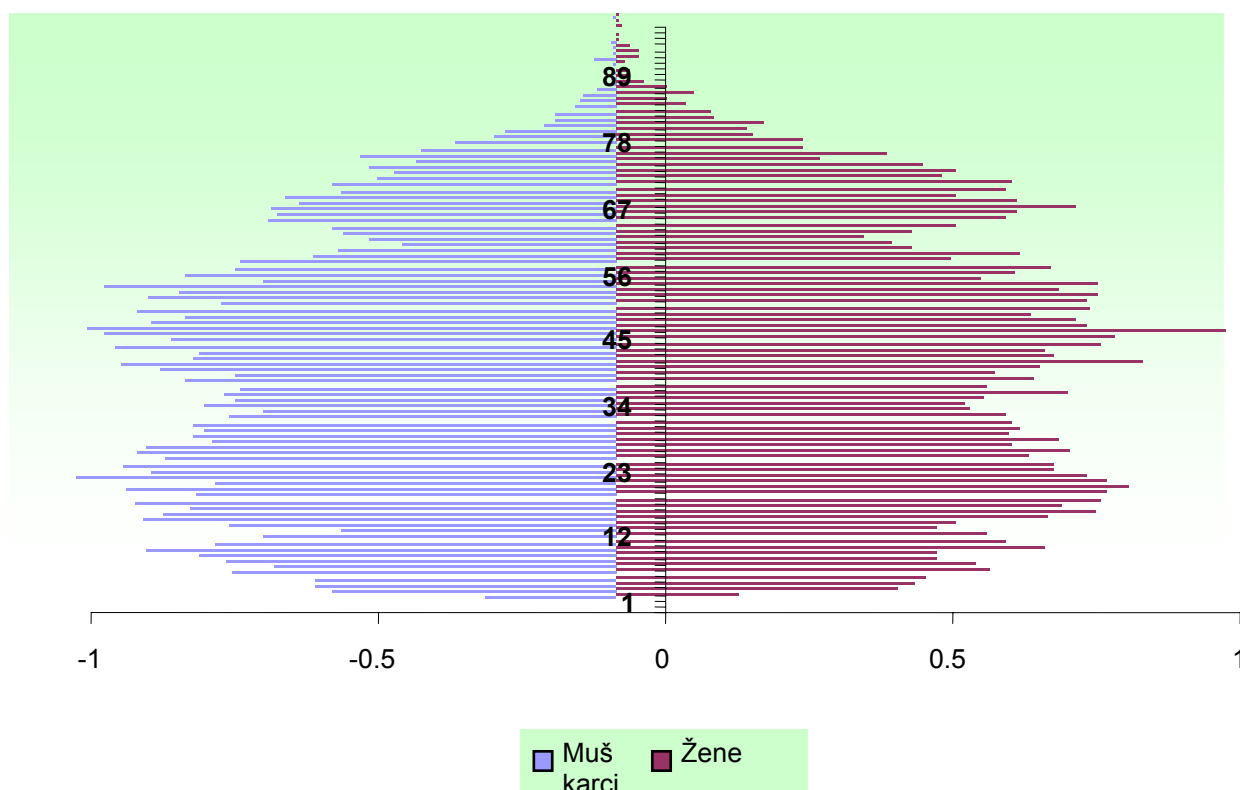
najuočljivija razlika među spolovima vidi se u starosnoj grupi preko 65 godina, gdje na 100 žena dolazi 76 muškaraca (Tabela 2.3).

Tabela 2.3. Omjer muškaraca po starosnim grupama i geografskom području - Godina 2004.

Starosna grupa	Geografsko područje			Bosna i Hercegovina
	FBiH	RS	Distrikt Brčko	
0 – 5	99,4	102,1	92,5	100,2
6 – 17	104,5	99,4	103,9	102,8
18 – 34	102,9	104,1	97,4	103,2
35 – 64	97,2	94,6	101,9	96,3
>= 65	78,1	75,5	78,6	76,9
Ukupno	97,4	93,9	96,5	96,1

Struktura stanovništva po godinama starosti posebno je interesantna, jer različite pojave kao što su, recimo, reprodukcija, mortalitet i migracije uvelike ovise o životnom ciklusu: generalno posmatrano, slabije stope rađanja i smrtnosti određuju staru populaciju, kao i prilično dugo prosječno očekivano trajanje života; suprotno ovome, populaciju sa značajnim stopama rađanja i smrtnosti karakterizira mlada starosna struktura i kraće prosječno očekivano trajanje života.

Grafikon 2.3 Stanovništvo po starosnoj grupi i spolu - Godina 2004. (vrijednosti u procentima)

Starosna piramida je instrument koji bolje predstavlja starosnu strukturu populacije (Grafikon 2.3). Dno piramide je tanko i pokazuje da mali procenat stanovništva već u početnim godinama života korespondira padu nataliteta.

Viši ili niži procenat stanovništva u nekim datim starosnim grupama (npr. između 5. i 9. ili oko 10), koji daje neravnomjeran oblik piramidi, rezultira iz nepravilnih trendova rađanja i umiranja, uz migracione faktore.

Kako je već rečeno, piramida je šira u dijelu između 5. i 9. godine starosti, i pokazuje veće prisustvo pojedinaca u toj starosnoj grupi, što je u suprotnosti sa starosnom grupom koja ide neposredno iznad (oko 10. godine) i za koju piramida ima tanji oblik.

Tanji oblik piramide se, također, vidi u starosnim grupama između 30. i 34. godine i između 60. i 64. godine. Najvjerovatnije je da se odnos može uspostaviti između ovih činjenica i efekata rata i migracija u druge zemlje.

Tabela 2.4. Stanovništvo po spolu i starosnoj grupi po geografskom području - Godina 2004. (apsolutne vrijednosti i struktura u procentima)

Geografsko područje						
FBiH				RS		
Starosna grupa	Spol		Ukupno	Spol		Ukupno
	Muškarci	Žene		Muškarci	Žene	
0-5	6,0	5,8	5,9	5,7	5,2	5,4
6-17	17,6	16,4	17,0	15,0	14,2	14,6
18-34	25,8	24,4	25,1	23,1	20,8	21,9
35-64	40,1	40,2	40,1	40,7	40,4	40,5
>=65	10,5	13,1	11,8	15,6	19,4	17,6
Prosječna starost (godine)	35,6	37,2	36,4	39,0	41,1	40,1
Medijana starosti (godine)	35,0	37,0	36,0	39,0	42,0	41,0
Ukupno (=100%)	1,073,829	1,102,658	2,176,487	612,258	651,769	1,264,027

Distrikt Brčko				Bosna i Hercegovina		
Starosna grupa	Spol		Ukupno	Spol		Ukupno
	Muškarci	Žene		Muškarci	Žene	
0-5	6,2	6,5	6,4	5,9	5,6	5,7
6-17	15,5	14,4	14,9	16,6	15,6	16,1
18-34	24,3	24,1	24,2	24,8	23,1	23,9
35-64	40,1	38,0	39,0	40,3	40,2	40,3
>=65	13,9	17,1	15,5	12,4	15,5	14,0
Prosječna starost (godine)	37,2	39,3	38,3	36,8	38,7	37,8
Medijana starosti (godine)	37,0	39,0	38,0	36,0	39,0	38,0
Ukupno(=100%)	33,079	34,275	67,354	1,719,166	1,788,702	3,507,868

Pored ove starosne piramide, moguće je izračunati indikatore, kao što su prosječna starost i medijana starosti koji, kao što znamo, rastu kao funkcija stope starenja stanovništva.

U Bosni i Hercegovini prosječna starost je 37,8 godina. Primjećuje se evidentna razlika u spolovima, gdje je muška populacija u prosjeku mlađa od ženske: prosječna starost je 36,8 i 38,7 godina, respektivno (Tabela 2.4).

Razlika u spolovima se povećava ako se uzme u obzir medijana starosti: 50% muške populacije je mlađe od 36 godina, u odnosu na 39 godina kod ženske populacije. Činjenica da je prosječna starost manja od medijane i da dovodi do distribucije stanovništva po starosnim grupama koja je asimetrična na lijevu stranu i u odnosu na niže starosne grupe, i tako pokazuje populaciju koja je po strukturi mlada.

U Bosni i Hercegovini skoro 2/3 stanovništva je između 18. i 64. godine, odnosno, skoro 1/4 je između 18. i 34. godine. Stanovništvo je u prosjeku mlađe u Federaciji BiH, sa prosjekom starosti od 36,4 godine; starija populacija je u RS (40,1 godina).

Mlada starosna grupa (pojedinci mlađi od 18 godina) čini 21,8% ukupnog stanovništva: više od 1/4 (5,7% ukupnog stanovništva) spada u predškolsko doba (manje od 6 godina starosti). Federacija BiH ima veći broj mlađe populacije, 22,9%, dok je ovaj procenat niži u RS, 20%.

Starija populacija (pojedinci sa 65 godina i više) učestvuju sa 14% u stanovništvu, a 57 starih na 100 su žene. Procenat žena preko 65 je 15,5%, dok je kod muškaraca 12,4%. Procenat stare populacije značajno se razlikuje po geografskim područjima. Nešto je niži u Federaciji BiH (11,8% stanovništva), a značajniji je u RS (17,6%), gdje je jedna od pet žena starija od 65 godina.

Tabela 2.5 Strukturalni indikatori stanovništva po geografskim područjima – Godina 2004.

	OD (1)	Stari u odnosu na djecu (2)	Stopa starenja (3)	Stopa zavisn osti (4)	Stan ovniš tvo< 5 (%)	Stan ovniš tvo>= 75 (%)	Žene >=75 (%)	Stanov ništvo >=85 (%)	Žene >=85 (%)
Geografsko područje									
FBiH	17,6	2,0	65,4	42,8	4,7	3,1	3,6	0,3	0,5
RS	18,6	3,2	110,7	50,2	4,4	5,0	5,8	0,6	0,8
Distrikt Brčko	21,9	2,4	84,7	51,2	5,1	4,1	5,4	-	-
Bosna i Hercegovina	18,0	2,4	80,8	45,5	4,6	3,8	4,4	0,4	0,6

Vrijednosti označene sa ‘-’ nisu pouzdane zbog malog uzorka.

1 Omjer djece (0 i 4 godine) po broju žena u fertilnom dobu (15-49).

2 Omjer broja osoba sa 65 godina i više i broja osoba ispod 6 godina.

3 Procentualni omjer stanovništva od 65 godina i više i stanovništva od 0-14.

4 Omjer stanovništva od 0-14 i preko 65 prema stanovništvu starosne grupe od 15-64 (radno sposobno stanovništvo).

Svi strukturni indikatori stanovništva pokazuju da je RS geografsko područje sa najstarijom populacijom: omjer starih prema stopi djece, tj. omjer između broja osoba preko 65 i onih mlađih od 6 godina je 3,2 (prema 2 u Federaciji BiH), stopa starenja pokazuje 111 osoba preko 65 godina na svakih 100 pojedinaca mlađih od 15 godina, a kvota osoba preko 75 godina je 5%, u odnosu na 3,8% za ukupno stanovništvo (Tabela 2.5).

Na drugoj strani, Federacija BiH je najmlađe geografsko područje, sa “samo” 65 starih osoba na svakih 100 pojedinaca koji su mlađi od 15 godina i 2 stare

osobe po svakom djetetu koje je mlađe od 6 godina. Osim toga, na svakih 100 pojedinaca 5 ima manje od 5 godina, a 3 ima 75 godina i više.

Omjer ovisnosti, tj. omjer neaktivne populacije (osobe mlađe od 15 godina i one sa 65 godina i više) i aktivne populacije (između 15. i 64. godine) u Bosni i Hercegovini je 45,5%, što znači da je 46 osoba na 100 neaktivno. Ovaj omjer ide preko 50% u Brčkom i RS; u RS ovo je dato većim ponderom stanovništva preko 65 godina, a u Distriktu Brčko javlja se zbog zajedničkog efekta prisustva djece predškolske dobi i većeg prisustva, u odnosu na Federaciju BiH, stare populacije.

Omjer djeteta-žena je mjera – iako neprecizna – feritiliteta, i dobijena je iz broja djece (0-4) prema broju žena starosne dobi između 15 i 49 godina: imamo 18 djece manje od 5 godina na svakih 100 žena dobi između 15 i 49 godina, što pokazuje da je Bosna i Hercegovina zemlja niskog feritiliteta. Geografsko područje sa glavnim demografskim doprinosom je Distrikt Brčko (21,9%), u poređenju sa Federacijom BiH (17,6%). Srednja vrijednost dobijena za RS je određena niskim prisustvom ne samo djece nego i žena u fertilnom dobu (pogledati Aneks, Tabela 2).

61,8% osoba od 15 godina i više po bračnom statusu je oženjeno/udato ili živi zajedno sa partnerom (Tabela 2.6). Više od 1/4 je neoženjeno/neudato, ali sa velikim razlikama po spolovima: među muškarcima ova vrijednost je 30,3%, što je daleko više nego među ženama (21,2%).

Razlika je očiglednija u starosnim grupama između 25. i 34. godine, gdje je procenat neoženjenih muškaraca duplo veći u odnosu na procenat neudatih žena (47,1% i 23,1%, pogledati Aneks, Tabela 4).

Tabela 2.6. Populacija od 15 i više godina po bračnom statusu i starosnoj grupi - Godina 2004. (apsolutne vrijednosti i struktura u procentima)

Starosna grupa	Bračni status				Ukupno (=100%)
	Neoženjen/ neudata	Oženjen/udata ili žive zajedno u neformalnom braku	Razveden/a ili rastavljen/a	Udovac/ udovica	
15-24	88,6	10,9	-	-	536,092
25-34	35,3	61,8	1,9	1,0	462,332
35-64	6,4	83,0	3,0	7,7	1,412,055
>= 65	3,1	56,5	1,4	39,0	490,288
Populacija >=15	25,6	61,8	2,0	10,5	2,900,767

Vrijednosti označene sa ‘-’ nisu pouzdane zbog malog uzorka.

Među mladim starosne grupe od 15. do 24. godine 88,6% je neoženjeno/neudato, a samo 10,9% je oženjeno/udato ili živi sa partnerom. Ova druga vrijednost ide do 61,8% kod populacije starosne grupe od 25. do 34. godine i dostiže 83% u slučaju starosne grupe od 35. do 64. godine.

Razvedene i rastavljene osobe čine 2%, omjer ide od 2,2% kod osoba koje imaju manje od 65 godina do 1,4% kod osoba koje imaju 65 i više godina. Jedna osoba na svakih 10 stanovnika starosne dobi 15 godina i više je udovac/udovica. Ovdje imamo tipično ženski fenomen: na svakih 100 udovaca 79 su udovice. Neke značajne teritorijalne razlike ne proizlaze iz analize bračnog statusa po teritorijama.

Socioekonomska slika zemlje može se dopuniti analizom nivoa obrazovanja stanovništva, što opet ovisi o starosnoj strukturi.

Sljedeći indikatori podijeljeni su po starosnim grupama. Ustvari, svaki pojedinačni indikator izračunat je po starosti populacije koja odgovara ili je iznad minimuma potrebne starosne dobi za sticanje stepena obrazovanja.

Tabela 2.7. Indikatori nivoa obrazovanja po geografskom području - Godina 2004. (vrijednosti u procentima)

	Geografsko područje			Bosna i Hercegovina
	FBiH	RS	Distrikt Brčko	
Osobe od 16 godina i više bez stepena obrazovanja	8,1	9,8	7,4	8,7
Osobe od 65 godina i više bez stepena obrazovanja	30,7	34,0	30,1	32,2
Osobe od 23 godine i više sa najvišim stepenom obrazovanja *	4,7	3,7	2,4	4,3

*Stepen obrazovanja=fakultet, akademija ili specijalizacija, zvanje magistra ili doktora'.

Procenat osoba bez stepena obrazovanja značajno se povećava sa godinama. Ako je prosječna vrijednost 8,7% kod osoba od 16 godina i više, ona se povećava do 1/3 kod osoba preko 65 godina i ide skoro do pola (46,6%) kod osoba od preko 74 godine (Tabela 2.7).

Distrikt Brčko je geografsko područje gdje je manje prisustvo osoba bez obrazovanja (7,4%), nasuprot Republici Srpskoj gdje doseže 9,8%. U Federaciji BiH ovaj procenat je 8,1%.

Osim toga, analiza po teritorijama pokazuje da je Republika Srpska geografsko područje sa najvećim brojem starih osoba bez stepena obrazovanja (34%), dok je ovaj broj u Distriktu Brčko najniži (30,1%).

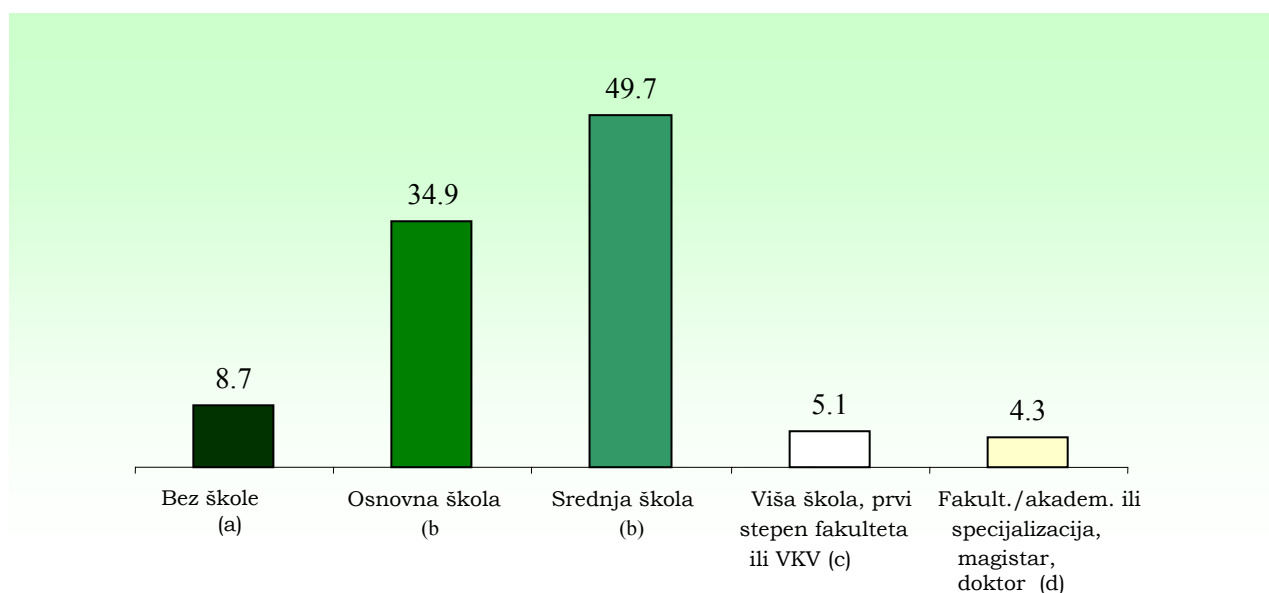
Tabela 2.8. Indikatori nivoa obrazovanja po spolu - Godina 2004. (vrijednosti u procentima)

	Spol	
	Muškarci	Žene
Osobe od 16 godina i više bez stepena obrazovanja	3,7	13,5
Osobe od 65 godina i više bez stepena obrazovanja	13,9	46,2
Osobe od 23 godine i više sa najvišim stepenom obrazovanja *	5,2	3,4

*Stepen obrazovanja=fakultet, akademija ili specijalizacija, zvanje magistra ili doktora'.

Razlike po spolu su praktično konzistentne: 13,5% žena od 16 godina i više nema stepen obrazovanja, što je opet suprotno muškarcima, 3,7% (Tabela 2.8). Ovo je još evidentnije kod žena u starijem dobu: nakon 64. godine procenat neobrazovanih osoba je 13,9% kada su u pitanju muškarci i 46,2% kada su u pitanju žene. Ustvari, među ženama starosti preko 74 godine 63% nema nikakav stepen obrazovanja. Kada su u pitanju muškarci vrijednost je daleko manja, 24%.

Grafikon 2.4. Stanovništvo po stepenu obrazovanja - Godina 2004. (vrijednosti u procentima)*

(a) odnosi se na stanovništvo od 16 godina i više (b) odnosi se na stanovništvo od 18 godina i više
(c) odnosi se na stanovništvo od 20 godina i više (d) odnosi se na stanovništvo od 23 godine i više

Završenu osnovnu školu ima 34,9% osoba starosti najmanje 16 godina, dok 49,7% predstavlja procenat osoba sa 18 godina i više koje imaju diplomu srednje škole.

Što se tiče viših nivoa obrazovanja, kod osoba od 20 godina i više 5,1% ima stepen obrazovanja "viša škola-prvi stepen fakulteta ili VKV"; 4,3% stanovništva starosti najmanje 23 godine ima fakultetsku diplomu, dok je ova vrijednost u Federaciji BiH 4,7%.

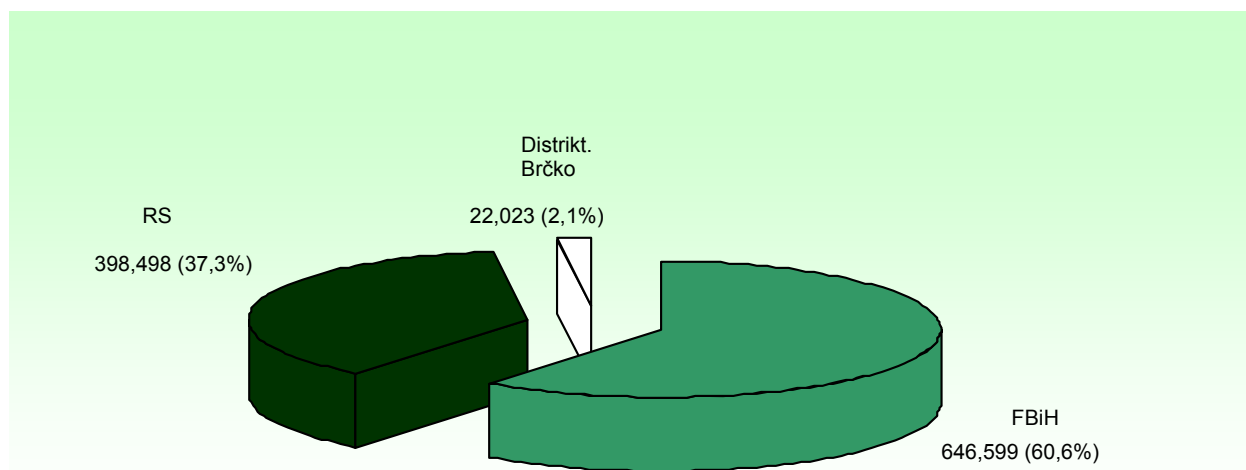
2.2 Domaćinstva

U Bosni i Hercegovini u 2004. godini živi 1,067.120 domaćinstava, sa prosječnom veličinom domaćinstva od 3,29 člana.

57% domaćinstava, više od pola, živi u ruralnim područjima, gdje su u prosjeku domaćinstva i veća (sa 3,45 člana u odnosu na 3,07 u urbanim domaćinstvima) (Tabela 2.10).

60,6% domaćinstava živi u Federaciji BiH, 37,3% u Republici Srpskoj i 2,1% u Distriktu Brčko (Grafikon 2.5). Što se tiče strukture stanovništva, u prosjeku domaćinstva koja žive u Federaciji BiH imaju nešto veći broj članova u odnosu na Republiku Srpsku i Distrikt Brčko.

Grafikon 2.5. Domaćinstva po geografskim područjima - Godina 2004. (apsolutne vrijednosti i struktura procenta)

U RS živi veći broj domaćinstava u ruralnim područjima (skoro 64%), skoro 10% više nego u Federaciji BiH i Distriktu Brčko. Ruralna domaćinstva u RS predominantno čine starije osobe, i predstavljaju 3/4 starih osoba koje žive same ili sa bračnim drugom.

Tabela 2.9. Domaćinstva po tipu područja i geografskom području – Godina 2004. (apsolutne vrijednosti i struktura procenta)

Tip područja	Geografsko područje			Bosna i Hercegovina
	FBiH	RS	Distrikt Brčko	
Urbani	46,7	36,2	46,7	42,8
Ruralni	53,3	63,8	53,3	57,2
Ukupno domaćinstva (=100%)	646,599	398,498	22,023	1,067,120

U Federaciji BiH prosječna veličina domaćinstva je 3,06 u urbanim područjima i 3,63 u ruralnim područjima, dok su u Distriktu Brčko domaćinstva u urbanim područjima najmanja (2,79 članova), do 3,29 u ruralnim područjima (Tabela 2.10).

Analiza veličine domaćinstava pokazuje visok procenat velikih domaćinstava. Skoro pola (44,5%) domaćinstava ima bar 4 člana, a oko 1/5 su domaćinstva sa pet ili više članova (20,7%). Domaćinstva sa 4 ili više članova su, uglavnom, ona koja čine bračni parovi sa dvoje ili više djece, što predstavlja otprilike 1/4 ukupnih domaćinstava (Tabela 2.11).

Ustvari, bračni parovi sa troje ili više djece (6,5% ukupnih domaćinstava) predstavljaju 1/3 domaćinstava sa pet ili više članova. Ostale 2/3 su domaćinstva različitog tipa: parovi sa djecom koja žive sa drugima.

Tabela 2.10. Veličina domaćinstava po geografskom području i prosječan broj članova po tipu područja i geografskom području – Godina 2004. (apsolutne vrijednosti i struktura u procentima)

Veličina domaćinstva	Geografsko područje			Bosna i Hercegovina
	FBiH	RS	Distrikt Brčko	
1 član	12,5	16,4	17,9	14,0
2 člana	21,6	25,5	23,6	23,1
3 člana	19,4	16,7	17,7	18,4
4 člana	25,2	21,6	25,2	23,8
5 i više članova	21,4	19,9	15,6	20,7
Ukupno domaćinstva (=100%)	646,599	398,498	22,023	1,067,120
Prosječan broj članova:				
Ukupno domaćinstva	3,37	3,17	3,06	3,29
Tip područja				
- urbana domaćinstva	3,06	3,10	2,79	3,07
- ruralna domaćinstva	3,63	3,21	3,29	3,45

Modalitet “drugi tipovi” karakterizira preko 1/5 (22,4%) domaćinstava u BiH, što je oko 13% bračnih parova sa djecom koji žive sa drugim srodnicima, 3,7% samohranih roditelja i 6% domaćinstava sa promjenljivim brojem članova. U 80% slučajeva domaćinstva koja spadaju u kategoriju “drugi tipovi” uključuju stare osobe, odnosno i mlade koji žive sa njima.

Tabela 2.11. Tip domaćinstva po geografskim područjima – Godina 2004. (apsolutne vrijednosti i struktura procenta)

Tip domaćinstva	Geografsko područje			Bosna i Hercegovina
	FBiH	RS	Distrikt Brčko	
Samačka < 65 godina	5,1	6,3	7,7	5,6
Samačka >= 65 godina	7,4	10,0	10,2	8,5
Bračni par bez djece < 65 godina	8,6	8	6,6	8,3
Bračni par bez djece >= 65 godina	7,1	10,5	9,6	8,5
Bračni par sa 1 djetetom	14,7	11,9	14,3	13,7
Bračni par sa 2 djece	20,9	16,5	20,6	19,2
Bračni par sa 3 ili više djece	7,8	4,5	5,2	6,5
Samohrani roditelji	7,6	7,2	7,0	7,4
Drugi tipovi	20,8	25,0	17,9	22,4
Samohrani roditelji + drugi srodnici	3,7	3,8	-	3,7
Bračni par sa djecom+ drugi srodnici	7,8	9,0	6,2	8,2
Bračni par sa djecom+ roditelji	3,9	5,4	4,4	4,5
Ostalo	5,4	6,8	7,3	6,0
Ukupno (=100%)	646,599	398,498	22,023	1,067,120

Vrijednosti označene sa ‘-’ nisu pouzdane zbog malog uzorka.

Bračni parovi sa jednim djetetom predstavljaju dosta zastupljen tip domaćinstava (13,7%).

Osobe koje žive same predstavljaju 14% ukupnih domaćinstava. U ovoj grupi stare osobe (65 godina i više) predstavljaju 60% ukupnog broja, i skoro sve su žene: od 100 samih osoba od 65 godina i više, 73 su žene (Tabela 2.12).

Tabela 2.12. Samohrane majke sa djecom i stare žene koje žive same po geografskom području - Godina 2004. (vrijednosti u procentima)

Geografsko područje	Samohrane majke sa djecom*	Stare žene koje žive same **
FBiH	83,9	71,4
RS	80,3	74,3
Distrikt Brčko	88,0	69,1
Bosna i Hercegovina	82,7	72,6

*Od ukupnog broja samohranih roditelja.

** Od ukupnog broja starih osoba koje žive same (65 godina i više).

I konačno možemo reći da u strukturi domaćinstava u Bosni i Hercegovini 69 od 100 domaćinstava ima bar jednu staru osobu odnosno jednu mlađu (Tabela 2.13). Bračni parovi bez djece čine 16,8% domaćinstava, a u većini slučajeva nosilac domaćinstva ima 65 godina ili više, dok samohrana domaćinstva predstavljaju 7,4% ukupnih domaćinstava u BiH. Potrebno je istaći izraženu brojnost žena koje žive same sa djecom: od 100 samohranih roditelja 83 su žene.

Domaćinstva sa maloljetnim osobama predstavljaju 42% ukupnih domaćinstava, a u 13% slučajeva imaju bar tri člana koja su mlađa od 18 godina (ovaj tip domaćinstava predstavlja 5,4% ukupnog broja domaćinstava).

Domaćinstva sa starim osobama učestvuju sa više od 1/3 (34,9%) ukupnih domaćinstava u Bosni i Hercegovini, a više od trećine ima bar dvije stare osobe (ovaj tip domaćinstava predstavlja 10,9% ukupnih domaćinstava).

Tabela 2.13. Domaćinstva sa starim i maloljetnim članovima po geografskom području - Godina 2004. (vrijednosti u procentima)

	Geografsko područje			
	FBiH	RS	Brčko Distrikt	Bosna i Hercegovina
Bez starih osoba*	69,4	58,2	63,9	65,1
1 stara osoba	21,4	28,2	25,3	24,0
2 i više starih osoba	9,1	13,6	10,8	10,9
Bar jedna stara osoba	30,6	41,8	36,1	34,9
Bez maloljetnih osoba*	55,3	62,3	61,9	58,0
1 maloljetna osoba	20,1	17,4	16,2	19,0
2 maloljetne osobe	18,7	15,7	17,3	17,6
3 i više maloljetnih osoba	5,9	4,6	4,7	5,4
Bar jedna maloljetna osoba	44,7	3,7	38,2	42,0
Domaćinstva bez maloljetnih i starih osoba	32,2	29,8	32,1	31,3
Ukupno domaćinstva (=100%)	646,599	398,498	22,023	1,067,120

* Stara osoba = osoba od 65 godina i više.

** Maloljetna osoba = osoba koja ima manje od 18 godina.

Prisustvo u Federaciji BiH populacije koja je u prosjeku mlađa određuje značajnu brojnost velikih domaćinstava koja čine bračni parovi sa djecom. Ustvari, oko 47% domaćinstava u Federaciji BiH ima bar 4 člana, a u većini slučajeva to su bračni parovi sa 2 ili više djece (28,7% ukupnih domaćinstava).

Osim toga, na ovom području domaćinstva sa maloljetnim članovima predstavljaju 44,7% ukupnih domaćinstava, što je 2,7 procentnih poena više od nacionalnog procenta. Suprotna ovome je činjenica da je u Federaciji BiH manji

procenat domaćinstava koja imaju bar jednu staru osobu, što je pojava koja se razlikuje od ostatka zemlje i koja pokazuje tendenciju rasta sa rastom broja osoba od 65 godina i više.

U Republici Srpskoj prisutan je veliki broj domaćinstava sa starim osobama: skoro 42% domaćinstava ima bar jednog člana starijeg od 65 godina, a skoro 14% ih ima dva ili više. Prema tome, ovdje imamo veliku brojnost “ostalih tipova” domaćinstava (25% ukupnih domaćinstava), tj. onih koje karakterizira prisustvo osoba koje pripadaju različitim generacijama, domaćinstva gdje jedan član živi, u 58% slučajeva, sa bračnim parom sa djecom, i 15% slučajeva sa samohranim roditeljem. Osim toga, kada govorimo o “ostalim tipovima” domaćinstava u RS, u 73% slučajeva imamo bar jednu staru osobu.

Osim toga, 62,3% domaćinstava u Republici Srpskoj nema člana mlađeg od 18 godina, a samo 4,6% ima ih više od dva.

3. TRŽIŠTE RADA: UČEŠĆE POJEDINACA I DOMAĆINSTAVA³

3.1 Stanovništvo

Kao što je već istaknuto u prethodnom poglavlju, 17% stanovništva u BiH predstavljaju osobe mlađe od 15 godina. Ova podgrupa se, po zakonskoj definiciji, isključuje iz radne snage i učešća na tržištu rada.

U ovom poglavlju populaciju koja je predmet interesiranja predstavljaju osobe starije od 14 godina, kojih je 2,901.000 (Tabela 3.1).

Od ovog broja, osobe starije od 64 godine predstavljaju 16,9%, a skoro pola su osobe između 35. i 64. godine, dok je više od 34% osoba između 15. i 34. godine.

Tabela 3.1 Osobe starosti 15 godina i više po statusu tekuće aktivnosti i starosnoj grupi – Godina 2004. (u hiljadama i u procentima)

Starosna grupa	Status tekuće aktivnosti					Ukupno
	Zaposleni ili formalno zaposleni	Nezaposleni ili traže prvi posao	Domaćice	Penzioneri	Ostalo	
15-24	6,7	32,4	3,4	-	75,2	18,5
25-34	21,9	29,3	13,4	-	7,9	15,9
35-64	69,4	38,4	61,5	37,5	6,0	48,7
> =65	1,9	-	21,7	62,5	11,0	16,9
Ukupno (=100%)	981	490	542	498	390	2,901

Starosna grupa	Status tekuće aktivnosti					Ukupno (=100%)
	Zaposleni ili formalno zaposleni	Nezaposleni ili traže prvi posao	Domaćice	Penzioneri	Ostalo	
15-24	12,3	29,6	3,4	-	54,7	536
25-34	46,5	31,1	15,8	-	6,7	462
35-64	48,2	13,3	23,6	13,2	1,7	1,412
> =65	3,8	-	23,9	63,5	8,7	490
Ukupno	33,8	16,9	18,7	17,2	13,5	2.901

Vrijednosti označene sa ‘-’ nisu pouzdane zbog malog uzorka.

Radnu snagu (zaposleni i nezaposleni ili traže prvo zaposlenje) očigledno karakterizira starosna grupa, tako da je uglavnom zastupljena populacija od 15. do 64. godine. U kategoriji zaposlenih preko dvije trećine (69,4%) su osobe između 35. i 64. godine, a u kategoriji nezaposlenih 61,7% je mlada populacija (ispod 35 godina). Nezaposlenost opada sa rastom godina starosti, ali ipak više od 38% nezaposlene populacije je starije od 34 godine.

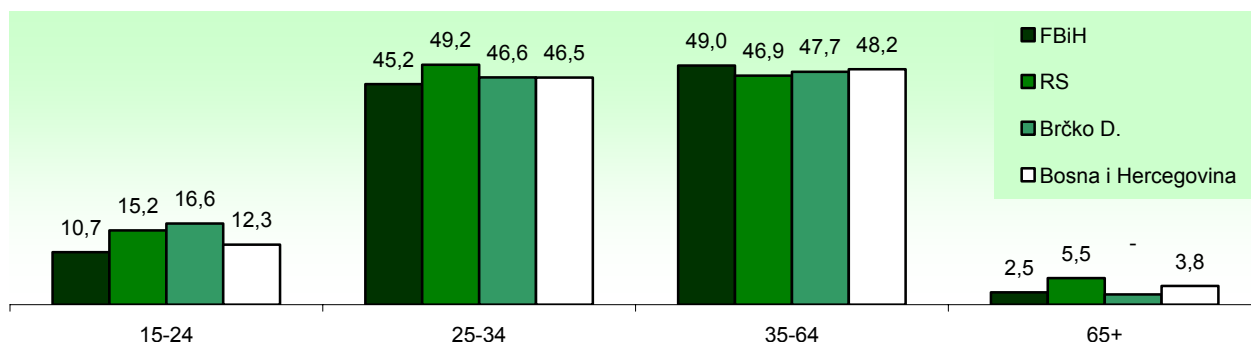
Na drugoj strani, učešće na tržištu rada se povećava zajedno sa godinama starosti, ali se dramatično smanjuje nakon 64. godine. Ako je svega 12% veoma mlade populacije (15 do 24 godina) već ušlo na tržište rada, procenti idu do 47% u grupi od 25. do 34. godine i do 48% u grupi od 35. do 64. Skoro ukupan broj starih osoba (preko 64) nije u grupi radne snage, a svega 4% je još uvijek uključeno u radne aktivnosti.

Najveći procenat penzionera (skoro 2/3) predstavlja stara populacija.

³ Nicoletta Pannuzi, Istat, Ekonomska situacija domaćinstava.

Veoma je visok procenat domaćica u grupi od 65 godina i više (23,9%), a suprotno ovome, veoma je nizak broj zaposlenih i onih koje traže zaposlenje.

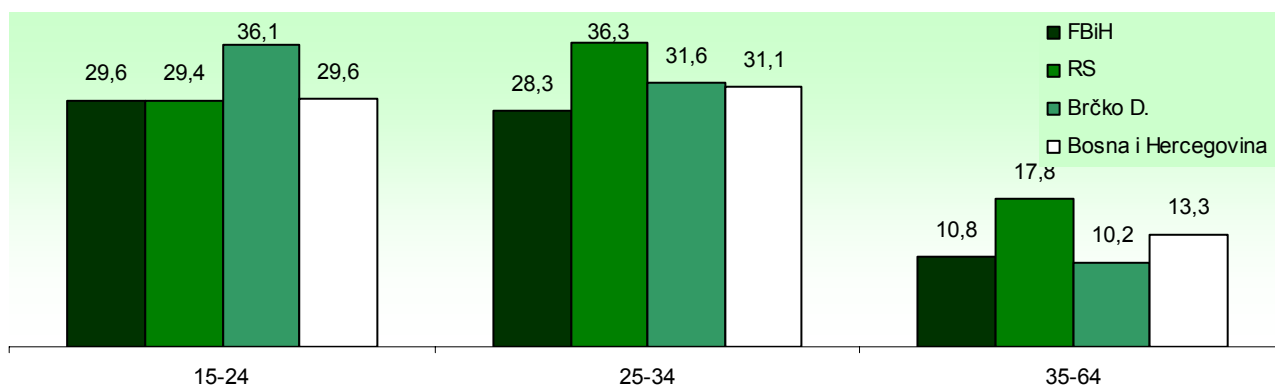
Grafikon 3.1 Zaposleni i formalno zaposleni po starosnim grupama i geografskom području - Godina 2004. (procentualne vrijednosti)

Vrijednosti označene sa '-' nisu pouzdane zbog malog uzorka.

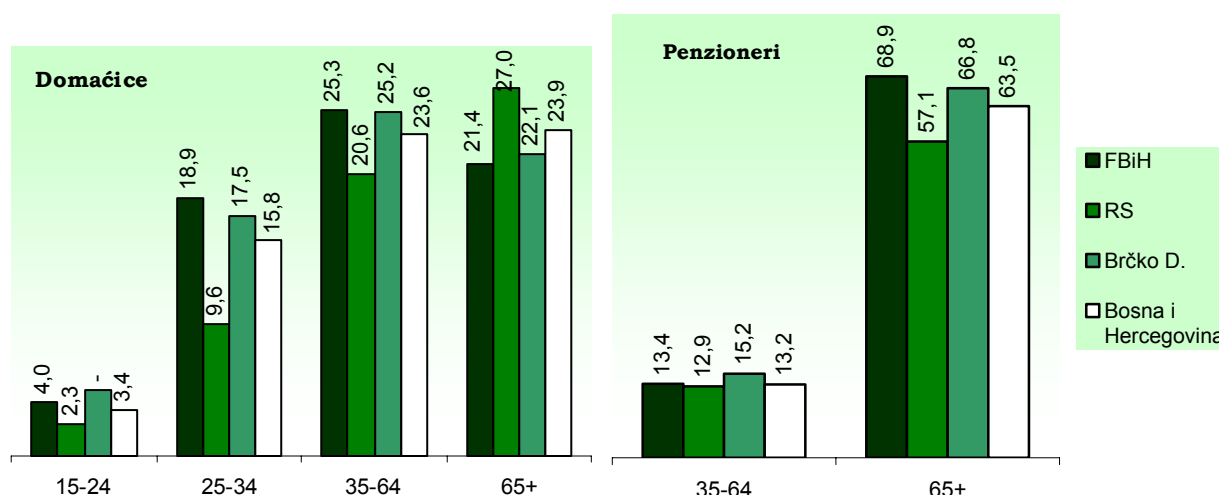
Nisu zabilježene neke značajne razlike u smislu geografskih područja kod zaposlenih i formalno zaposlenih osoba. U Republici Srpskoj broj zaposlenih u grupi mladih i starih osoba značajno je visok, posebno ako se poredi sa FBiH gdje zaposlenost pokazuje veću tendenciju u grupi osoba od 35. i 64. godine (Grafikon 3.1). Ovo se najvjerovatnije javlja zbog velikog broja ruralnih domaćinstava u Republici Srpskoj, koja pokazuju tendenciju uključivanja i veoma mladih i starih osoba.

Grafikon 3.2 Osobe koje traže zaposlenje po grupama starosti i geografskom području - Godina 2004. (procentualne vrijednosti)

Kada govorimo o nezaposlenosti i traženju prvog zaposlenja, najveći problem je u slučaju veoma mlade populacije (15 do 24) u Brčkom, dok je nezaposlenost među mladim osobama (25 do 34) i odraslim osobama (35 do 64) glavni problem u RS: preko 36% mladih i oko 18% odraslih traži posao (Grafikon 3.2).

Grafikon 3.3 Domaćice i penzioneri po starosnim grupama i geografskom području - Godina 2004. (procentualne vrijednosti)

Vrijednosti označene sa '-' nisu pouzdane zbog malog uzorka.

Veoma je sličan, kada se uporede geografska područja, procenat penzionera u grupi odraslih osoba (13,2% na nivou države), nešto je veći procenat penzionera u grupi starih osoba u Federaciji BiH i Distriktu Brčko.

Procenat domaćica u Republici Srpskoj je niži nego u ostalim geografskim područjima, posebno kada govorimo o veoma mladim i mladim osobama, a neznatno se povećava u grupi starih osoba (Grafikon 3.3).

Očigledno je da su skoro sve domaćice žene; u Bosni i Hercegovini više od 1/3 žena su domaćice, a procenat ide do 46% u starosnoj grupi od 35. i 64. godine (Tabela 3.2).

Druge značajne razlike po spolovima zabilježene su kod zaposlenosti: procenat među ženama (21,7%) manji je od polovine procenta koji je zabilježen kod muškaraca (46,7%).

Slični su procenti kod osoba koje traže zaposlenje (19,4% i 14,6% respektivno) i kod penzionera (19,9% i 14,6% respektivno).

Teritorijalna analiza pokazuje da su glavne razlike zabilježene u Brčkom gdje su u slučaju ženske populacije zabilježeni najniži procenti kod zaposlenosti i najviši kod nezaposlenosti (Grafikon 3.4).

Na drugoj strani, Republika Srpska pokazuje najveći procenat zaposlenih žena, a u slučaju penzionera nisu zabilježene neke značajne relevantne razlike po spolu.

Tabela 3.2 Osobe od 15 godina i više po statusu tekuće aktivnosti, starosnoj grupi i spolu – Godina 2004. (u hiljadama i u procentima)

Status tekuće aktivnosti						Ukupno (=100%)
	Zaposleni ili formalno zaposleni	Nezaposleni ili traže prvo zaposlenje	Domaćice	Penzioneri	Ostalo	
Spol						
Starosna grupa	Muškarci					
15-24	14,8	32,3	0,4	-	52,4	268
25-34	59,9	32,6	-	-	7,2	235
35-64	66,8	15,9	0,3	14,7	2,4	693
> =65	6,8	-	-	83,8	8,9	213
Ukupno	46,7	19,4	0,4	19,9	13,7	1.409
Žene						
15-24	9,8	26,8	6,4	0,0	57,0	268
25-34	32,7	29,5	-	0,0	6,1	228
35-64	30,4	10,9	46,0	11,8	1,0	719
> =65	1,6	-	-	47,9	8,6	277
Ukupno	21,7	14,6	36,0	14,6	13,2	1.492
	Zaposleni ili formalno zaposleni	Nezaposleni ili traže prvo zaposlenje	Domaćice	Penzioneri	Ostalo	Ukupno
Spol						
	Muškarci					
15-24	6,0	31,8	23,3	-	72,9	19,1
25-34	21,4	28,0	-	-	8,8	16,7
35-64	70,4	40,2	43,1	36,3	8,5	49,2
> =65	2,2	-	-	63,7	9,8	15,1
Ukupno (=100%)	657	273	5	280	193	1.409
Žene						
15-24	8,1	33,1	3,2	-	77,4	17,9
25-34	23,0	30,9	-	-	7,0	15,3
35-64	67,5	36,0	61,7	39,0	3,5	48,2
> =65	1,3	-	-	61,0	12,1	18,6
Ukupno (=100%)	323	217	536	218	197	1.492

Vrijednosti označene sa '-' nisu pouzdane zbog malog uzorka.

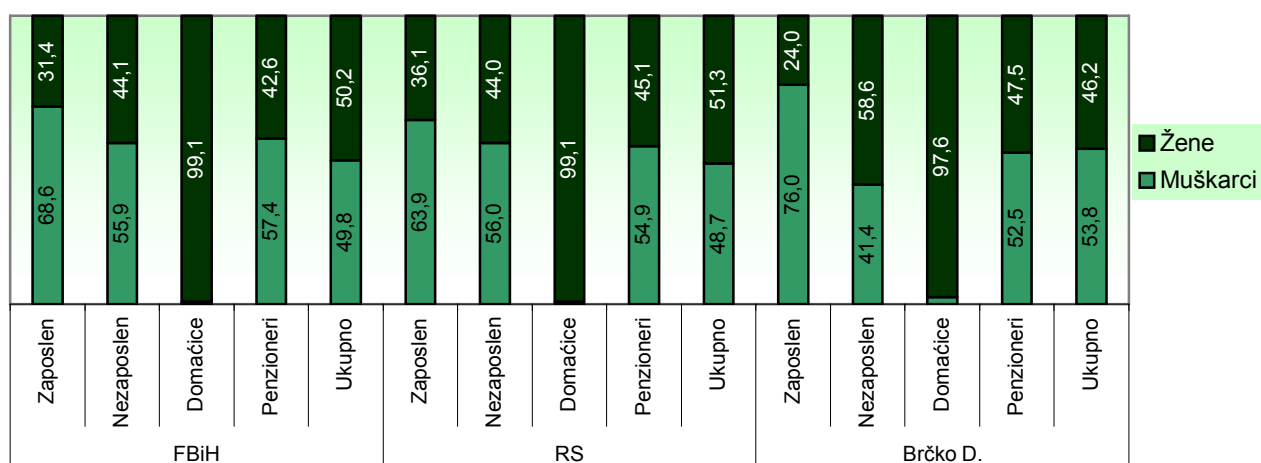
Procenat zaposlenih se povećava sa stepenom obrazovanja. Ako osobe sa visokim stepenom obrazovanja predstavljaju 8,3% ukupnog stanovništva, procenat je duplo veći u grupi zaposlenih, pola od ovoga u grupi nezaposlenih i skoro je isti u grupi penzionera (Grafikon 3.5).

Stepen obrazovanja je, naravno, vezan za starosnu grupu (pogledati Poglavlje 2). Slabo obrazovane osobe su više koncentrirane u grupi starih osoba.

Kada se uzmu u obzir specifične demografske karakteristike osoba uključenih u radnu snagu, analiza se generalno provodi na specifičnim podgrupama koje predstavlja populacija starosti između 15. i 64. godine i standardni međunarodni

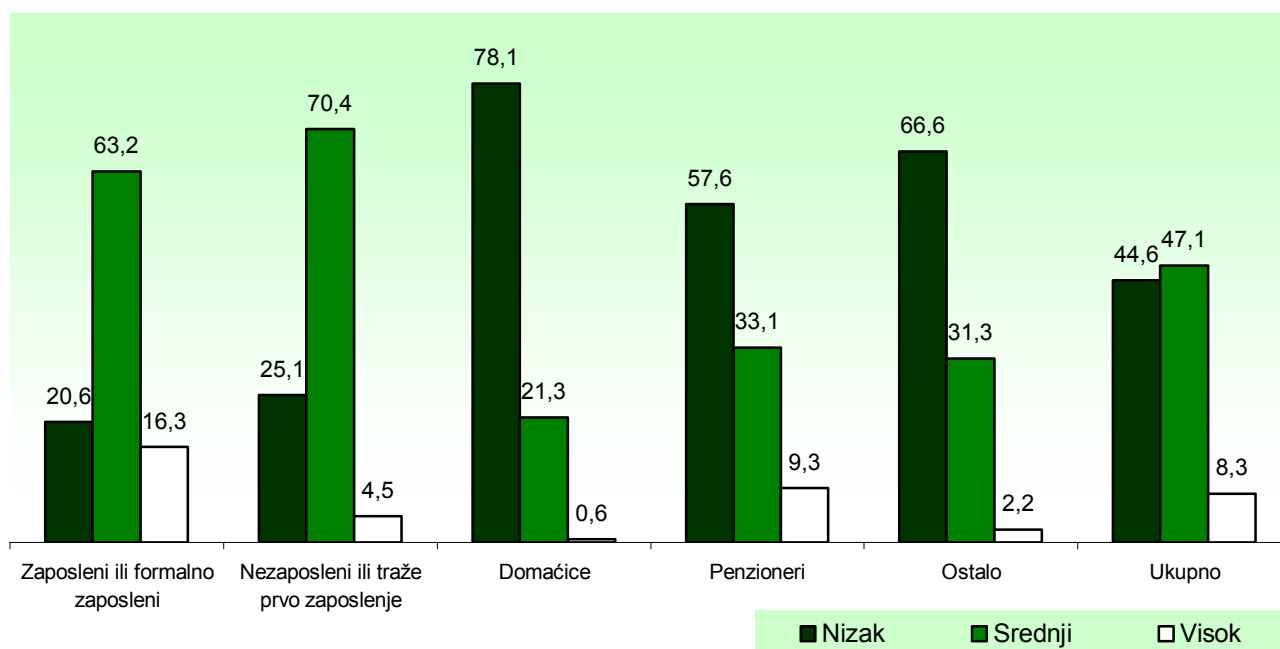
indikatori radne snage (stopa aktivnosti, stopa zaposlenosti i nezaposlenosti⁴) izračunavaju se u odnosu na ovu specifičnu populaciju.

Grafikon 3.4 Spolna struktura u modulu Status tekuće aktivnosti po geografskom području - Godina 2004. (procentualne vrijednosti)

Ukupno posmatrano, manje od 2/3 populacije starosne dobi od 15. do 64. godine pripada radnoj snazi. Najviša vrijednost za stopu aktivnosti zabilježena je kod osoba između 25. i 34. godine, dok je najviša vrijednost stope zaposlenosti zabilježena kod odraslih osoba (između 35. i 64. godine) (Grafikon 3.6). Na drugoj strani, veoma je visoka stopa nezaposlenosti među veoma mladim osobama, tj. više nego duplo je veća od vrijednosti zabilježene za ukupno stanovništvo.

Grafikon 3.5 Status tekuće aktivnosti po stepenu obrazovanja - Godina 2004. (procentualne vrijednosti)

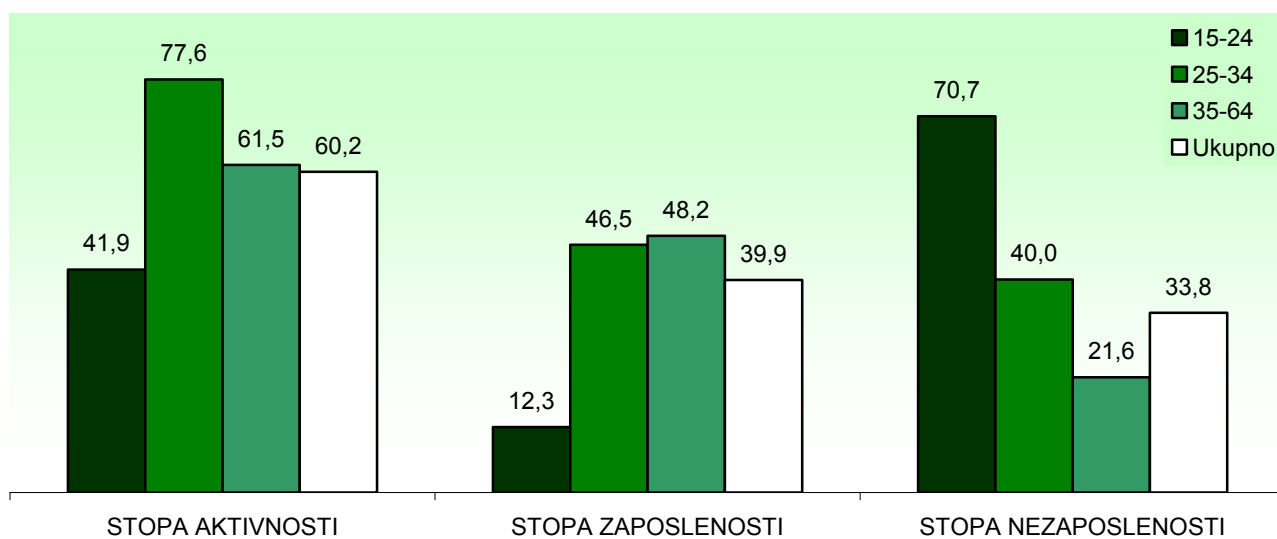

⁴ Stopa aktivnosti: predstavlja odnos između radne snage (zaposleni i oni koji traže zaposlenje) i ukupnog stanovništva.

Stopa zaposlenosti: predstavlja odnos između zaposlene i ukupne populacije.

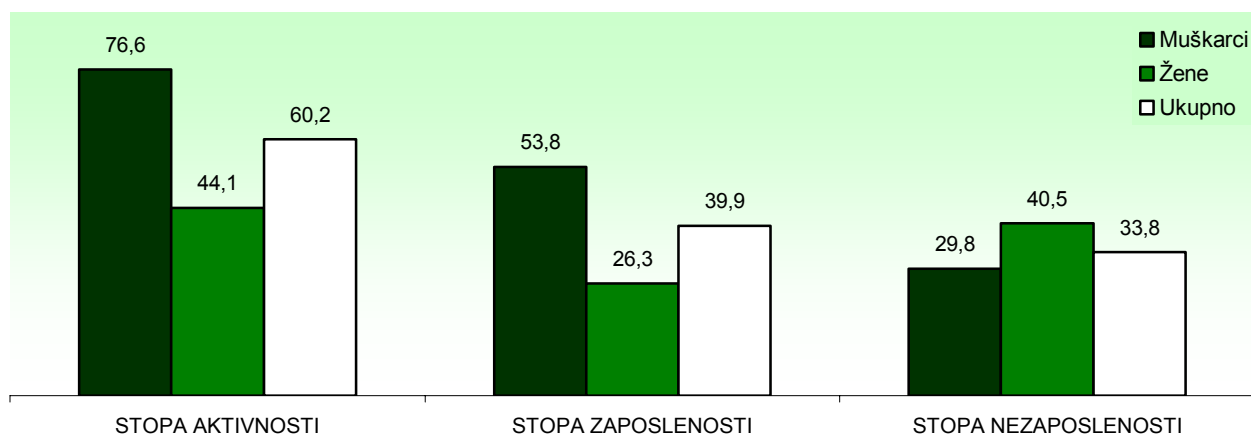
Stopa nezaposlenosti: predstavlja odnos između populacije koja traži zaposlenje i radne snage.

Grafikon 3.6 Stope aktivnosti, zaposlenosti i nezaposlenosti po starosnim grupama - Godina 2004. (vrijednosti u procentima)

Kao što smo već istakli, stopa aktivnosti među muškarcima je viša (skoro duplo) od stope kod žena, a različita je i stopa zaposlenosti: $\frac{1}{4}$ žena je zaposlena u odnosu na $\frac{1}{2}$ u slučaju muškaraca (Grafikon 3.7). Suprotno ovome, stopa nezaposlenosti je viša kod žena: 40% radne snage traži zaposlenje (procenat je 30% kod muškaraca).

Grafikon 3.7 Stope aktivnosti, zaposlenosti i nezaposlenosti po spolu - Godina 2004. (u hiljadama i procentualnim vrijednostima)

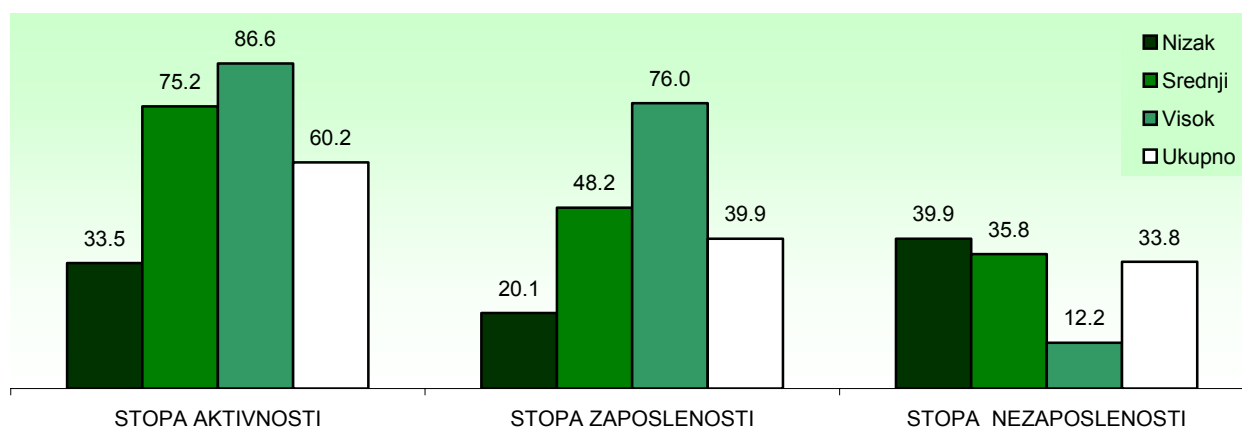
Osobe sa visokim stepenom obrazovanja izgleda da imaju lakši pristup tržištu rada: one pokazuju najviše vrijednosti za stope aktivnosti i zaposlenosti. Stopa aktivnosti kod osoba sa niskim stepenom obrazovanja je za pola manja od stope za ukupnu populaciju. Isto je zabilježeno kod stope zaposlenosti: procenat kod visokog stepena obrazovanja je skoro četiri puta veći u odnosu na procenat zabilježen kod niskog stepena obrazovanja (Grafikon 3.8).

Kada govorimo o stopi nezaposlenosti situacija je obrnuta: vrijednost kod najviših nivoa obrazovanja manja je od $\frac{1}{3}$ od vrijednosti koja je zabilježena u slučaju slabije obrazovanih osoba.

Kada govorimo o zaposlenim osobama, većina su osobe sa stalnim zaposlenjem ili ugovorom na neodređeno vrijeme (58%), a zatim slijede osobe sa drugim tipovima ugovora (23,4%) (Tabela 3.3).

Veoma nizak (manje od 1/5) je procenat samozaposlenih osoba ili osoba sa slobodnim zanimanjem, a posebno poslodavaca. Očigledno je da stabilnost zapošljavanja raste sa godinama: polovina veoma mlade populacije je zaposlena na osnovu drugih tipova ugovora, a svega 1/3 ima stalno zanimanje.

Grafikon 3.8 Stope aktivnosti, zaposlenosti i nezaposlenosti po stepenu obrazovanja – Godina 2004. (procentualne vrijednosti)

Situacija je suprotna u slučaju osoba starosti preko 34 godine: skoro 2/3 ima stalno zaposlenje ili ugovor na neodređeno vrijeme. Osim toga, tri puta je veći procenat poslodavaca u poređenju sa procentom zabilježenim kod osoba ispod 25 godina, a potrebno je istaći činjenicu da stalna i slobodna zanimanja traže i duže radno iskustvo.

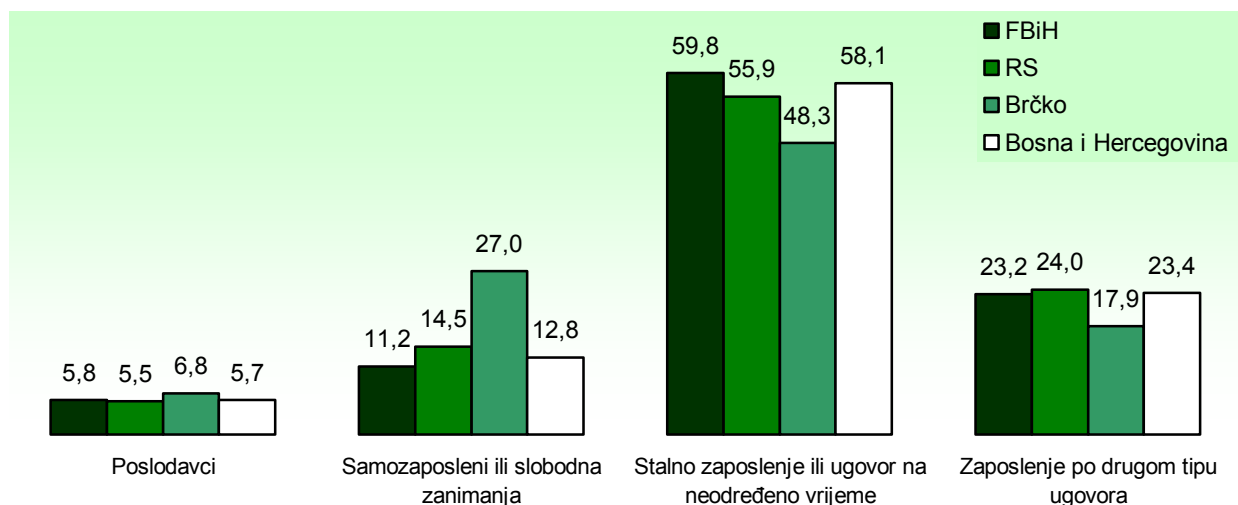
Tabela 3.3 Osobe od 15 godina i više po statusu u zaposlenju i starosnoj grupi - Godina 2004. (procentualne vrijednosti)

Status u zaposlenju					
Starosna grupa	Poslodavci	Samozaposleni ili slobodno zanimanje	Stalno zaposleni ili ugovor na neodređeno vrijeme	Zaposleni sa drugim tipom ugovora	Ukupno (=100%)
15-24	2,0	13,0	36,3	48,7	81
25-34	4,5	12,5	48,2	34,7	254
35-64	6,4	12,8	63,2	17,6	837
Ukupno	5,7	12,8	58,1	23,4	1.172

	Poslodavci	Samozaposleni ili slobodno zanimanje	Stalno zaposleni ili ugovor na neodređeno vrijeme	Zaposleni sa drugim tipom ugovora	Ukupno
15-24	2,5	7,0	4,3	14,3	6,9
25-34	17,3	21,3	18,0	32,1	21,7
35-64	80,2	71,7	77,7	53,5	71,4
Ukupno (=100%)	67	150	681	274	1.172

Zaposlene osobe u grupi od 35. do 64. godine predstavljaju više od 70% ukupno zaposlenih osoba, procenat raste do 80% u slučaju poslodavaca.

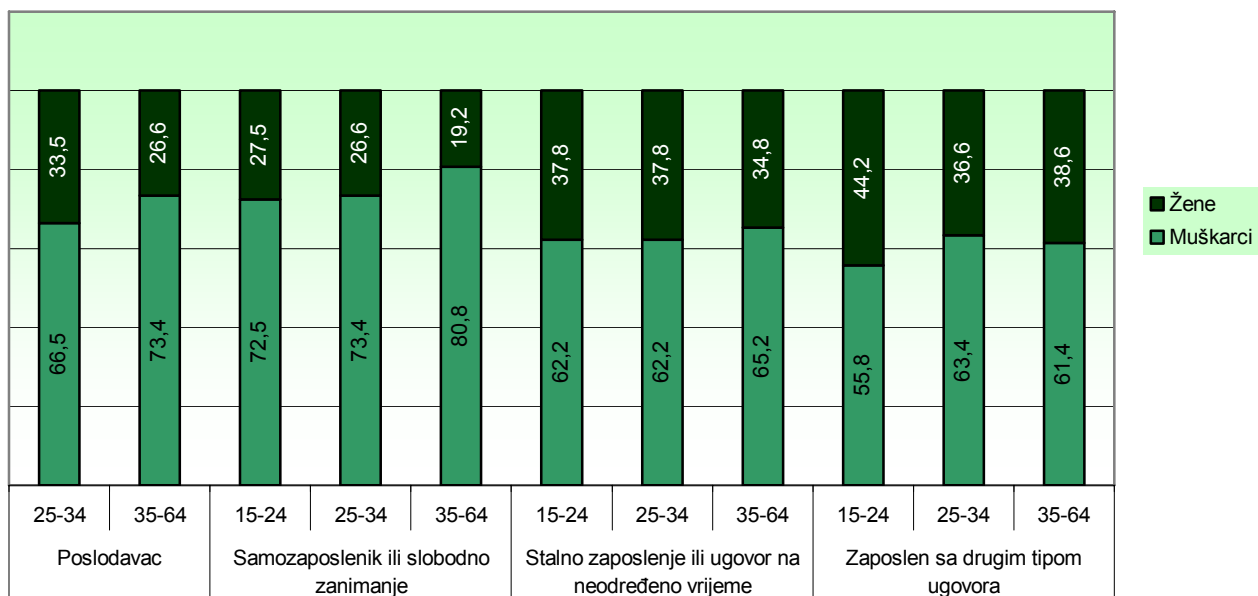
Grafikon 3. 9 Status u zaposlenju po geografskom području - Godina 2004. (procentualne vrijednosti)

Geografske razlike su veoma male, glavna rasprostranjenost samozaposlenih osoba i osoba sa slobodnim zanimanjem u Brčkom korespondira nižoj pojavi osoba koje imaju stalno zaposlenje (Grafikon 3.9). Najveći procenat osoba sa stalnim zaposlenjem zabilježen je u Federaciji BiH, dok je najveći procenat zaposlenja po drugom tipu ugovora zabilježen u Republici Srpskoj.

Prve dvije grupe statusa u zaposlenju (poslodavci, samozaposleni i slobodna zanimanja) izgleda da su zanimanja muškaraca (Grafikon 3.10).

Grafikon 3.10 Spolna struktura u modulu Status u zaposlenju po geografskom području - Godina 2004. (procentualne vrijednosti)

Ako uzmemo u obzir procentualnu strukturu zaposlenih muškaraca i žena, vidimo da je procenat osoba zaposlenih u poljoprivredi više-manje isti (12%)(Grafikon 3.11).

Na drugoj strani, ako je procenat zaposlenih muškaraca u sektoru građevinarstva (21%) deset puta veći od procenta žena (2%), procenat žena

zaposlenih u trgovini, saobraćaju i komunikacijama je 1/3 u odnosu na 1/4 u slučaju muškaraca.

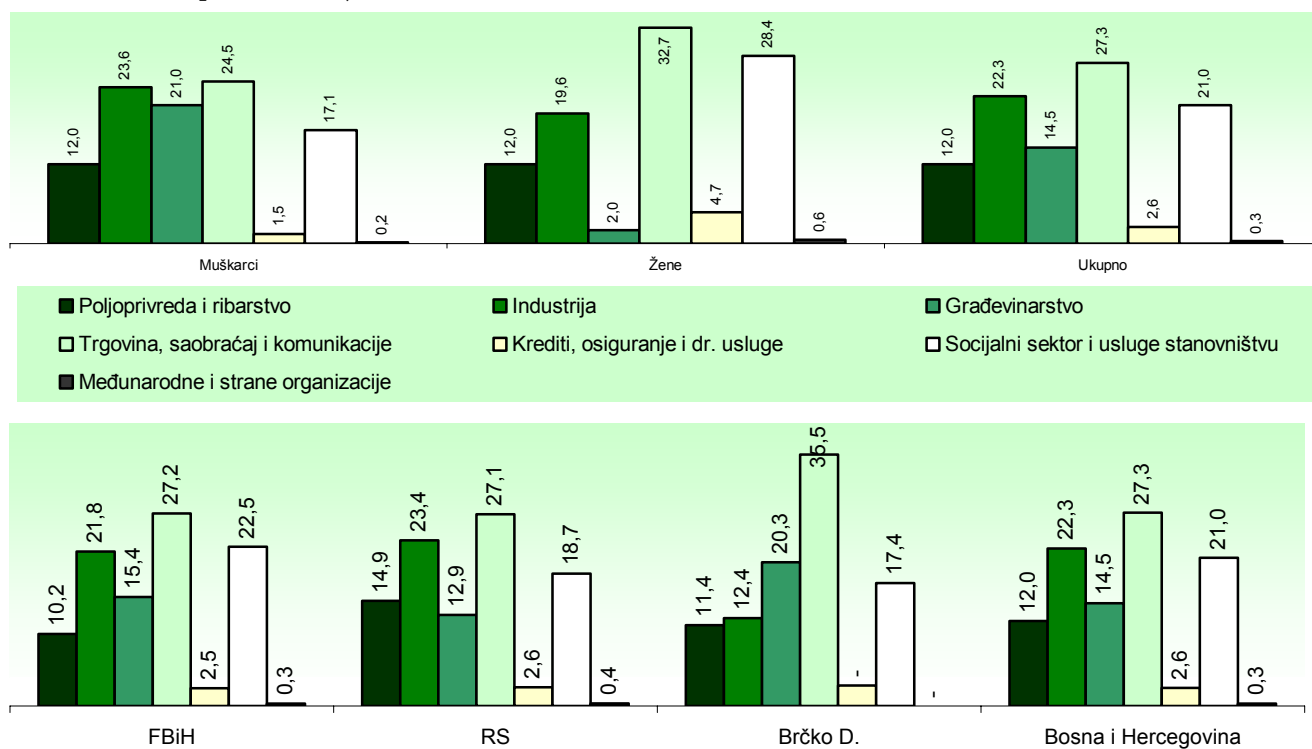
Veći je i procenat žena, u poređenju sa muškarcima, koje rade u socijalnom sektoru i drugim uslugama (28,4% prema 17,1%), a nema nekih relevantnih razlika po spolnoj strukturi kada su u pitanju oni koji rade za međunarodne i strane organizacije.

Generalno posmatrano, sektor trgovine, prijevoza i komunikacija pokazuje najveći procenat zaposlenosti: 27,3% zaposlenih osoba radi u ovom sektoru. Više od 20% su procenti koji se odnose na sektore industrije (22,3%), socijalne zaštite i usluga stanovništvu (21%). Veoma je nizak procenat zaposlenih u kreditnim, osiguravajućim i drugim proizvodnim uslugama (2,6%), kao i u međunarodnim i stranim organizacijama (0,3%).

Osim toga, sektor trgovine, prijevoza i komunikacija uglavnom karakterizira zaposlenost u Brčkom: više od 1/3 (35,5%) zaposlene populacije radi u ovom sektoru (procenti opadaju do 27,2% i 27,1% u Federaciji BiH i Republici Srpskoj, respektivno).

Zaposlenost u Federaciji BiH pokazuje najveće vrijednosti u sektoru socijalne zaštite i usluga stanovništvu (22,5%), dok su u Republici Srpskoj više zastupljeni poljoprivreda i ribarstvo (14,9%), te sektori industrije sa 23,4%. Generalno posmatrano, jednostavna zanimanja karakteriziraju Republiku Srpsku, s obzirom na ruralni karakter ovog entiteta i staru populacionu strukturu.

Grafikon 3.11 Zaposlenost po spolu i geografskom području - Godina 2004. (vrijednosti u procentima)

Vrijednosti označene sa '-' nisu pouzdane zbog malog uzorka.

3.2 Domaćinstva

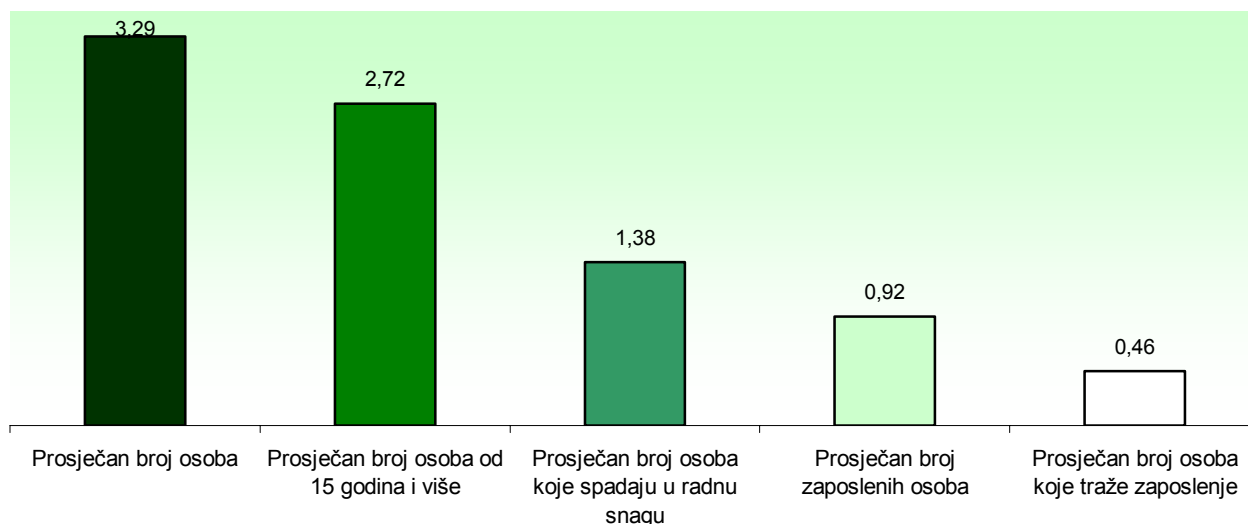
Analiza učešća na tržištu rada može se kompletirati na osnovu uključivanja informacija o domaćinstvima. Ako je, sa jedne strane, značajno znati koliko je zaposlenih ili nezaposlenih, sa druge strane, značajno je znati kako se ove informacije kombiniraju sa domaćinstvima i kako karakteriziraju domaćinstva u smislu učešća ili neučešća na tržištu rada.

Osim toga, karakteristike nosioca domaćinstva u smislu zaposlenosti su one koje uglavnom utiču na kupovnu moć domaćinstva, na nivo izdataka za potrošnju, pa prema tome i na životni standard članova domaćinstva. Nosioc domaćinstva je osoba koju je domaćinstvo odredilo kao najznačajniju osobu u domaćinstvu, osobu koja donosi odluke u domaćinstvu i koju kao takvu priznaju drugi članovi domaćinstva.

Stoga se karakteristike nosioca domaćinstva mogu smatrati zamjenskim socioekonomskim karakteristikama kompletnog domaćinstva.

Kao što je već spomenuto u Poglavlju 2, prosječna veličina domaćinstva u Bosni i Hercegovini je 3,29 članova; u prosjeku broj osoba od 15 godina i više je 2,72 i 1,38 osoba koje spadaju u radnu snagu (Grafikon 3.12).

Grafikon 3.12 Prosječan broj osoba, osoba od 15 godina i više, osoba koje spadaju u radnu snagu, zaposlenih osoba i osoba koje traže zaposlenje - Godina 2004.

U prosjeku, svako domaćinstvo u BiH ima jednu zaposlenu osobu (0,92), i 0,46 osoba koje traže zaposlenje.

Tabela 3.4 Prosječan broj osoba, osoba od 15 godina i više, osoba koje spadaju u radnu snagu, zaposlenih i osoba koje traže zaposlenje po geografskom području - Godina 2004.

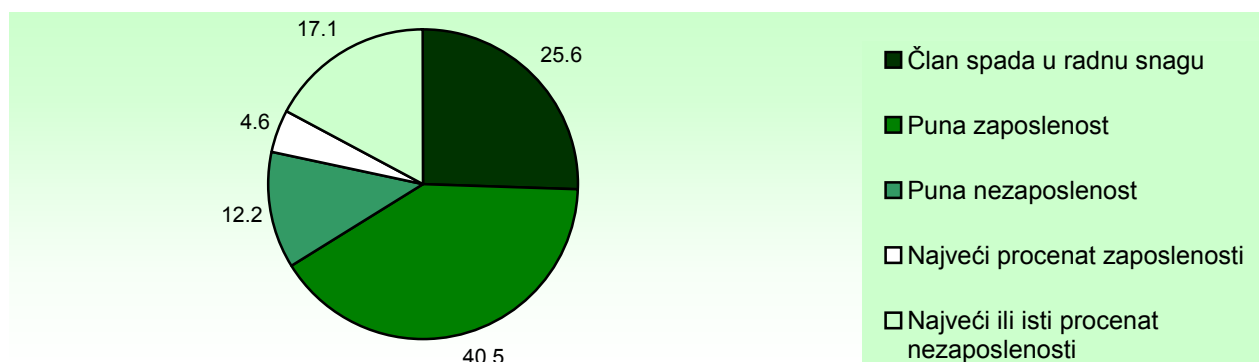
	Geografsko područje		
	FBiH	RS	Distrikt Brčko
Prosječan broj osoba	3,37	3,17	3,06
Prosječan broj osoba od 15 godina i više	2,76	2,67	2,50
Prosječan broj osoba koje spadaju u radnu snagu	0,44	0,50	0,40
Prosječan broj zaposlenih osoba	0,94	0,89	0,85
Prosječan broj osoba koje traže zaposlenje	1,38	1,39	1,25

Geografske razlike pokazuju kako u Federaciji BiH, entitetu sa najvećom veličinom domaćinstva, svi indikatori daju najveće vrijednosti, sa izuzetkom prosječnog broja osoba koje spadaju u radnu snagu i koje traže zaposlenje, a što je manje od vrijednosti koje su zabilježene u Republici Srpskoj. Republika Srpska pokazuje najlošiju situaciju kada je u pitanju nezaposlenost (Tabela 3.4).

Oko ¼ domaćinstava u BiH nema nijednog člana koji spada u radnu snagu (Grafikon 3.13). Skoro sva takva domaćinstva čine odrasle i stare osobe koje su već isključene iz tržišta rada (preko 65 godina).

Svi članovi koji pripadaju radnoj snazi ulaze u 432.000 domaćinstava (40% od ukupnog broja) i predstavljaju tzv. domaćinstva “sa punim zaposlenjem”. To su, naročito, bračni parovi sa djecom (25% sa dvoje djece, 19% sa jednim djetetom i 8% sa troje ili više djece) gdje su oba roditelja zaposlena ili gdje jedan roditelj ne spada u radnu snagu. Ostalih 13% su bračni parovi sa djecom koji žive sa srodnicima (u većini stare osobe koje ne spadaju u radnu snagu), a ostalih 13% su samohrani roditelji koji žive (5,7%) ili ne žive (7,3%) sa drugim srodnicima.

Grafikon 3.13 Domaćinstva po učešću na tržištu rada - Godina 2004. (procentualne vrijednosti)

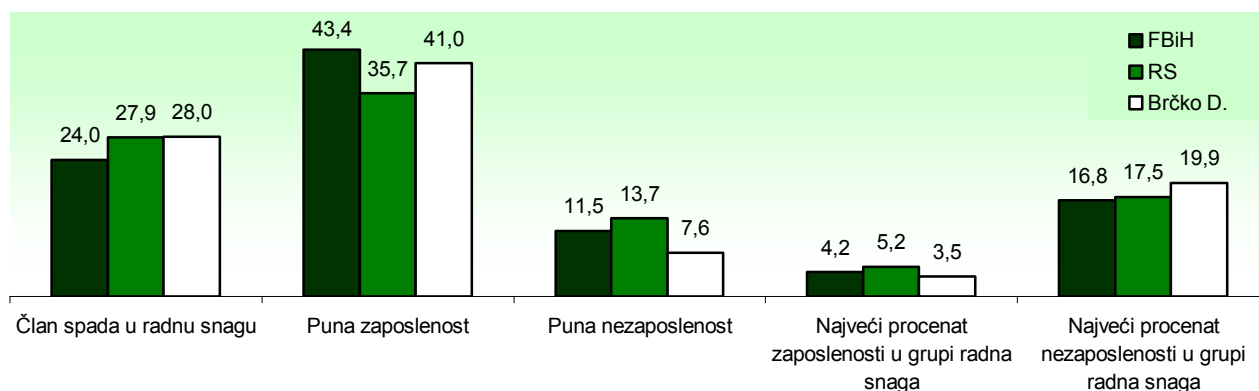
12% domaćinstava ima bar jednog člana koji spada u radnu snagu, ali nema nijednog zaposlenog člana; takva domaćinstva predstavljaju domaćinstva sa “punom nezaposlenošću”, gdje u 17% slučajeva spadaju bračni parovi sa jednim djetetom, u 16% slučajeva bračni parovi sa dvoje djece i u 15% slučajeva su samohrani roditelji.

Kod ostalih 22% domaćinstava imamo kombinaciju zaposlenosti i nezaposlenosti: 17% predstavljaju domaćinstva gdje pola ili više radne snage traži zaposlenje, a preostalih 4,6% je procenat domaćinstava gdje je više od 50% radne snage zaposleno. Većina ovih domaćinstava su parovi sa odraslom djecom.

Glavne geografske razlike u smislu potpuno zaposlenih i potpuno nezaposlenih domaćinstava su sljedeće: Federacija BiH pokazuje najveći procenat pune zaposlenosti, dok Republika Srpska pokazuje najveći procenat pune nezaposlenosti (Slika 3.14).

Većina domaćinstava u BiH (64,4%) ima nosioca domaćinstva starosti između 35. i 64. godine, a nešto manje od 1/3 nosioca domaćinstva starosti preko 64 godine. Više od 83% domaćinstava imaju nosioca domaćinstva koji je zaposlen ili u penziji. Ostalih 17% su uglavnom oni koji traže zaposlenje, a samo 6% su domaćice, nesposobni za rad i ostali (Tabela 3.5).

Grafikon 3.14 Učešće domaćinstava na tržištu rada po geografskim područjima - Godina 2004. (procentualne vrijednosti)

Procenti se razlikuju po starosnoj grupi, 83% starih osoba su penzioneri, dok je preko 72% mladih koji su zaposleni ili formalno zaposleni.

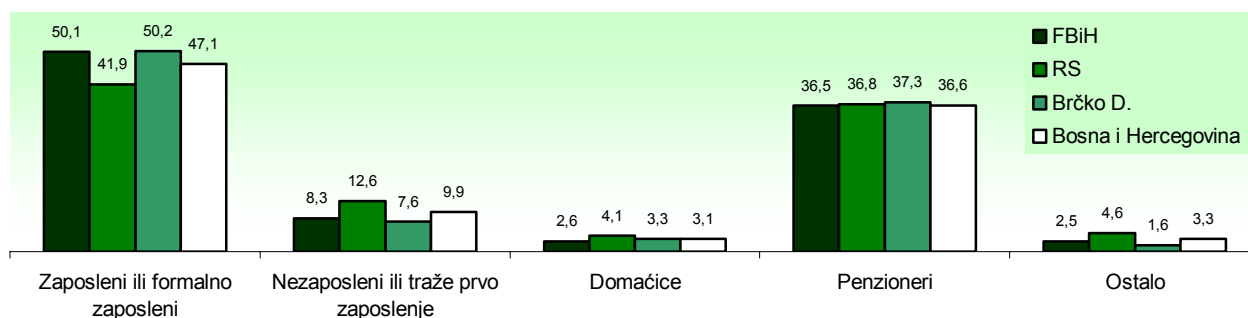
Kada govorimo o nosiocima domaćinstava očigledno je da je prisustvo zaposlenih osoba i penzionera veće nego kada to posmatramo na nivou ukupne populacije, dok je niži procenat osoba koje traže zaposlenje, domaćica i osoba koje spadaju u kategoriju "ostalo". Ovaj rezultat je posljedica starosne strukture (populacija nosilaca domaćinstava je starija od ukupne populacije), ali i činjenice da je obično nosilac domaćinstva osoba koja je ekonomski najjača u domaćinstvu.

Tabela 3.5 Nosilac domaćinstva po statusu tekuće aktivnosti i starosnoj grupi - Godina 2004. (procentualne vrijednosti)

	Status tekuće aktivnosti (nosilac domaćinstva)					Ukupno
	Zaposleni ili formalno zaposleni	Nezaposleni ili traže prvo zaposlenje	Domaćice	Penzioneri	Ostalo	
Starosna grupa						
15-34	11,9	16,3	8,0	-	8,4	7,7
35-64	85,2	83,7	49,9	37,0	28,9	64,4
> =65	2,9	-	42,2	63,0	62,6	27,8
Ukupno (=100%)	502	106	34	391	35	1.067
	Zaposleni ili formalno zaposleni	Nezaposleni ili traže prvo zaposlenje	Domaćice	Penzioneri	Ostalo	Ukupno (=100%)
15-34	72,3	20,9	3,2	-	3,5	83
35-64	62,2	12,9	2,4	21,0	1,5	688
>= 65	4,9	-	4,8	83,0	7,3	297
Ukupno	47,0	9,9	3,1	36,6	3,3	1.067

Vrijednosti označene sa '-' nisu pouzdane zbog malog uzorka.

Grafikon 3.15 Nosioci domaćinstva po statusu aktivnosti i geografskom području - Godina 2004. (procentualne vrijednosti)

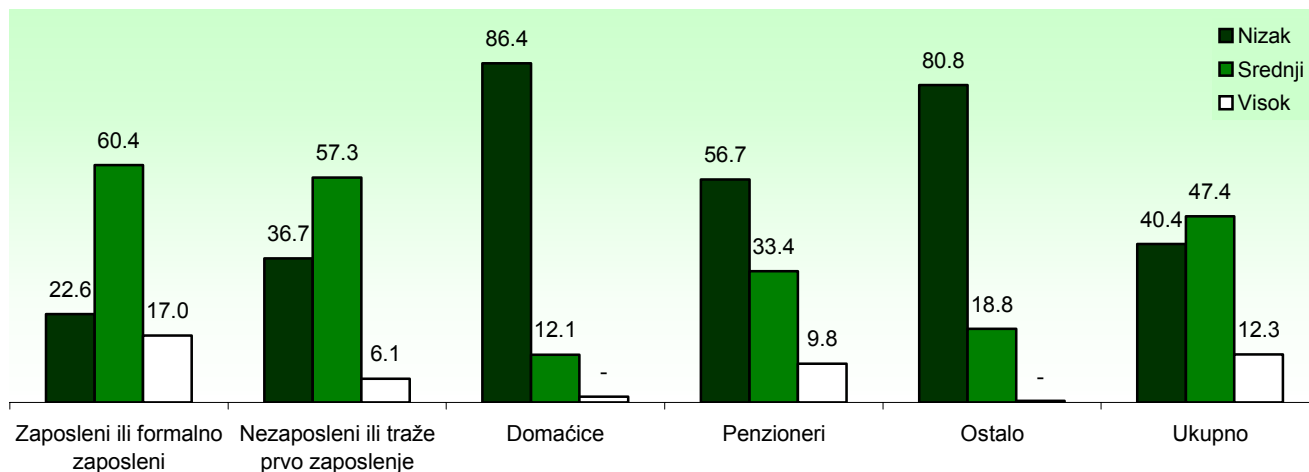
Nisu primijećene značajne razlike u tri geografska područja, samo slabo prisustvo zaposlenih nosilaca domaćinstava i nešto veći procenat nezaposlenih nosilaca domaćinstava u Republici Srpskoj (Grafikon 3.15). Procenat penzionera je više-manje isti u svim geografskim područjima.

80% nosilaca domaćinstava su muškarci, tako da analiza tržišta rada po spolu nosioca domaćinstva nije bila pouzdana za žene, pa nije ni urađena.

Kada govorimo o nosiocima domaćinstava, preko 40% su osobe sa niskim stepenom obrazovanja, dok visok stepen obrazovanja karakterizira 12% nosilaca domaćinstava (Grafikon 3.16).

Više od 80% domaćica (86,4%) i osoba u kategoriji “ostalo” (80,8%) ima nizak nivo obrazovanja, a procenat opada do 56,7% kada su u pitanju penzioneri, i ide do polovine kada su u pitanju zaposlene ili formalno zaposlene osobe (22,6%).

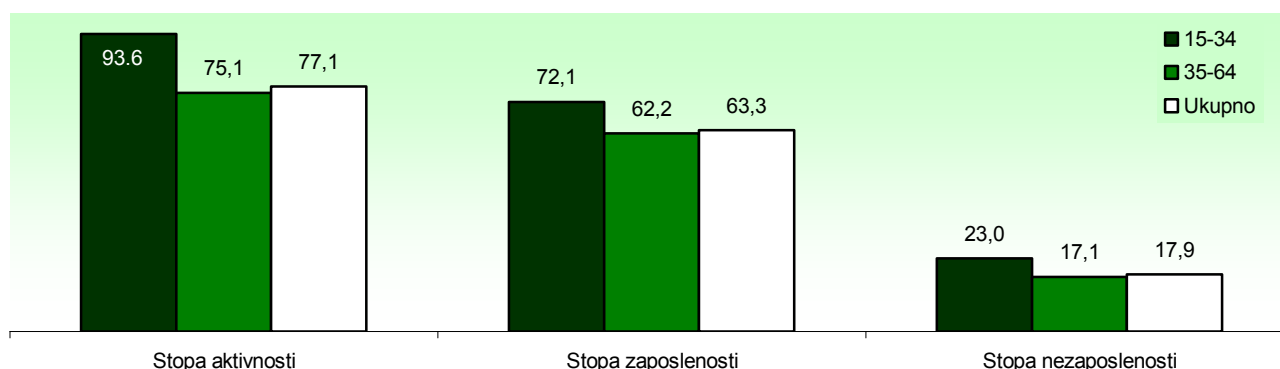
Grafikon 3.16 Nosioci domaćinstva po statusu aktivnosti i nivou obrazovanja - Godina 2004. (vrijednosti u procentima)

Svi indikatori tržišta rada imaju veće vrijednosti za nosioce domaćinstva između 15. i 34. godine; veoma je visoka stopa aktivnosti ako uzmemo u obzir činjenicu da su u ovoj starosnoj grupi skoro svi nosioci domaćinstva zaposleni ili traže zaposlenje (veoma je rijedak slučaj da je mladi nosilac domaćinstva žena ili osoba iz kategorije “ostalo”). Vrijednost je, ustvari, više nego duplo veća od vrijednosti zabilježene za ukupnu populaciju, kako je opisano u prethodnom dijelu; također, stopa zaposlenosti je značajno viša (72,1% u odnosu na 12,3% za

ukupnu populaciju), dok je stopa nezaposlenosti tri puta niža (23% u odnosu na 70,7%) (Grafikon 3.17).

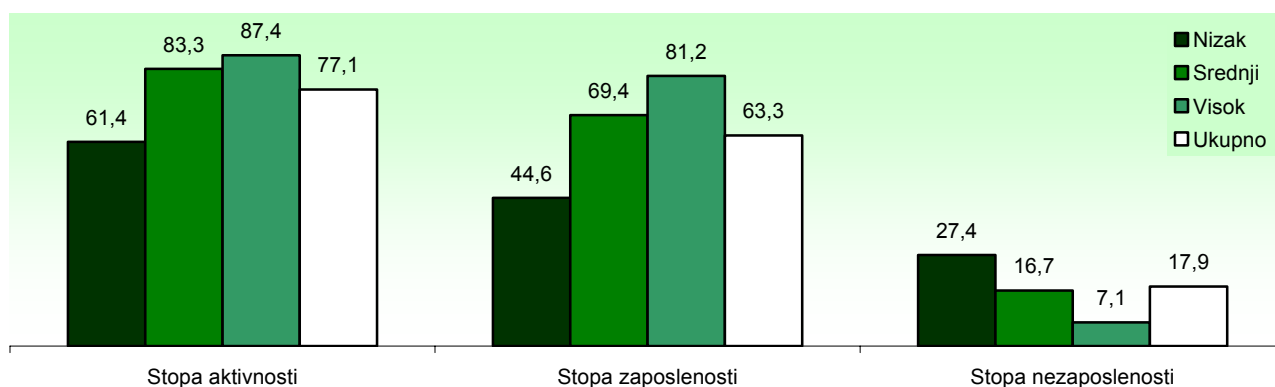
Grafikon 3.17 Stope aktivnosti, zaposlenosti i nezaposlenosti nosilaca domaćinstava po starosnim grupama - Godina 2004. (vrijednosti u procentima)

Generalno posmatrano, stopa aktivnosti kod nosilaca domaćinstava je veća nego kada se posmatra kompletna populacija; stopa zaposlenosti je duplo veća, a stopa nezaposlenosti je skoro upola manja.

Najviše vrijednosti za stopu aktivnosti i stopu zaposlenosti zapažene su kod nosilaca domaćinstava sa visokim stepenom obrazovanja. S druge strane, među njima vrijednost stope nezaposlenosti je veoma niska (7.1%), skoro četiri puta niža od one koja je zapažena kod nosilaca domaćinstva sa niskim stepenom obrazovanja (Grafikon 3.18).

Grafikon 3.18 Stope aktivnosti, zaposlenosti i nezaposlenosti za nosioce domaćinstava po stepenu obrazovanja - Godina 2004. (vrijednosti u procentima)

Kada pravimo poređenja sa ukupnom populacijom, potvrđuje se veće učešće u radnoj snazi kod nosilaca domaćinstva; ustvari, kada posmatramo manje obrazovane osobe, stopa aktivnosti je 61,4% u odnosu na 33,5%, a stopa zaposlenosti je 44,6% u odnosu na 20,1%. Suprotno ovome, stopa nezaposlenosti je više od deset procentnih poena niža (27,4% u odnosu na 39,9%).

Razlika se smanjuje kako se povećava nivo obrazovanja; ustvari, stope aktivnosti i stope zaposlenosti su veoma slične ako poredimo najviše nivoe obrazovanja ukupne populacije sa nivoima obrazovanja nosilaca domaćinstava. Ovaj rezultat potvrđuje progresivno teži pristup tržištu rada kada su u pitanju osobe sa niskim nivoima obrazovanja.

Više od 60% nosilaca domaćinstava je zaposleno po osnovu stalnog zaposlenja ili ugovora na neodređeno vrijeme; procenat ide do 64% u FBiH i opada do 44,8% u Brčkom (Tabela 3.6). U Brčkom procenat samozaposlenih osoba i osoba sa slobodnim zanimanjem je duplo veći nego u drugim geografskim područjima, a također je i nešto veći procenat poslodavaca. Nema nekih značajnijih razlika kada su u pitanju zaposleni sa drugim tipom ugovora, koji predstavljaju 17% nosilaca domaćinstava.

Kada govorimo o nosiocima domaćinstava, u poređenju sa ukupnom populacijom, procenat poslodavaca, samozaposlenih ili osoba sa slobodnim zanimanjem i osoba sa stalnim zaposlenjem ili ugovorom na neodređeno vrijeme je veći, što opet potvrđuje da nosioci domaćinstava imaju, u prosjeku, veću ekonomsku stabilnost u poređenju sa ostatkom stanovništva, kao i koliko su njihove karakteristike značajne za analizu na nivou domaćinstava.

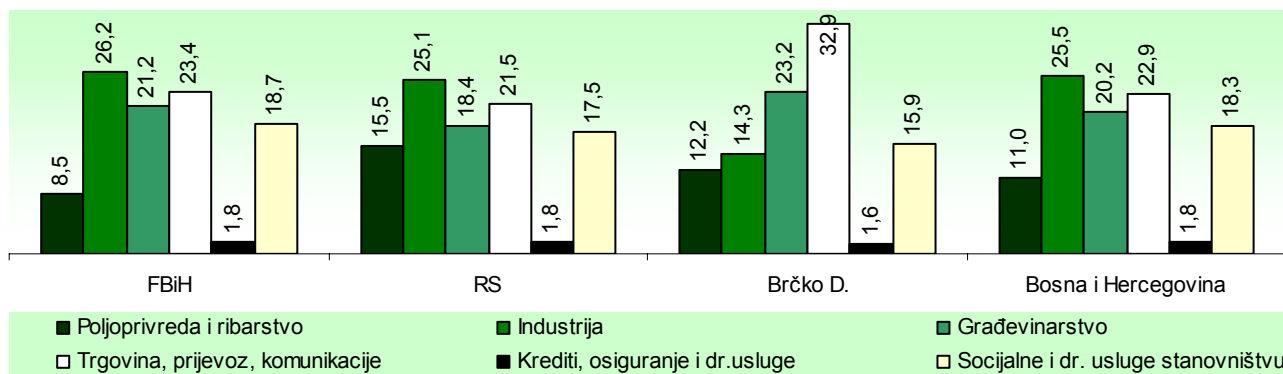
Tabela 3.6 Nosioci domaćinstava po statusu u zaposlenju i geografskom području
(vrijednosti u procentima)

Status u zaposlenju (nosilac domaćinstva)					
Geografsko područje	Poslodavci	Samozaposleni i ili slobodna zanimanja	Zaposleni sa stalnim zaposlenjem ili ugovorom na neodređeno vrijeme	Zaposleni sa drugim tipom ugovora	Ukupno (=100 %)
FBiH	7,0	13,0	64,0	16,0	364
RS	6,3	16,7	58,8	18,2	203
Distrikt Brčko	9,8	29,1	44,8	16,2	12
Bosna i Hercegovina	6,8	14,7	61,8	16,8	579

	Poslodavci	Samozaposleni i ili slobodna zanimanja	Zaposleni sa stalnim zaposlenjem ili ugovorom na neodređeno vrijeme	Zaposleni sa drugim tipom ugovora	Ukupno
FBiH	64,4	56,0	65,2	60,0	62,9
RS	32,6	39,9	33,3	38,0	35,0
Distrikt Brčko	3,0	4,1	1,5	2,0	2,1
Bosna i Hercegovina (=100%)	39	85	358	97	579

Industrijski sektor obuhvata više od ¼ zaposlenih nosilaca domaćinstava; veoma bliski ovoj vrijednosti su i procenti zabilježeni u građevinarstvu (20,2%) i socijalnim uslugama (22,9%) (Grafikon 3.19). Kao što je već istaknuto za ukupnu populaciju, RS karakterizira najveća proporcija osoba koje rade u sektoru poljoprivrede i ribarstva (15,5%), dok je veoma visok (skoro 1/3) procenat nosilaca domaćinstava u Brčkom koji rade u sektoru trgovine, prijevoza i komunikacija.

Grafikon 3.19 Nosioi domaćinstava po zanimanju i geografskom području (vrijednosti u procentima)

Životni standard domaćinstva, kao što je već spomenuto, veoma je povezan sa karakteristikama nosilaca domaćinstva. Iz ovog razloga, ovo poglavlje završavamo sa analizom učešća na tržištu rada po glavnim karakteristikama nosilaca domaćinstva.

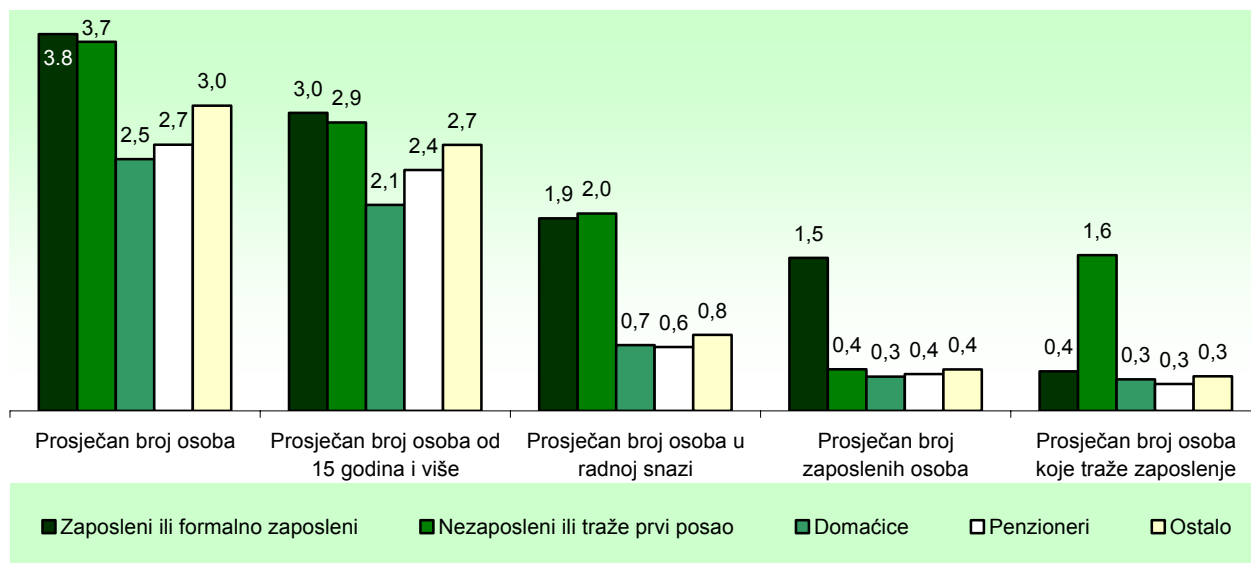
U prosjeku, najveća domaćinstva su ona kod kojih je nosilac domaćinstva zaposlena ili nezaposlena osoba. To su domaćinstva gdje je značajno prisustvo mlade djece. Niži je prosječan broj članova domaćinstava kod domaćinstava gdje je nosilac domaćinstva žena ili penzioner. Kod domaćinstava kod kojih nosilac domaćinstva pripada radnoj snazi (zaposlen ili traži zaposlenje) je zabilježen najveći prosječan broj zaposlenih osoba (1,9 i 2 respektivno), dok je kod domaćinstava sa nosiocem domaćinstva u grupi "ostalo" ova vrijednost veoma blizu vrijednosti koja je zabilježena kod domaćinstava kod kojih je nosilac domaćinstva domaćica ili penzioner. Sva takva domaćinstva pokazuju najveći broj osoba izvan tržišta rada (žene i stare osobe) (Grafikon 3.20).

Veoma je interesantan trend zabilježen kod prosječnog broja zaposlenih osoba: 1,5 u slučajevima kada je nosilac domaćinstva zaposlen i 0,4 u slučaju kada nosilac domaćinstva traži zaposlenje.

Na drugoj strani, prosječan broj članova koji traže zaposlenje je 0,4 kod domaćinstava gdje je nosilac domaćinstva zaposlena osoba, ali ide do 1,6 ako nosilac domaćinstva traži zaposlenje.

Težak pristup radnoj snazi nosioca domaćinstva često je povezan sa istim problemom sa kojim se susreću drugi članovi domaćinstva.

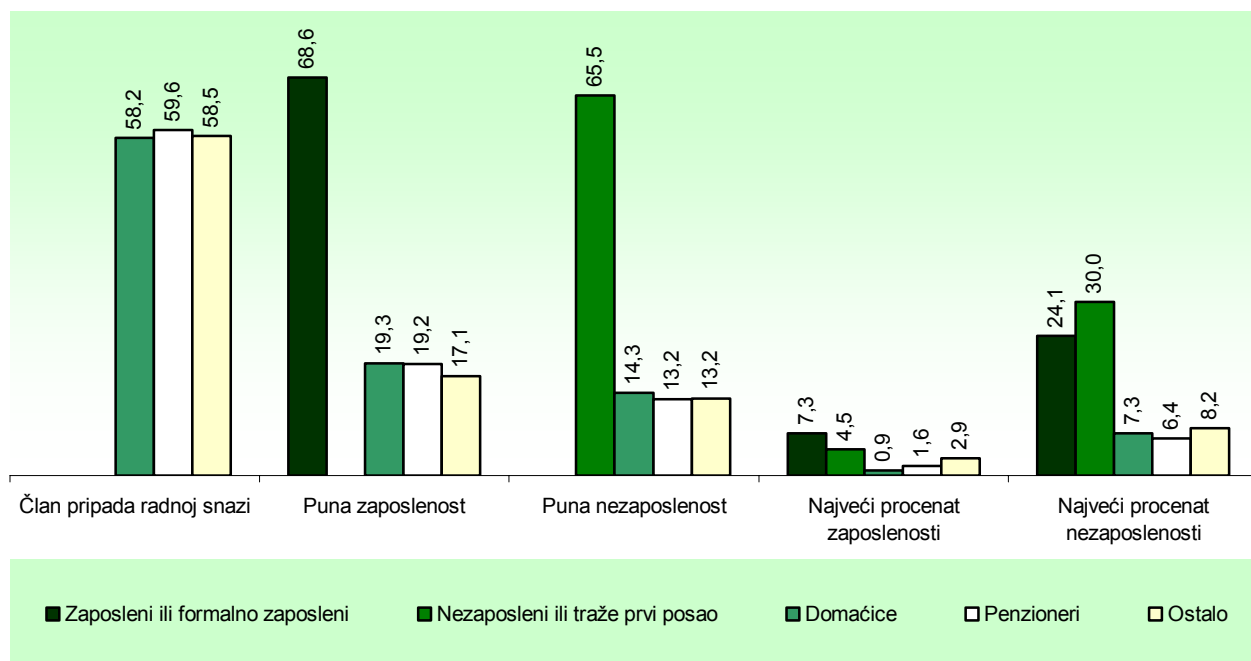
Grafikon 3.20 Prosječan broj osoba, osoba od 15 godina i više, osoba u radnoj snazi, zaposlenih osoba i osoba koje traže zaposlenje u domaćinstvu po statusu tekuće aktivnosti nosioca domaćinstva - Godina 2004.

Ovaj rezultat potvrđuje i indikator punog zaposlenja: kod preko 2/3 (68,6%) domaćinstava kod kojih je nosilac domaćinstva zaposlena osoba, osobe koje spadaju u radnu snagu su kompletno zaposlene; procenat ide do 76% ako su uključena domaćinstva sa preko 50% zaposlene radne snage (Grafikon 3.21).

U suprotnom slučaju, među domaćinstvima kod kojih je nosilac domaćinstva osoba koja traži zaposlenje, skoro 2/3 su potpuno nezaposlene, procenat ide preko 95% ako se uzmu u obzir domaćinstva gdje je većina radne snage nezaposlena.

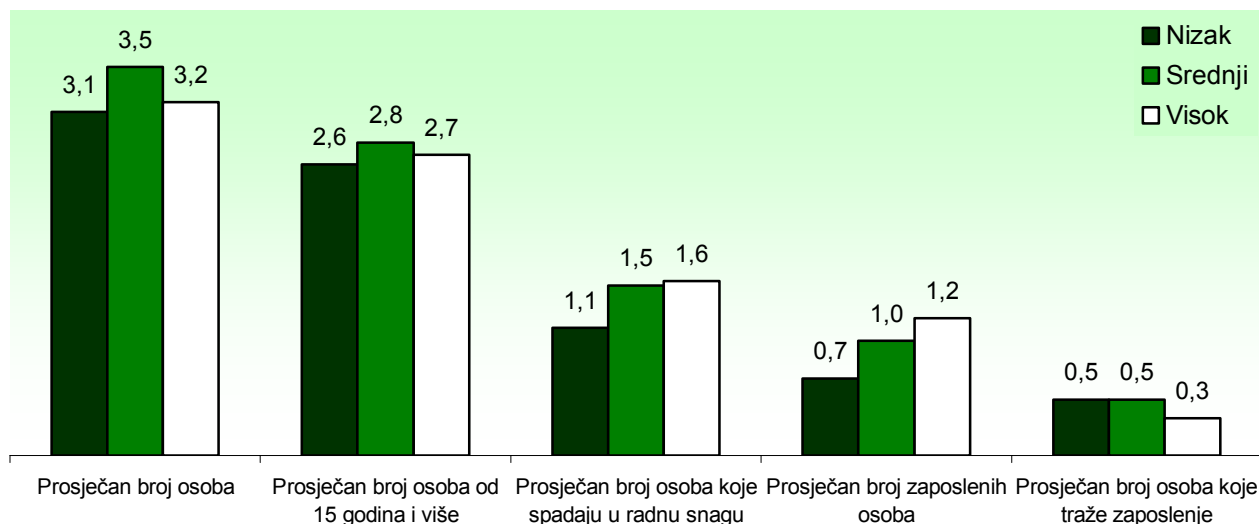
Grafikon 3.21 Domaćinstva po učešću na tržištu rada i statusu tekuće aktivnosti nosioca domaćinstva - Godina 2004. (vrijednosti u procentima)

Domaćinstva kod kojih je nosilac domaćinstva osoba sa visokim nivoom obrazovanja pokazuju najveći prosječan broj članova koji pripadaju radnoj snazi,

najveći broj zaposlenih osoba i najniži broj osoba koje traže zaposlenje. Ovo potvrđuje njihov bolji status u zaposlenju (Grafikon 3.22).

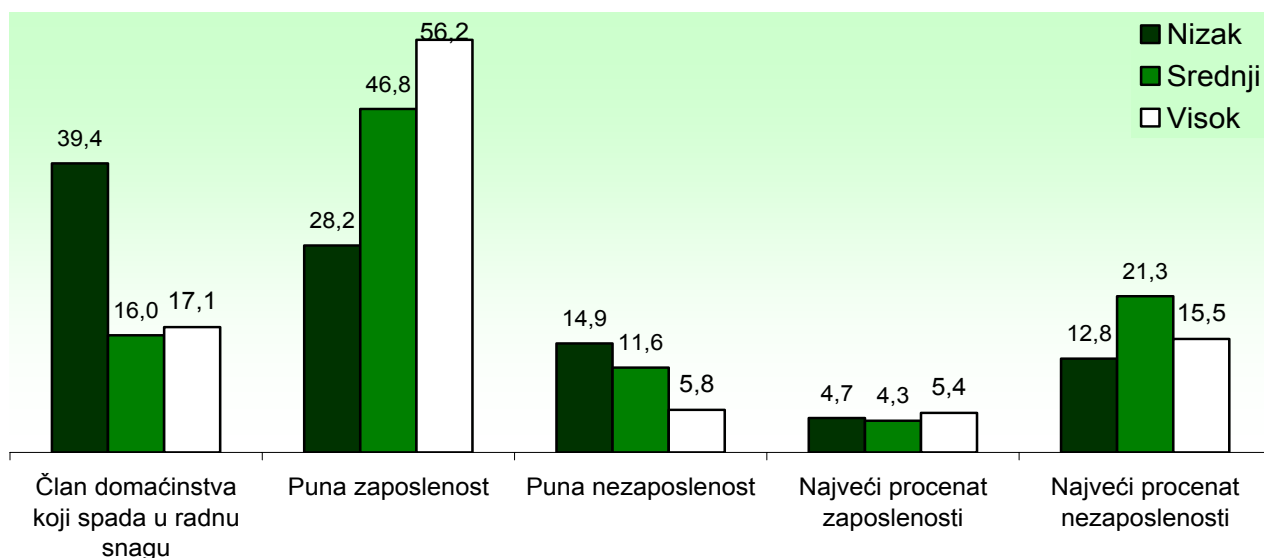
Grafikon 3.22 Prosječan broj osoba u domaćinstvima, osoba sa 15 godina i više, osoba u radnoj snazi, zaposlenih osoba i osoba koje traže zaposlenje po nivou obrazovanja nosioca domaćinstva - Godina 2004. (vrijednosti u procentima)

Skoro 15,5% domaćinstava koja imaju za nosioca domaćinstva osobu sa niskim stepenom obrazovanja su domaćinstva koja su potpuno nezaposlena, a 12,8% su domaćinstva sa većinom radne snage koja traži zaposlenje (Grafikon 3.23). Prema tome, ova domaćinstva pokazuju najniži procenat potpuno zaposlenih domaćinstava.

61% domaćinstava kod kojih je nosilac domaćinstva osoba sa visokim obrazovanjem su potpuno zaposlena domaćinstva (56%) ili domaćinstva sa procentom zaposlene radne snage koji je veći od procenta nezaposlene radne snage (5,4%).

Grafikon 3.23 Domaćinstva po učešću na tržištu rada i nivou obrazovanja nosioca domaćinstva - Godina 2004. (vrijednosti u procentima)

4. UVJETI STANOVANJA: KARAKTERISTIKE STAMBENE JEDINICE I POSJEDOVANJE TRAJNIH POTROŠNIH DOBARA⁵

4.1 Karakteristike stambene jedinice

Karakteristike stambene jedinice, raspoloživost usluga, izdaci nastali za plaćanje rente ili računa, predstavljaju osnovne informacije za proučavanje i analizu uvjeta stanovanja za domaćinstva u Bosni i Hercegovini.

Skoro 3/4 domaćinstava živi u posebnim kućama, a manje od 1/5 u stambenim zgradama. Veoma je nizak procenat ostalih tipova izgradnje ("lamela/blok kuća /dupleks", "montažne kuće", "ostalo") gdje živi 2,4% ukupnih domaćinstava. 6,7% domaćinstava živi u jednom dijelu kuće (Tabela 4.1).

U FBiH imamo najveći procenat domaćinstava koja žive u stambenim zgradama, a procenat domaćinstava koja žive u posebnim kućama je veći u RS i Brčkom. Čak je i procenat domaćinstava koja žive u jednom dijelu kuće veći u FBiH nego u drugim dijelovima zemlje.

Tabela 4.1 Glavne stambene jedinice po tipu izgradnje i geografskom području - Godina 2004. (u hiljadama i procentualne vrijednosti)

Geografsko područje	Tip izgradnje				Ukupno (=100%)
	Stan u stambenoj zgradi	Posebna kuća	Dio kuće	Ostalo	
FBiH	22,6	67,4	7,7	2,3	647
RS	15,2	76,8	5,2	2,8	398
Distrikt Brčko	11,8	85,6	-	5,0	22
Bosna i Hercegovina	19,6	71,3	6,7	2,4	1,067
	Stan u stambenoj zgradi	Posebna kuća	Dio kuće	Ostalo	Ukupno
FBiH	69,8	57,3	69,9	57,8	60,6
RS	29,0	40,2	29,4	41,9	37,3
Distrikt Brčko	1,2	2,5	-	-	2,1
Bosna i Hercegovina (=100%)	209	761	71	26	1,067

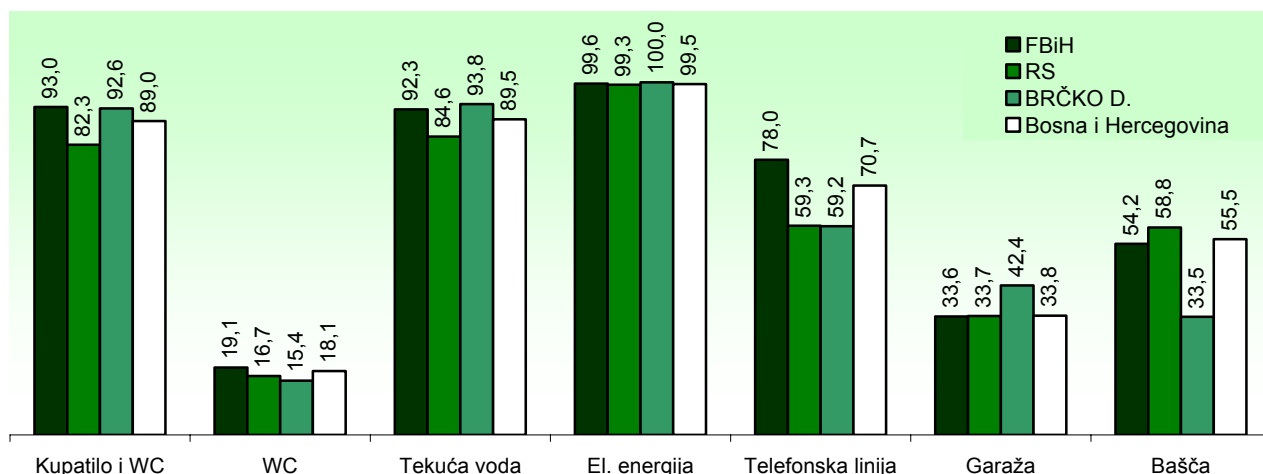
Vrijednosti označene sa '-' nisu pouzdane zbog malog uzorka.

Devet od deset domaćinstava živi u stambenoj jedinici koja ima kupatilo ili toalet, a skoro ista proporcija ima tekuću vodu (Grafikon 4.1). Skoro sva domaćinstva žive u stambenoj jedinici koja ima električnu energiju, dok svega 70% ima telefonsku liniju. Jedna trećina stambenih jedinica ima garažu, ali više od pola ima bašču.

Razlike između geografskih područja su veoma male, situacija u RS (imajući na umu najveći procenat domaćinstava u ruralnim područjima) ima najlošiju situaciju kada je u pitanju raspoloživost kupatila i tekuće vode. Suprotno ovome, nešto je veći procenat stambenih jedinica sa baščama. U RS i Brčkom procenat stambenih jedinica koje imaju telefonsku liniju je niži nego u FBiH.

⁵ Alessandra Masi, Istat, Ekonomska situacija domaćinstava.

Grafikon 4.1 Opis glavne stambene jedinice po tipu - Godina 2004. (vrijednosti u procentima)

Stare osobe (samci ili bračni parovi), za razliku od drugih tipova, žive u stambenim jedinicama bez kupatila ili toaleta ili nemaju tekuću vodu (ovo je vjerovatno i posljedica činjenice da su takve stambene jedinice stare i uglavnom koncentrirane u ruralnim područjima) (Tabela 4.2). Manji od prosjeka je procenat garaža, vjerovatno zbog malog broja vozila u vlasništvu.

Tabela 4.2 Opis glavne stambene jedinice po tipu domaćinstva - Godina 2004. (vrijednosti u procentima).

Tip domaćinstva	Usluge					
	Kupatilo sa WC-om	WC	Tekuća voda	Električna energija	Garaža	Bašča
Samačka domaćinstva < 65 godina	85,0	11,5	88,7	98,4	16,7	41,3
Samačka domaćinstva >= 65 godina	77,0	11,1	80,8	98,6	12,5	45,3
Bračni par bez djece < 65 godina	89,5	13,2	90,1	99,5	34,6	53,1
Bračni par bez djece >= 65 godina	86,9	14,4	88,0	99,7	27,1	61,1
Bračni par sa 1 djetetom	93,2	18,3	93,0	99,9	34,6	47,5
Bračni par sa 2 djece	92,4	19,0	92,3	99,8	39,0	52,7
Bračni par sa 3 ili više djece	88,4	25,4	89,3	99,4	37,8	62,2
Samohrani roditelj	88,1	15,3	89,2	99,8	26,2	47,4
Samohrani roditelj + drugi srodnici	92,2	21,5	89,1	98,9	41,6	64,7
Bračni par sa djecom + drugi srodnici	92,2	26,7	89,2	99,5	50,1	76,9
Bračni par sa djecom + roditelji	88,3	21,3	89,3	100,0	47,0	72,7
Ostalo	87,1	22,8	87,4	99,5	37,1	60,4

Samo 233.000 domaćinstava živi u stambenim jedinicama koje imaju sistem grijanja, većina ima centralno grijanje iz toplana (41,2%), a oko 30% ima etažno grijanje ili koristi druge načine zagrijavanja (Tabela 4.3).

Primjetne su značajne razlike po geografskim područjima: u RS i FBiH procenat domaćinstava koja koriste centralno grijanje veći je od 43% i 36% respektivno; međutim, ova vrijednost nije pouzdana za Brčko jer, ustvari, u Brčkom domaćinstva sama obezbjeđuju druge načine zagrijavanja.

Tabela 4.3 Zagrijavanje stambenih jedinica po geografskim područjima - Godina 2004.
(vrijednosti u procentima)

Geografsko područje	Način zagrijavanja stambenih jedinica			Ukupno (=100%)
	Parno grijanje iz toplana	Etažno grijanje	Pojedinačne peći i ostalo	
FBiH	43,5	26,6	29,8	166
RS	36,5	33,0	30,5	66
Distrikt Brčko	-	80,2	-	2
Bosna i Hercegovina	41,2	28,9	29,8	233

Vrijednosti označene sa ‘-’ nisu pouzdane zbog male veličine uzorka.

Kada govorimo o domaćinstvima koja žive u stambenim jedinicama bez parnog grijanja (137,000), 73% koristi ugalj, drvo za loženje i druga čvrsta goriva za zagrijavanje stambene jedinice (Tabela 4.4). Niže, ali značajne vrijednosti zabilježene su kada je u pitanju zemni gas iz mreže (samo u FBiH), električna energija (posebno kada je u pitanju Brčko), mazut, lož ulje ili drugo tečno gorivo (u FBiH i RS).

Tabela 4.4 Energenti za grijanje po geografskom području - Godina 2004. (vrijednosti u procentima)

Geografsko područje	Energent				Ukupno (=100%)
	Zemni gas iz mreže	Električna energija	Ugalj, drvo ili druga čvrsta goriva	Mazut, lož ulje ili drugo tečno gorivo	
FBiH	17,8	7,4	67,3	7,5	94
RS	-	6,9	86,8	5,7	42
Distrikt Brčko	-	38,2	42,3	-	2
Bosna i Hercegovina	12,3	7,7	72,8	7,2	137

Vrijednosti označene sa ‘-’ nisu pouzdane zbog male veličine uzorka.

Većina domaćinstava (40%) živi u stambenoj jedinici sa tri sobe, prate ih domaćinstva koja žive u stambenoj jedinici sa četiri sobe. Veoma je mali procenat domaćinstava koja žive u jednoj sobi ili u stambenoj jedinici koja ima više od pet soba (Tabela 4.5).

Tabela 4.5 Broj soba u glavnoj stambenoj jedinici i prosječna površina stambene jedinice u m² po geografskom području * - Godina 2004. (apsolutne vrijednosti i vrijednosti u procentima)

Broj soba	Geografsko područje						Bosna i Hercegovina	
	FBiH		RS		Distrikt Brčko			
	Struktura %	Prosječna površina u m ²	Struktura %	Prosječna površina u m ²	Struktura %	Prosječna površina u m ²	Struktura %	Prosječna površina u m ²
1	1,6	33,6	2,3	37,3	-	-	1,9	35,2
2	15,9	50,6	19,4	46,9	24,6	45,8	17,4	48,9
3	39,9	65,3	41,0	62,4	35,2	67,6	40,2	64,2
4	23,4	83,3	22,5	78,5	21,8	91,0	23,0	81,7
5	11,9	105,3	9,1	91,3	9,9	113,1	10,8	101,0
6 i više	7,3	129,7	5,6	118,4	7,0	171,2	6,7	127,1
Total (=100%)	644	76,1	396	68,2	226	78,5	1.062	73,2

* ukupno se odnosi na stambene jedinice tipa izgradnje koji se razlikuje od kategorije "ostalo".
Vrijednosti označene sa '-' nisu pouzdane zbog male veličine uzorka.

U Republici Srpskoj i Distriktu Brčko, gdje je prosječna veličina domaćinstava manja, procenat stambenih jedinica sa jednom ili dvije sobe veći je nego u FBiH.

Nisu zabilježene neke značajne razlike u smislu površine u kvadratnim metrima (u prosjeku stambene jedinice su površine 73 kvadratna metra), nešto su neznatno manje stambene jedinice u Republici Srpskoj u poređenju sa Distriktom Brčko i Federacijom BiH.

Mladi odrasli samci žive u prosjeku u većim stambenim jedinicama u poređenju sa starim osobama, bez obzira što je prosječan broj soba isti. Pored samačkih domaćinstava, domaćinstva sa samohranim roditeljima (u prosjeku 2,53 člana) žive u relativno manjim stambenim jedinicama, veličine koja je veoma slična veličini koju koriste bračni parovi. U najvećim stambenim jedinicama žive najveća domaćinstva, tj. domaćinstva sa udruženim članovima (Tabela 4.6).

Tabela 4.6 Prosječan broj članova u glavnoj stambenoj jedinici, broj soba i površina u m² po tipu domaćinstva - Godina 2004.

Tip domaćinstva	Prosječan broj članova	Prosječan broj soba	Prosječna površina u m ²
Samačka domaćinstva < 65 godina	1,00	2,9	60,00
Samačka domaćinstva >= 65 godina	1,00	2,9	56,35
Bračni parovi bez djece < 65 godina	2,00	3,2	67,64
Bračni parovi bez djece >= 65 godina	2,00	3,2	67,60
Bračni parovi sa 1 djetetom	3,00	3,4	72,04
Bračni parovi sa 2 djece	4,00	3,5	76,04
Bračni parovi sa 3 ili više djece	5,29	3,7	81,35
Samohrani roditelji	2,53	3,3	67,08
Samohrani roditelji + drugi srodnici	4,70	3,9	82,04
Bračni parovi sa djecom + drugi srodnici	5,68	4,2	87,78
Bračni parovi sa djecom + roditelji	5,15	4,1	85,72
Ostalo	3,84	3,8	81,96

Većina domaćinstava (87,1%) ima u vlasništvu stambenu jedinicu u kojoj žive. Samo 4,6% domaćinstava živi u stambenoj jedinici u kojoj je domaćinstvo zakupac ili podstanar, a 8,3% domaćinstava koristi stambenu jedinicu besplatno (Tabela 4.7). Manje od 2% stambenih jedinica koriste domaćinstva koja su nosioci

stanarskog prava, a 1,5% stambenih jedinica koristi se privremeno. Najveći procenat vlasništva zabilježen je u Brčkom, dok je u RS zabilježen najveći procenat iznajmljenih stambenih jedinica. Nisu zabilježene značajne razlike u zakonskom statusu korištenja stambenih jedinica iz kategorije “ostalo”.

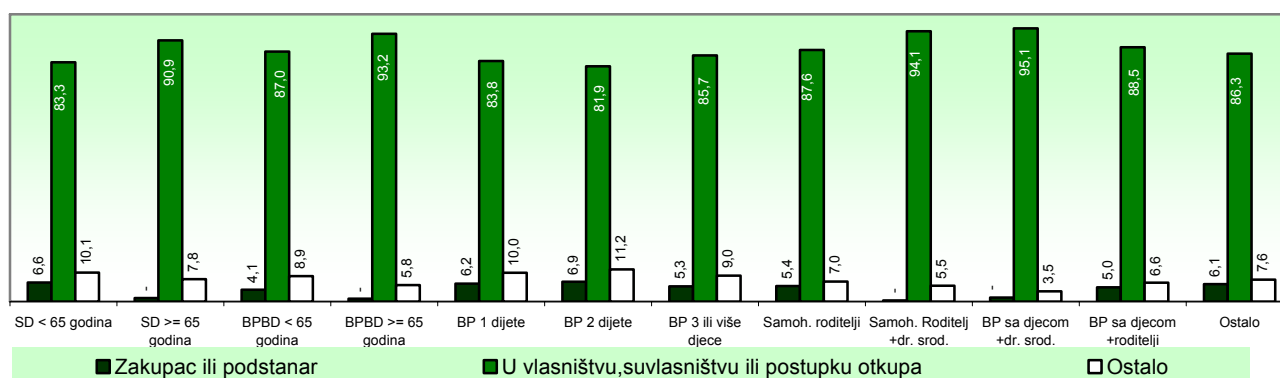
Tabela 4.7 Glavne stambene jedinice po zakonskom statusu korištenja po geografskom području * - Godina 2004. (vrijednosti u procentima)

Geografsko područje	Zakonski status korištenja			Ukupno (=100%)
	Zakupac ili podstanar	U vlasništvu, suvlasništvu ili u postupku otkupa	Ostalo	
FBiH	3,4	87,5	9,1	644
RS	6,4	86,3	7,3	396
Distrikt Brčko	4,1	91,7	4,2	22
Bosna i Hercegovina	4,6	87,1	8,3	1.062

*ukupno se odnosi na stambene jedinice tipa izgradnje koji se razlikuje od kategorije “ostalo”.

Stambene jedinice u vlasništvu su najčešći zakonski status korištenja za sve tipove domaćinstava: vrijednosti koje prelaze 90% zabilježene su kod starih domaćinstava (samačka domaćinstva ili bračni parovi) i kod domaćinstava sa udruženim članovima (tj. bračni parovi sa djecom), koja najvjerovatnije žive zajedno da bi što bolje iskoristili stambenu jedinicu (Grafikon 4.2).

Grafikon 4.2 Glavna stambena jedinica po zakonskom statusu korištenja i tipu domaćinstva - Godina 2004. (vrijednosti u procentima)

Vrijednosti označene sa ‘-’ nisu pouzdane zbog malog uzorka.

Broj domaćinstava koja žive u stambenoj jedinici kao zakupci ili podstanari veći je u slučaju bračnih parova sa jednim ili dvoje djece, kao i u slučaju mladih odraslih samačkih domaćinstava, što je najvjerovatnije povezano sa činjenicom da je teško kupiti stambenu jedinicu u prvoj fazi životnog ciklusa. U njihovom slučaju veći je i broj stambenih jedinica koje se koriste po drugim kategorijama zakonskog korištenja (privremeni korisnik, koristi se besplatno itd.).

Skoro 3/4 domaćinstava žive u iznajmljenoj stambenoj jedinici bez opreme, ali je očigledno da je mjesečna zakupnina veća za stambene jedinice koje se iznajmljuju sa opremom (160,07 u odnosu na 176,99 KM).

U Federaciji BiH zabilježene su najniže prosječne mjesečne zakupnine, što je slično situaciji u Republici Srpskoj. Nešto veće vrijednosti zabilježene su u Distriktu Brčko (Tabela 4.8).

Tabela 4.8 Glavna stambena jedinica i prosječna mjesečna zakupnina po geografskom području i opremljenosti - Godina 2004.

	Zakupac ili podstanar (%)	Prosječna mjesečna zakupnina (KM)
Geografsko područje		
FBiH	3,4	161,53
RS	6,4	165,54
Distrikt Brčko	4,1	199,48
Bosna i Hercegovina	4,6	164,35
Namještena		
Da	25,3	176,99
Ne	74,7	160,07

4.2 Posjedovanje trajnih potrošnih dobara

Skoro sva domaćinstva imaju trajna potrošna dobra: frižider, električni ili plinski šporet, šporet na drva ili ugalj. U svim slučajevima procenti prelaze 85%. Oko 80% domaćinstava ima mašinu za veš, opremu za čišćenje ili peć, bojler, napu (Grafikon 4.3).

Veoma je mali procenat domaćinstava koja imaju mašinu za šivenje ili pletenje (15,8%), mašinu za suđe (7%) i klima-uređaj (2,7%).

Geografski posmatrano, Republika Srpska ima najmanji procenat spomenutih dobara (osim peći i mašina za šivenje i pletenje), imajući na umu ruralni karakter područja.

U Distriktu Brčko je najmanji procenat domaćinstava koja imaju peći, bojlere i nape, i najveći procenat domaćinstava sa klima-uređajima.

Grafikon 4.3 Trajna potrošna dobra u domaćinstvima po geografskom području - Godina 2004. (vrijednosti u procentima)

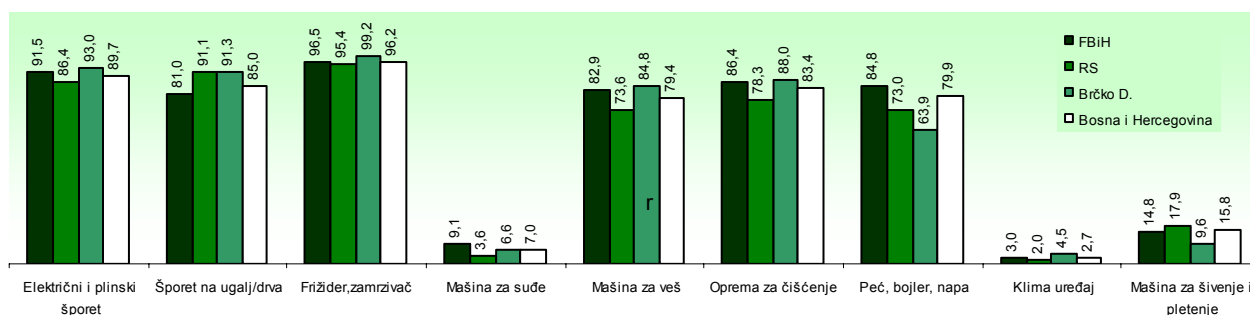

Tabela 4.9 Trajna potrošna dobra u domaćinstvima po tipu domaćinstva - Godina 2004.
(vrijednosti u procentima)

Tip domaćinstva	Trajna potrošna dobra								
	Električni ili plinski šporet	Peć na ugalj ili drva	Frizider, zamrzivač itd.	Mašina za suđe	Mašina za veš	Oprema za čišćenje	Peć, bojler, napa	Klima-uređaj	Mašina za šivenje i pletenje
Samačka domaćinstva < 65 godina	86,1	77,0	91,7	-	63,7	71,7	1,4	-	6,6
Samačka domaćinstva ≥ 65 godina	79,5	84,8	89,0	-	52,8	62,9	0,4	-	6,4
Bračni parovi bez djece < 65 godina	91,3	82,7	97,1	7,4	79,8	84,8	1,8	1,8	12,2
Bračni parovi bez djece ≥ 65 godina	85,9	88,7	94,6	2,5	69,9	73,3	1,2	-	10,6
Bračni parovi sa 1 djetetom	93,0	79,2	97,4	10,2	86,9	89,4	3,4	3,4	16,3
Bračni parovi sa 2 djece	92,8	82,9	97,7	9,8	87,8	91,4	4,7	4,7	17,6
Bračni parovi sa 3 ili više djece	88,1	90,8	95,7	11,1	78,4	82,0	4,3	4,3	18,8
Samohrani roditelji	90,4	82,4	95,9	4,3	79,7	82,3	1,0	-	15,2
Samohrani roditelji + drugi srodnici	91,7	86,3	97,2	6,4	85,2	83,9	1,6	-	21,4
Bračni parovi sa djecom + drugi srodnici	89,2	92,8	97,7	8,9	87,4	89,8	2,9	2,9	25,4
Bračni parovi sa djecom + roditelji	91,1	93,8	98,9	8,1	87,2	87,6	3,5	3,5	23,4
Ostalo	89,0	89,6	96,5	4,8	76,2	83,6	2,1	-	17,8

Vrijednosti označene sa ‘-’ nisu pouzdane zbog malog uzorka.

Generalno posmatrano, trajna potrošna dobra više imaju mlada i velika domaćinstva.

Trajna potrošna dobra, kao što su peć na drva ili ugalj, mašina za veš i oprema za čišćenje vezana su sa veličinom domaćinstva: veća domaćinstva pokazuju i veće procenat vlasništva. Mašinu za suđe, peć, bojler, napu i klima-uređaj uglavnom imaju domaćinstva sa djecom, dok mašinu za šivenje i pletenje uglavnom imaju domaćinstva sa udruženim članovima i karakteriziraju ruralna područja (Tabela 4.9).

Polovina domaćinstava (47,5%) ima automobil, procenat se kreće od 56,9% u Distriktu Brčko do 45,1% u Republici Srpskoj. Generalno posmatrano, najrasprostranjenije vozilo je automobil, zatim ide bicikl (24%), motocikl, motor i vozila za kampiranje (svi procenti su manji od 1,6%) (Tabela 4.10).

Tabela 4.10 Vozila po geografskom području - Godina 2004. (vrijednosti u procentima)

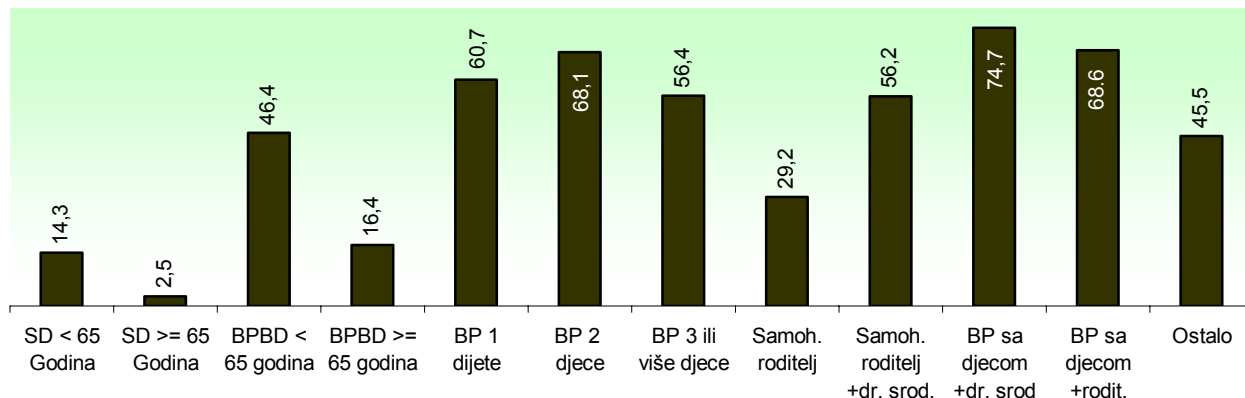
Geografsko područje	Vozila				
	Automobil	Motocikl	Motor, skuter, moped	Vozila za kampiranje, kamp-prikolice	Bicikl
FBiH	48,7	1,6	1,6	0,3	23,6
RS	45,1	1,5	1,2	-	24,3
Distrikt Brčko	56,9	-	-	-	31,6
Bosna i Hercegovina	47,5	1,5	1,4	0,2	24,0

Vrijednosti označene sa ‘-’ nisu pouzdane zbog malog uzorka.

Kada govorimo o starim domaćinstvima, onda je broj automobila ograničen: 16,4% u slučaju bračnih parova bez djece; vrijednost je značajno niska i u slučaju samohranih roditelja (29,2%) (Grafikon 4.4).

Više od 60% je procenat kod bračnih parova sa jednim ili dvoje djece i bračnih parova sa djecom koji žive sa srodnicima ili roditeljima.

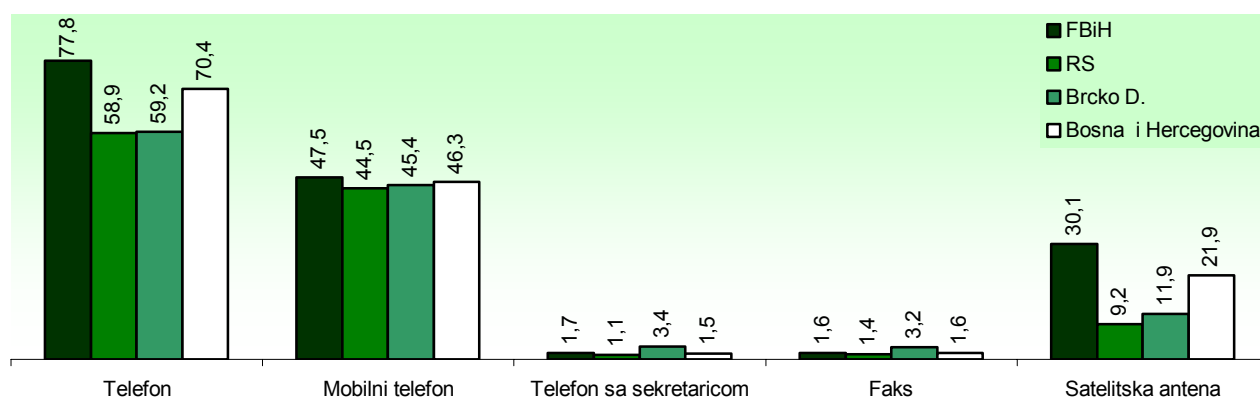
Grafikon 4.4 Automobili po tipu domaćinstva - Godina 2004. (vrijednosti u procentima)

Skoro polovina domaćinstava ima mobilni telefon (46,3%), satelitsku antenu ima 1/5, a manje od 2% ima telefon sa sekretaricom ili faks (Grafikon 4.5).

Kada je u pitanju oprema za telekomunikacije Distrikt Brčko opet pokazuje najveći procenat vlasništva, osim kada govorimo o satelitskoj anteni koja je uglavnom zastupljena u Federaciji BiH (30%).

Grafikon 4.5 Oprema za telekomunikacije po geografskom području - Godina 2004. (vrijednosti u procentima)

Bračni parovi sa djecom (bilo da žive sa srodnicima ili ne) imaju najveći broj telefona: skoro 80% ima telefonsku liniju, a skoro 60% mobilni telefon (Tabela 4.11).

Tabela 4.11 Oprema za telekomunikacije po geografskom području - Godina 2004.
(vrijednosti u procentima)

Tip domaćinstva	Oprema za telekomunikacije		
	Telefon	Mobilni telefon	Satelitska antena
Samačka domaćinstva < 65 godina	48,8	29,3	10,9
Samačka domaćinstva >= 65 godina	54,4	4,8	6,3
Bračni parovi bez djece < 65 godina	70,4	31,6	20,6
Bračni parovi bez djece >= 65 godina	65,4	11,2	8,7
Bračni parovi sa 1 djetetom	76,0	59,2	27,1
Bračni parovi sa 2 djece	76,6	64,3	31,1
Bračni parovi sa 3 ili više djece	69,6	57,9	28,2
Samohrani roditelji	67,7	47,1	17,7
Samohrani roditelji + drugi srodnici	75,6	56,2	28,0
Bračni parovi sa djecom + drugi srodnici	82,8	62,7	25,5
Bračni parovi sa djecom + roditelji	76,1	62,4	25,5
Ostalo	66,6	50,1	20,1

Stare osobe imaju najmanji broj mobilnih telefona (bilo da su samačka domaćinstva ili bračni parovi) ali isto tako i mali broj satelitskih antena, faks mašina, telefona sa sekretaricom, najvjerovatnije zbog nedovoljnog poznavanja tehnologije korištenja. Ponovo, bračni parovi sa djecom pokazuju najveći procenat ove opreme.

Tabela 4. 12 Oprema za rekreaciju po geografskom području - Godina 2004. (vrijednosti u procentima)

Geografsko područje	Oprema za rekreaciju						
	Televizori	Video rekorderi	HiFi sistemi	Personalni kompjuter, štampač	Usluge Interneta	Čamci, kanui, daske za surfanje	Muzički instrumenti
FBiH	96,2	51,2	54,6	14,5	7,7	0,7	4,8
RS	92,7	37,0	24,8	9,7	4,8	0,6	4,6
Distrikt Brčko	98,9	54,3	37,2	14,0	6,3	-	-
Bosna i Hercegovina	94,9	46,0	43,1	12,7	6,6	0,6	4,6

Vrijednosti označena sa ‘-’ nisu pouzdane zbog male veličine uzorka.

Skoro svako domaćinstvo ima televizor, polovina ima videorekorder i Hi-Fi sistem. Više od jedne desetine (12,7%) ima personalni računar, a polovina (6,6%) ima pristup Internetu (Tabela 4.12). Veoma je nizak procenat domaćinstava koja imaju muzičke instrumente (4,6%) ili čamac, kanu ili dasku za surfanje (0,6%).

Veoma je nizak procenat videorekordera, Hi-Fi sistema i personalnih računara kod domaćinstava koja žive u Republici Srpskoj.

Manji od prosjeka je broj samačkih domaćinstava, starih bračnih parova i samohranih roditelja koja imaju televizor. Suprotno ovome, samačka domaćinstva koja čine mlade odrasle osobe bilježe značajno visok procenat videorekordera, posebno bračni parovi sa djecom. Hi-Fi sistemi su manje prisutni kod stare populacije (samci ili bračni parovi), međutim, najznačajnije razlike su zabilježene u slučaju personalnih kompjutera: više od 15% domaćinstava sa

djecom ima personalni kompjuter, procenat pada na 5-6% kod mladih odraslih samačkih domaćinstava i bračnih parova, i postaje nepouzdan kada su u pitanju stare osobe (Tabela 4.13).

Tabela 4.13 Oprema za rekreaciju po geografskom području - Godina 2004. (vrijednosti u procentima)

Tip domaćinstva	Oprema za rekreaciju				
	Televizori	Video rekorderi	Hi-Fi sistemi	Personalni kompjuteri, štampači, ..	Usluge Interneta
Samačka domaćinstva < 65 godina	88,2	30,0	29,5	5,0	3,4
Samačka domaćinstva ≥ 65 godina	82,5	9,0	19,8	-	-
Bračni parovi bez djece < 65 godina	95,0	40,8	39,2	6,6	3,9
Bračni parovi bez djece ≥ 65 godina	91,0	18,7	21,4	1,2	0,7
Bračni parovi sa 1 djetetom	97,9	57,8	51,7	15,8	9,0
Bračni parovi sa 2 djece	98,8	62,1	55,7	24,4	12,8
Bračni parovi sa 3 ili više djece	97,1	51,3	50,5	17,9	7,9
Samohrani roditelji	94,4	47,1	44,0	10,1	6,5
Samohrani roditelji + drugi srodnici	95,7	53,2	53,3	16,2	7,5
Bračni parovi sa djecom + drugi srodnici	97,9	57,9	48,8	12,7	5,0
Bračni parovi sa djecom + roditelji	100,0	55,4	45,6	18,0	8,7
Ostalo	95,4	45,4	39,9	9,4	4,6

Vrijednosti označene sa ‘-’ nisu pouzdane zbog male veličine uzorka.

Tabela 4.14 Razlozi nekorištenja stambenih jedinica po geografskom području - Godina 2004. (vrijednosti u procentima)

Geografsko područje	Razlog nekorištenja stambene jedinice				
	Iznajmljena	Data na besplatno korištenje	Nalazi se u drugoj državi	Bespravno je koriste drugi	Devastirana
FBiH	0,3	0,5	0,3	0,2	3,7
RS	0,5	0,9	0,8	0,6	4,6
Distrikt Brčko	-	-	-	-	4,0
Bosna i Hercegovina	0,4	0,7	0,5	0,4	4,0

Vrijednosti označene sa ‘-’ nisu pouzdane zbog male veličine uzorka.

Ista situacija je zabilježena i kod usluga Interneta: procenti variraju između 12,8% kod bračnih parova sa dvoje djece, a nepouzdanost vrijednosti su zabilježene kod starijih osoba koje žive same.

Samo 6% domaćinstava ima sekundarnu stambenu jedinicu koju ne koristi iz različitih razloga. U 2/3 slučajeva stambene jedinice su devastirane, 0,4% bespravno koriste drugi, a 0,5% se nalazi u drugoj državi. Stambene jedinice koje se iznajmljuju ili koje su date na besplatno korištenje predstavljaju manje od 1% sekundarnih stambenih jedinica.

5. IZDACI ZA POTROŠNJU: NIVO I STRUKTURA⁶

5.1 Glavne činjenice

U Bosni i Hercegovini u 2004. godini prosječni mjesečni izdaci domaćinstva za potrošnju iznosili su KM 1.301,82.

Jedno domaćinstvo troši, u prosjeku, 427,50 KM mjesečno za hranu i piće (od čega 66,20 KM, tj. 15,5% izdataka za hranu odnosi se na procijenjenu vrijednost potrošnje iz vlastite proizvodnje⁷), dok su izdaci za neprehrambene proizvode i usluge iznosili 874,32 KM (Tabele 5.1 i 5.2).

Prema tome, otprilike 1/3 ukupnih izdataka domaćinstva troše za hranu, a 23,5% na stambene jedinice i njihovo održavanje, 12,4% na transport i komunikacije. Ako ovome dodamo izdatke za zdravstvene usluge (3,7%) i obrazovanje (1,0%), vidimo da skoro 3/4 izdataka domaćinstva ide na proizvode i usluge koje su neophodne, pa prema tome, ovi izdaci se ne mogu jednostavno smanjiti.

Tabela 5.1– Prosječni mjesečni izdaci po kategorijama – Godina 2004. (KM i vrijednosti u procentima)

Kategorija izdataka	Prosječni mjesečni izdaci (KM)	Struktura u procentima
UKUPNO HRANA I PIĆE	427,50	32,8
Duhan	27,59	2,1
Odjeća i obuća	66,15	5,1
Stanovanje	207,81	16,0
El. energija, plin, voda i druga goriva	97,58	7,5
Namještaj, oprema i usluge u domaćinstvu	89,41	6,9
Zdravstvo	48,34	3,7
Prijevoz	129,04	9,9
Komunikacije	33,00	2,5
Rekreacija i kultura	49,33	3,8
Obrazovanje	12,59	1,0
Ugostiteljske usluge	23,09	1,8
Usluge smještaja	10,32	0,8
Drugi proizvodi i usluge	80,07	6,2
UKUPNO NEPREHRANA	874,32	67,2
UKUPNO (= 100%)	1,301,82	100,0

Preostalih 25% izdataka domaćinstva troše za kupovinu namještaja, opreme za domaćinstvo i na usluge u domaćinstvu (6,9%), za druge proizvode i usluge (6,2%), za odjeću i obuću (5,1%), za rekreaciju i kulturu (3,8%), duhan (2,1%), ugostiteljske usluge u restoranima, kantinama i kafeima (1,8%) i usluge smještaja (0,8%).

⁶ Pasquale Marrone, Istat, Domaćinstva – ekonomska situacija.

⁷ tj., vrijednost procijenjena na osnovu cijena na lokalnom tržištu za proizvode koje je domaćinstvo samo proizvelo (vidi: Metodološke napomene).

Ako usmjerimo analizu na pojedinačne stavke koje čine izdatke za hranu, vidimo da domaćinstva u BiH u prosjeku izdvajaju više od 1/5 izdataka za hranu, piće i meso (94,37 KM mjesečno). Skoro 70% domaćinstava kupuje teletinu i govedinu bar jednom u dvije sedmice, više od 55% piletinu i oko pola ovog procenta ide za prerađeno meso (sušeno, usoljeno ili dimljeno).

Voće i povrće, pa zatim mlijeko, sir i jaja su prehrambeni proizvodi koji, poslije mesa, najviše učestvuju u budžetu domaćinstava (16,9% i 15,1% respektivno). Za voće i povrće prosječni mjesečni izdaci su 72,36 KM, dok za mlijeko, sir i jaja domaćinstva izdvajaju 64,76 KM.

Tabela 5.2 – Prosječni mjesečni izdaci za prehrambene proizvode po kategorijama – Godina 2004. (KM i vrijednosti u procentima)

Kategorija izdataka	Prosječni mjesečni izdaci (KM)	Struktura u procentima
Kruh i žitarice	58,16	13,6
Meso	94,37	22,1
Riba	9,93	2,3
Mlijeko, sir i jaja	64,76	15,1
Ulja i masnoće	19,25	4,5
Voće i povrće	72,36	16,9
Šećer, džem, med i konditorski proizvodi itd.	48,65	11,4
Bezalkoholna pića	40,51	9,5
Alkoholna pića	19,52	4,6
UKUPNO HRANA I PIĆE (= 100%)	427,50	100,0
<i>- POTROŠNJA HRANE I PIĆA IZ VLASTITE PROIZVODNJE</i>	66,20	15,5

Razmotrimo detaljnije potrošnju kupljenih proizvoda i potrošnju iz vlastite proizvodnje: južnog voća, banana i jabuka, krompira, paradajza i mlijeka. Potrošnju mlijeka imaju skoro sva domaćinstva, kao i potrošnju jogurta, drugih mliječnih proizvoda i jaja. Potrošnja iz vlastite proizvodnje posebno je visoka kada je u pitanju krompir (u periodu od dvije sedmice 34% domaćinstava je imalo potrošnju krompira), crni i bijeli luk (27% domaćinstava) i povrće (oko 1/5 domaćinstava).

Izdaci za kruh i žitarice učestvuju sa 13,6% ukupnih izdataka za prehrambene proizvode, 58,16 KM mjesečno (najveći izdaci su za brašno i kruh), a za piće idu preko 60 KM, od čega 2/3 (40,51 KM) ide za bezalkoholna pića. Suprotno ovome, veoma su mali izdaci za ribu (2,3% izdataka za prehrambene proizvode), što je u prosjeku manje od 10 KM mjesečno.

Međutim, oko 23 KM mjesečno domaćinstva troše na ugostiteljske usluge. Ova stavka ne spada u izdatke za prehrambene proizvode, ali predstavlja izdatak koji se ne može zanemariti i koji čini 1,8% ukupnih izdataka.

Oko 41% domaćinstava, u periodu od dvije sedmice, imalo je bar jedan izdatak za hranu u restoranu, kantini ili kafeu (u školi ili na radnom mjestu).

Za stanovanje domaćinstva troše 207,81 KM mjesečno, što je iznos koji nakon prehrambenih proizvoda značajno učestvuje u budžetu domaćinstava (16,0%).

Potrebno je napomenuti da je u izdatke za stanovanje, pored rente i redovnog održavanja, uzeta u obzir i "imputirana renta", procijenjena za domaćinstva koja žive u svojim stambenim jedinicama ili koriste stambenu jedinicu besplatno. Vrijednost imputirane rente dobijena je na osnovu procjene koju je dalo domaćinstvo u slučaju kada bi iznajmljivalo stambenu jedinicu u kojoj živi. Ovo je bilo neophodno da bi napravili poređenje između domaćinstava koja žive u svojoj stambenoj jedinici i onih koja žive u iznajmljenoj stambenoj jedinici.

Imputirana renta procijenjena je za oko 95% domaćinstava i predstavlja 14,3% ukupnih izdataka, 186,03 KM mjesečno.

Također dio izdataka za režijske troškove (plaćanje računa i energenata, uz troškove održavanja zajedničkih prostorija u stambenim zgradama) koji iznose 97,58 KM mjesečno, tj. 7,5% ukupnih izdataka, predstavljaju značajnu stavku.

Osim toga, kupovina namještaja, usluge u domaćinstvu, kupovina ili popravka kućnih uređaja (kao i proizvoda za čišćenje) podrazumijeva prosječne mjesečne izdatke od 89,41 KM, tj. 6,9% ukupnih izdataka.

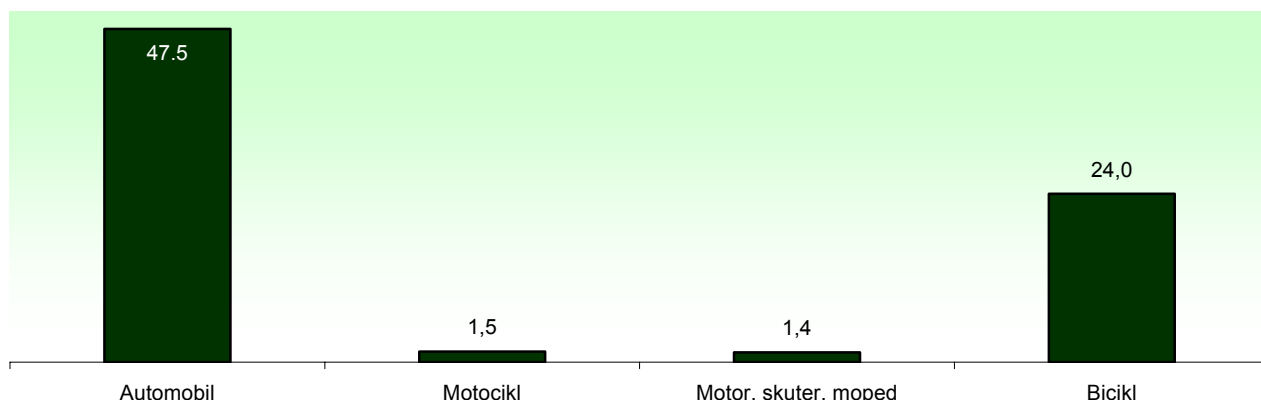
Za prijevoz, bilo javni ili privatni, domaćinstva troše 9,9% svog budžeta, što prosječno mjesečno iznosi 129,04 KM; izdaci za prijevoz uključuju kupovinu vozila, goriva, pojedinačnih i sezonskih karata za javni prijevoz, iznajmljivanje vozila i izdatke za časove vožnje i polaganje vozačkog ispita (izdaci za osiguranje uključeni su u kategoriju drugih proizvoda i usluga).

Polovina domaćinstava (47,5%) posjeduje automobil, 24% domaćinstava ima bicikl, zatim slijede domaćinstva koja imaju motocikl i motor (procenti su manji od 1,5%) (Grafikon 5.1).

Mjesečno, 49% domaćinstava ima bar jedan izdatak za privatni prijevoz, tj. 23,4% ima izdatke za održavanje vozila, a 44% domaćinstava kupuje gorivo svakih 14 dana.

Oko 33,5% domaćinstava ima izdatke za javni prijevoz, uglavnom za autobus, kombi i tramvaj. Ustvari, veoma malo, manje od 1% domaćinstava koristi za prijevoz voz, avion ili brod. Skoro 8% domaćinstava koristi taksi usluge, bar jednom u dvije sedmice.

Grafikon 5.1 – Vozila u domaćinstvima – Godina 2004. (vrijednosti u procentima)

Značajan dio izdataka ide na odjeću i obuću (5,1% ukupnih izdataka). Za kupovinu odjeće, tekstila za šivanje odjeće i obuće domaćinstva u BiH prosječno mjesečno izdvajaju 66,15 KM.

Za kupovinu odjeće i obuće za djecu domaćinstva mjesečno prosječno izdvajaju oko 11 KM.

Bolničke, stomatološke usluge i druge ljekarske usluge, dijagnostičke kontrole, uz kupovinu lijekova i terapijskih proizvoda, u prosjeku iznose 48,34 KM mjesečno, tj. 3,7% ukupnih izdataka. ¼ domaćinstava u BiH koristi (uz plaćanje ili besplatno) zdravstvene usluge u bolnicama, klinikama, laboratorijama, privatnoj praksi, a oko 60% domaćinstava kupuje lijekove i druge farmaceutske proizvode bar jednom u dvije sedmice.

Najznačajniji izdaci odnose se na kupovinu farmaceutskih proizvoda, medicinskih preparata i drugih lijekova, i prosječno mjesečno iznose 25 KM. Značajni izdaci su i oni koji se odnose na usluge u općim ili specijaliziranim bolnicama, i nešto su iznad 8 KM, a usluge ljekara opće prakse ili specijalista iznose 4 KM.

Za obrazovanje i obuku u prosjeku se izdvaja 12,59 KM mjesečno (1% ukupnih mjesečnih izdataka). Najznačajniji su izdaci za upisnine u škole, za više i visoko obrazovanje (viša škola ili fakultet).

Izdaci za kupovinu knjiga za školu u prosjeku mjesečno iznose 7 KM, i uključeni su u izdatke za rekreaciju i kulturu koji mjesečno iznose 49,33 KM, tj. 3,8% ukupnih izdataka. Pored izdataka za kupovinu novina, magazina, pojedinačnih i sezonskih karata za koncerte, pozorišta i kulturne događaje, uključuju se i izdaci za fotografije, videokasete CD-ove, kao i izdaci za trajna potrošna dobra koja se koriste za rekreaciju (televizori, videorekorderi, stereo uređaji, oprema za kampiranje itd.).

Skoro polovina domaćinstava (47,7%) ima izdatke za pretplatu za TV i radio aparate i Internet. Tokom perioda od dvije sedmice, više od 1/3 domaćinstava kupuje bar jednom dnevne novine, skoro ¼ ima izdatke za igre na sreću (loto, lutrije), a procenat domaćinstava koja kupuju magazine je 15%.

Ovo poglavlje uključuje i izdatke za smještaj učenika i studenata koji žive van domaćinstava; takve izdatke mjesečno ima više od 2% domaćinstava i oni također predstavljaju značajnu stavku prosječnih izdataka.

Kupovina, popravka i korištenje telefona (fiksni ili mobilni), faks mašina, telefonskih sekretarica i poštanskih usluga predstavlja izdatke domaćinstava za telekomunikacije, tj. 33 KM mjesečno, što čini 2,5% ukupnih izdataka.

Kao što je već istaknuto u Poglavlju 3, preko 70% domaćinstava ima telefonsku liniju u stambenoj jedinici, a skoro polovina ima mobilni telefon. Prema tome, više od 2/3 domaćinstava ima mjesečne izdatke za fiksni i mobilni telefon. Izdaci za mobilni telefon predstavljaju značajnu stavku u telekomunikacijama i kreću se oko 29 KM mjesečno.

Izdaci za ostale proizvode i usluge uključuju osiguranje vozila (oko 18 KM mjesečno), naknade za profesionalne usluge (osim ljekara), izdatke za ličnu njegu i druge izdatke koji nisu drugdje spomenuti. U prosjeku oni iznose 80,07 KM mjesečno, što čini 6,2% mjesečnih izdataka domaćinstava.

5.2 Teritorijalne razlike

Domaćinstva u Federaciji BiH pokazuju u 2004. godini najveće nivoe izdataka uz prosječne mjesečne izdatke od 1.346,44 KM. Nešto niži prosječni izdaci su u Distriktu Brčko (1.339,52 KM), dok Republika Srpska pokazuje najniži nivo, 1.227,33 KM (Tabela 5.3).

Tabela 5.3 – Prosječni mjesečni izdaci domaćinstava i struktura u procentima po geografskom području i kategoriji izdataka – Godina 2004. – (KM i vrijednosti u procentima)

Kategorija izdataka	FEDERACIJA BIH		REPUBLIKA SRPSKA DISTRIKT BRČKO			
	Prosječni mjesečni izdaci (KM)	Stru ktura %	Prosječni mjesečni izdaci (KM)	Stru ktura %	Prosječni mjesečni izdaci (KM)	Stru ktura %
<i>Prosječna veličina domaćinstva</i>	3,37		3,17		3,06	
UKUPNO HRANA I PIĆE	432,62	32,1	419,12	34,1	428,98	32,0
Duhan	29,39	2,2	23,95	2,0	40,74	3,0
Odjeća i obuća	70,01	5,2	59,96	4,9	65,27	4,9
Stanovanje	213,12	15,8	196,00	16,0	265,48	19,8
El. energija, plin, voda i druga goriva	99,77	7,4	94,60	7,7	87,00	6,5
Namještaj, oprema za domaćinstvo i usluge	94,98	7,1	80,70	6,6	83,25	6,2
Zdravstvo	45,30	3,4	53,66	4,4	41,59	3,1
Prijevoz	132,93	9,9	121,82	9,9	145,34	10,9
Komunikacije	35,66	2,6	28,83	2,3	30,18	2,3
Rekreacija i kultura	54,40	4,0	41,41	3,4	43,56	3,3
Obrazovanje	13,64	1,0	11,53	0,9	1,18	0,1
Ugostiteljske usluge	26,36	2,0	17,88	1,5	21,65	1,6
Usluge smještaja	12,07	0,9	7,68	0,6	6,50	0,5
Ostali proizvodi i usluge	86,20	6,4	70,19	5,7	78,80	5,9
UKUPNO NEPREHRANA	913,83	67,9	808,21	65,9	910,54	68,0
UKUPNO (= 100%)	1,346,44	100,0	1,227,33	100,0	1,339,52	100,0

Izdaci za prehrambene proizvode su veoma slični u različitim geografskim područjima: najveća vrijednost zabilježena je u Federaciji BiH (432,62 KM mjesečno), tj. entitetu u kojem domaćinstva imaju najveći broj članova, i 13,5 KM je veća u poređenju sa domaćinstvima koja žive u Republici Srpskoj, entitetu sa najnižim izdacima za hranu (rezultat proizlazi iz većeg nivoa potrošnje iz vlastite proizvodnje, a ne iz veličine domaćinstva) (Tabela 5.4).

Značajne razlike su ipak utvrđene kada se analiziraju pojedinačne stavke izdataka za hranu; ako krenemo od uticaja potrošnje iz vlastite proizvodnje na ukupan iznos izdataka za hranu, onda imamo 23% u Republici Srpskoj, 11,4% u Federaciji BiH i manje od 5% u Distriktu Brčko.

Tabela 5.4 – Prosječni mjesečni izdaci domaćinstava i struktura u procentima po geografskom području i kategoriji izdataka – Godina 2004. (KM i vrijednosti u procentima)

Kategorija izdataka	Geografsko područje					
	FEDERACIJA BIH		REPUBLIKA SRPSKA		BRČKO DISTRIKT	
	Prosječni mjesečni izdaci (KM)	Struktura %	Prosječni mjesečni izdaci (KM)	Struktura %	Prosječni mjesečni izdaci (KM)	Struktura %
<i>Prosječan broj članova</i>	3,37		3,17		3,06	
Kruh i žitarice	60,18	13,9	54,66	13,0	62,35	14,5
Meso	94,37	21,8	94,82	22,6	86,03	20,1
Riba	9,19	2,1	11,09	2,6	10,81	2,5
Mlijeko, sir i jaja	65,36	15,1	64,11	15,3	58,84	13,7
Ulja i masnoće	20,10	4,6	17,94	4,3	17,69	4,1
Voće i povrće	74,25	17,2	69,28	16,5	72,81	17,0
Šećer, džem, med i konditorski proizvodi itd.	50,81	11,7	44,77	10,7	55,34	12,9
Bezalkoholna pića	42,60	9,8	36,91	8,8	44,33	10,3
Alkoholna pića	15,77	3,6	25,53	6,1	20,77	4,8
UKUPNO HRANA I PIĆE (= 100%)	432,62	100,0	419,12	100,0	428,98	100,0
<i>- POTROŠNJA HRANE I PIĆA IZ VLASTITE PROIZVODNJE</i>	49,21	11,4	96,29	23,0	20,79	4,8

Najveće učešće u potrošnji iz vlastite proizvodnje u Republici Srpskoj uglavnom je rezultat ruralne prirode područja i visokih stopa zaposlenosti u sektoru poljoprivrede (ruralna područja predstavljaju skoro 2/3 ovog entiteta, pogledati Poglavlje 1).

Ustvari, u Bosni i Hercegovini domaćinstva koja žive u ruralnim područjima pokazuju dosta visoko učešće u potrošnji iz vlastite proizvodnje, za razliku od domaćinstava koja žive u urbanim područjima: potrošnja iz vlastite proizvodnje predstavlja ¼ izdataka za hranu kod ruralnih domaćinstava, a samo 2,2% kod urbanih domaćinstava (Tabela 5.5).

Ipak, izdaci za hranu i piće su veći u ruralnim područjima (438,40 KM mjesečno) kada se uporede sa urbanim područjima (412,90 KM). Ovaj rezultat je posljedica najvećeg prosječnog broja članova domaćinstava (3,45 u odnosu na 3,07). U ruralnim područjima učešće izdataka za hranu i piće daleko je veće ako se uporedi sa urbanim područjima: 35,65 prema 29,6%.

Ruralna područja predstavljaju više od polovine teritorije (53,3%) u FBiH i Distriktu Brčko, najniža sklonost ka potrošnji iz vlastite proizvodnje zabilježena je kod domaćinstava u Distriktu Brčko, gdje potrošnja iz vlastite proizvodnje predstavlja svega 4,8% izdataka za hranu.

Domaćinstva u Federaciji BiH karakteriziraju manji izdaci za kupovinu ribe, svega 2,1% njihovih troškova za hranu, u odnosu na 2,5% u Distriktu Brčko i 2,6% kod domaćinstava u Republici Srpskoj. Među domaćinstvima u Republici Srpskoj značajni su izdaci za potrošnju alkoholnih pića, 6,1% ukupnih izdataka u poređenju sa 3,6% kod domaćinstava koja žive u Federaciji BiH. Pored različitih

tipova ponašanja u smislu potrošnje, starija struktura populacije koja živi u RS također doprinosi ovoj konstataciji.

Tabela 5.5 – Prosječni mjesečni izdaci domaćinstava i struktura u procentima po tipu i kategoriji izdataka za hranu – Godina 2004. (KM i vrijednosti u procentima)

Kategorija izdataka	Tip područja				Ukupno	
	Urbano		Ruralno			
	Prosječni mjesečni izdaci (KM)	Stru ktura %	Prosječni mjesečni izdaci (KM)	Strukt ura %	Prosječni mjesečni izdaci (KM)	Struk tura %
<i>Prosječan broj članova</i>	3,07		3,45		3,29	
Kruh i žitarice	54,52	13,2	60,88	13,9	58,16	13,6
Meso	91,85	22,3	96,25	22,0	94,37	22,1
Riba	11,07	2,7	9,08	2,1	9,93	2,3
Mlijeko, sir i jaja	63,57	15,4	65,64	15,0	64,76	15,2
Ulja i masnoće	17,22	4,2	20,76	4,7	19,25	4,5
Voće i povrće	73,21	17,7	71,73	16,4	72,36	16,9
Šećer, džem, med i konditorski proizvodi itd.	46,82	11,3	50,01	11,4	48,65	11,4
Bezalkoholna pića	40,75	9,9	40,33	9,2	40,51	9,5
Alkoholna pića	13,88	3,4	23,73	5,4	19,52	4,6
UKUPNO HRANA I PIĆE (= 100%)	412,90	100,0	438,40	100,0	427,5	100,0
<i>- POTROŠNJA HRANE I PIĆA IZ VLASTITE PROIZVODNJE</i>	9,10	2,2	108,90	24,8	66,20	15,5

U Distriktu Brčko, u poređenju sa drugim područjima, veći su izdaci za slatkiše, 12,9% izdataka za hranu i za bezalkoholna pića (izdaci u Brčkom dosežu 10,3%).

Homogenu prirodu nivoa izdataka za hranu ne prati slična homogena priroda u nivoima ukupnih izdataka. Grafikoni izdataka za hranu kod domaćinstava u Republici Srpskoj, ustvari, pokazuju za oko dva procenta veće izdatke u poređenju sa ostalim domaćinstvima: 34,1% u poređenju sa 32% u Federaciji BiH i Distriktu Brčko.

Najznačajnije teritorijalne razlike su naglašene kod izdataka za neprehrambene proizvode i usluge, gdje se najviši nivoi bilježe u Federaciji BiH i Distriktu Brčko. Domaćinstva u ovim područjima imaju mjesečne izdatke koji prelaze 910 KM, 100 KM više u poređenju sa izdacima u Republici Srpskoj.

Kada se posmatra detaljnije po pojedinačnim stavkama vidimo da su najveći nivoi oni koji se uvijek odnose na Federaciju BiH, osim izdataka za prijevoz i stanovanje koji su veći kod domaćinstava u Distriktu Brčko i onih za zdravstvene usluge koji imaju značajniji uticaj na budžet domaćinstava u Republici Srpskoj (4,4% u poređenju sa 3,4% u Federaciji BiH i 3,1% u Distriktu Brčko). Ponovo napominjemo da struktura populacije karakterizira strukturu izdataka u smislu potrošnje. Veće prisustvo starije populacije, ustvari, dovodi do većih izdataka za zdravstvene usluge.

Izdaci za stanovanje predstavljaju značajnu komponentu na cijeloj teritoriji: od 196 KM mjesečno kod domaćinstava u Republici Srpskoj, do 265,48 u Distriktu Brčko, gdje odgovarajući iznosi dosežu oko 20% ukupnih izdataka. Komponente izdataka za usluge u domaćinstvu, s druge strane, veće su u Federaciji BiH i Republici Srpskoj (99,77 i 94,60 KM mjesečno, respektivno, tj. 7,4 i 7,7%).

U Distriktu Brčko izdaci za duhan su veći (3% izdataka domaćinstava) i dosežu 40,74 KM mjesečno, a kao što smo već istakli, izdaci za prijevoz, koji čine 10,9% ukupnih izdataka, korespondiraju sa prosječnim izdacima od 145,34 KM mjesečno.

Mlađa struktura populacije određuje veću tendenciju izdataka za telekomunikacije, namještaj, odjeću, rekreaciju i kulturu, obrazovanje i druge proizvode i usluge. Ove kategorije izdataka uglavnom karakterizira struktura izdataka za potrošnju u Federaciji BiH. Izdaci za obroke van domaćinstva, nezavisno od načina života, koji su vezani sa radnim aktivnostima koje se obavljaju u mjestima koja su udaljena od domaćinstva i u velikim urbanim konglomeratima, također karakteriziraju izdatke domaćinstava u Federaciji BiH.

Domaćinstva u ruralnim područjima troše više, u poređenju sa drugim domaćinstvima, na kupovinu namještaja, uređaja za domaćinstvo i na usluge u domaćinstvu (90,50 KM mjesečno, tj. 7,4%) (Tabela 5.6).

Tabela 5.6 – Prosječni mjesečni izdaci domaćinstava i struktura u procentima po tipu područja i kategoriji izdataka – Godina 2004. (KM i vrijednosti u procentima)

Kategorija izdataka	Tip područja				Ukupno	
	Urbani		Ruralni			
	Prosječni mjesečni izdaci (KM)	Stru ktura %	Prosječni mjesečni izdaci (KM)	Stru ktura %	Prosječni mjesečni izdaci (KM)	Stru ktura %
<i>Prosječna veličina domaćinstva</i>	3,07		3,45		3,29	
UKUPNO HRANA I PIĆE	412,90	29,6	438,41	35,6	427,50	32,8
Duhan	29,16	2,1	26,42	2,1	27,59	2,1
Odjeća i obuća	78,610	5,6	56,85	4,6	66,15	5,1
Stanovanje	247,69	17,7	178,00	14,5	207,81	16,0
El. energija, plin, voda i druga goriva	108,11	7,7	89,71	7,3	97,58	7,5
Namještaj, oprema za domaćinstvo i usluge u domaćinstvu	87,89	6,3	90,54	7,4	89,41	6,9
Zdravstvo	46,36	3,3	49,83	4,0	48,34	3,7
Prijevoz	126,49	9,1	130,95	10,6	129,04	9,9
Komunikacije	40,02	2,9	27,750	2,3	33,00	2,5
Rekreacija i kultura	62,89	4,5	39,19	3,2	49,33	3,8
Obrazovanje	19,37	1,4	7,53	0,6	12,59	1,0
Ugostiteljske usluge	30,350	2,2	17,67	1,4	23,09	1,8
Usluge smještaja	14,840	1,1	6,94	0,6	10,32	0,8
Ostali proizvodi i usluge	91,62	6,6	71,43	5,8	80,07	6,2
UKUPNO NEPREHRANA	983,40	70,4	792,80	64,4	874,32	67,2
UKUPNO (= 100%)	1,396,30	100,0	1,231,21	100,	1,301,82	100,0

Ustvari, najveći izdaci su za opremu i alate za bašče, za kupovinu proizvoda za biljke i cvijeće, kupovinu peći na drva ili ugalj, koje se više koriste za zagrijavanje u ruralnim područjima.

Osim toga, za prijevoz domaćinstva u ruralnim područjima troše više u poređenju sa domaćinstvima u urbanim područjima (130,95 KM, u poređenju sa 126,49 KM).

Veći izdaci nastaju, pored kupovine privatnih prijevoznih sredstava, također i zbog veće upotrebe javnog prijevoza na dužim relacijama, uključujući i školske autobuse.

I konačno, još jednom, generalno starija struktura ruralne populacije određuje veće izdatke za zdravstvene usluge (oko 50 KM mjesečno).

S druge strane, procenat ukupnih izdataka kod drugih kategorija je veći u urbanim područjima. Ustvari, u ovim područjima više se troši na obrazovanje (1,4% ukupnih izdataka, u poređenju sa 0,6% u ruralnim područjima), za usluge smještaja (1,1% u poređenju sa 0,6) i za ugostiteljske usluge (2,2% u poređenju sa 1,4).

Izdaci za rekreaciju i kulturu, za ostale proizvode i usluge i za komunikacije su veći u urbanim područjima.

5.3 Karakteristike domaćinstava i razlike u ponašanju po pitanju potrošnje

Broj članova domaćinstva i tip domaćinstva su demografske karakteristike koje više od drugih utiču na ponašanje domaćinstava kada su u pitanju izdaci i određuju različite načine raspodjele budžeta domaćinstava.

Generalno, izdaci se ne povećavaju proporcionalno sa povećanjem broja članova domaćinstva, ali na njih utiče finansijska situacija domaćinstva. Marginalno povećanje izdataka značajno opada sa povećanjem broja članova domaćinstva: ustvari, kada domaćinstvo sa jednim članom postane domaćinstvo sa dva člana, prosječni mjesečni izdaci se povećavaju za 62%, dok u slučaju kada se domaćinstvo sa tri člana poveća na četiri člana, izdaci se povećavaju za 15,9%.

Prosječni mjesečni izdaci variraju od minimalnih 598,50 KM kod domaćinstava sa jednim članom, do maksimalnih 1.825,48 KM kod domaćinstava sa pet i više članova (Tabela 5.7).

Najznačajniji dio prosječnih izdataka domaćinstva je, u svakom slučaju, rezultat kupovine prehrambenih proizvoda i pića. Kod domaćinstava sa 5 ili više članova procenat doseže 34,5%. Osim toga, kod ovih domaćinstava primjećujemo veći procenat potrošnje iz vlastite proizvodnje: dostiže 23,2% izdataka za hranu i piće, u odnosu na 7,6% domaćinstava sa samo jednim članom (Tabela 5.8). Ovo je povezano sa većom koncentracijom većih domaćinstava u ruralnim područjima.

Izdaci koji su više vezani sa brojem članova, gdje je, da tako kažemo, uticaj ekonomije obima slabiji, su oni koji se odnose na odjeću i obuću, prijevoz, rekreaciju i kulturu i druge proizvode i usluge, kao i obrazovanje.

Tabela 5.7 – Prosječni mjesečni izdaci domaćinstava i procenat potrošnje po broju članova i kategoriji izdataka – Godina 2004. – (KM i vrijednosti u procentima)

Kategorija izdataka	Broj članova				
	1	2	3	4	5+
UKUPNO HRANA I PIĆE	31,6	33,8	31,1	32,0	34,5
Duhan	1,9	2,2	2,2	2,1	2,1
Odjeća i obuća	2,8	3,3	5,3	6,1	5,5
Stanovanje	27,1	20,1	15,9	14,3	12,6
El. energija, plin, voda i ostala goriva	11,0	8,8	7,5	6,9	6,5
Namještaj, oprema za domaćinstvo i usluge u domaćinstvu	5,4	6,6	7,2	6,9	7,1
Zdravstvo	5,3	5,2	3,6	2,6	3,6
Prijevoz	3,5	7,3	9,8	11,1	11,8
Komunikacije	2,2	2,4	2,6	2,7	2,5
Rekreacija i kultura	2,1	2,9	3,8	4,3	4,2
Obrazovanje	0,2	0,2	1,0	1,5	1,1
Ugostiteljske usluge	2,0	1,4	2,2	2,0	1,5
Usluge smještaja	0,5	0,6	1,2	0,9	0,7
Ostali proizvodi i usluge	4,3	5,2	6,5	6,6	6,5
UKUPNO NEPREHRANA	409,29	641,87	922,31	1,056,26	1,196,47
UKUPNO (= 100%)	598,50	969,97	1,339,52	1,553,17	1,825,48

Ukupni izdaci po ovim kategorijama povećavaju se sa brojem članova domaćinstva. Neki izuzeci (odjeća i obuća, rekreacija i kultura) zabilježeni su kod domaćinstava sa pet ili više članova i zbog njihove veće koncentracije u ruralnim područjima, gdje je način života u prosjeku štedljiviji, kao i zbog većeg prisustva siromašnijih domaćinstava, sa jače izraženim problemima sa budžetom (pogledati Poglavlje 6).

Tabela 5.8 – Prosječni mjesečni izdaci domaćinstava i struktura u procentima po broju članova i kategoriji izdataka za hranu – Godina 2004. – (KM i vrijednosti u procentima)

Kategorija izdataka	Broj članova				
	1	2	3	4	5+
Kruh i žitarice	15,0	13,7	13,4	13,6	13,4
Meso	20,2	21,9	22,2	22,2	22,4
Riba	2,2	2,6	2,4	2,3	2,2
Mlijeko, sir, jaja	16,2	15,3	14,6	14,8	15,5
Ulja i masnoće	4,9	4,8	4,4	4,3	4,4
Voće i povrće	16,7	16,8	17,3	17,2	16,5
Šećer, džem, med i konditorski proizvodi itd.	10,5	10,8	11,2	11,6	11,8
Bezalkoholna pića	9,8	9,3	9,8	9,8	9,0
Alkoholna pića	4,5	4,8	4,6	4,3	4,7
UKUPNO HRANA I PIĆE (= 100%)	189,20	328,10	417,21	496,91	629,01
- POTROŠNJA HRANE I PIĆA IZ VLASTITE PROIZVODNJE	7,6	13,3	11,6	12,8	23,2

S druge strane, uglavnom zbog efekata ekonomije obima u domaćinstvu, iznosi za održavanje stambene jedinice, kupovinu namještaja, kućanskih uređaja i usluga u domaćinstvu opadaju sa povećanjem veličine domaćinstva. Ne samo da broj članova domaćinstva, nego i starosna dob i odnosi sa srodnicima utiču na nivo i strukturu izdataka domaćinstva.

Starija samačka domaćinstva (65 godina i više) imaju manje ukupne nivoe izdataka (527,13 KM mjesečno). Ako se izdaci koje imaju ova domaćinstva za hranu i piće, mada su najniži u apsolutnim vrijednostima (174,98 KM mjesečno) ne razlikuju mnogo od izdataka koje su imala ostala samačka domaćinstva, izdaci za neprehrambene proizvode i usluge su oko 140 KM manji od izdataka koje su imala domaćinstva koja čine mladi odrasli samci (do 64 godine), koja troše 496,27 KM mjesečno za nabavku neprehrambenih proizvoda i usluga (Tabele 5.9 i 5.10).

Kada posmatramo bračne parove bez djece, ponovo imamo da starija domaćinstva (sa nosiocem domaćinstva od 65 godina i više) troše manje, 300 KM mjesečno za hranu, tj. oko 65 KM manje od drugih bračnih parova. Također za neprehrambene proizvode i usluge, među bračnim parovima bez djece, manje troše i domaćinstva preko 64 godine starosti, oko 510 KM mjesečno, tj. oko 2/3 onoga što troše mlađa odrasla domaćinstva. Više nivoe izdataka imamo kod bračnih parova sa djecom: izdaci se kreću od 1.396,25 KM za bračne parove sa jednim djetetom do 1.641,20 KM za bračne parove sa troje i više djece.

Međutim, na prvom mjestu kada govorimo o izdacima su domaćinstva sa udruženim članovima, tj. bračnim parovima sa djecom koji žive sa srodnicima (1.917,69 KM), i bračnim parovima sa djecom koji žive sa roditeljima (1.685,78 KM).

Bračni parovi bez djece, sa starijim nosiocem domaćinstva, su oni koji troše najveći dio ukupnih izdataka (37,1%) za hranu i piće u poređenju sa drugim tipovima domaćinstava, mlada odrasla samačka domaćinstva sa jednim djetetom spadaju u domaćinstva koja troša najmanje (29,8% i 30,7% respektivno).

Izdaci za hranu i piće su veći kod domaćinstava koja imaju djecu: najveće vrijednosti su zabilježene kod bračnih parova sa djecom koji žive sa srodnicima (670,51 KM mjesečno) ili sa roditeljima (578,78 KM).

Iznosi koji se odnose na potrošnju iz vlastite proizvodnje veći su kod domaćinstava sa udruženim članovima (najviše u ruralnim područjima) i kod starijih bračnih parova i bračnih parova sa troje ili više djece.

Starije osobe, bilo da su same ili da su bračni parovi, najznačajniji dio ukupnih izdataka (31,0% i 23,3% respektivno) izdvajaju na stanovanje. Iza njih idu mladi odrasli samci sa 22,7%. Značajno je istaći da ako se na izdatke za stanovanje dodaju izdaci za plaćanje komunalija, dio izdataka u ovoj kategoriji doseže 43,5% kod starih samačkih domaćinstava. Kada govorimo o ostalim izdacima, starija domaćinstva imaju najmanje izdatke za prijevoz, obrazovanje, rekreaciju i kulturu, druge robe i usluge, kao i za izdatke za hranu izvan domaćinstva, ali u isto vrijeme imaju najveće izdatke za zdravstvo (uvijek preko 6%).

Kako se povećava broj djece povećavaju se i izdaci za obrazovanje i prijevoz, i generalno, domaćinstva sa djecom imaju veće izdatke za odjeću i obuću, komunikacije, rekreaciju i kulturu i druge proizvode i usluge.

Tabela 5.9 – Prosječni mjesečni izdaci domaćinstava i struktura u procentima po tipu domaćinstva i kategoriji izdataka – Godina 2004 – (KM i vrijednosti u procentima)

Kategorija izdataka	SD<65godina	SD≥65godina	HFD<65godina	HFD≥65godina	BPsa1djetom	BPsa2dijce	BPsa3+dijce	Samohr. roditelji	SR+sodnici	BP+dijete+sodnici	BP+dijete+roditelji	Ostalo
UKUPNO HRANA I PIĆE	29,8	33,2	32,7	37,1	30,7	31,7	33,5	31,8	33,4	35,0	34,3	34,4
Duhan	2,5	1,4	2,3	1,8	2,2	2,1	2,0	2,3	2,1	2,1	2,3	2,2
Odjeća i obuća	3,7	2,0	3,8	1,6	5,2	6,3	5,6	5,6	5,1	5,2	5,6	5,2
Stanovanje	22,7	31,0	17,9	23,3	15,7	14,1	13,2	18,0	13,9	12,0	13,6	16,6
El. energija, plin, voda itd.	9,2	12,5	8,3	10,2	7,3	6,8	6,5	8,1	6,9	6,6	6,8	7,5
Namještaj, oprema za domaćinstvo, usluge u dom.	5,6	5,3	6,7	6,3	7,6	6,9	6,7	6,7	8,6	7,1	6,8	6,1
Zdravstvo	4,4	6,2	4,5	6,9	3,7	2,3	2,6	3,3	4,2	4,3	3,4	4,4
Prijevoz	5,7	1,5	10,2	4,5	10,4	11,3	12,5	7,0	9,8	12,5	10,2	9,0
Komunikacije	2,6	1,9	2,5	2,1	2,6	2,7	2,4	2,8	2,4	2,5	2,5	2,4
Rekreacija i kultura	3,3	1,1	2,9	1,8	3,8	4,5	4,2	4,1	4,5	3,6	4,5	3,5
Obrazovanje	0,3	0,0	0,2	0,0	0,9	1,6	1,7	1,0	1,0	0,7	1,1	0,9
Ugostiteljske usluge	3,7	0,6	1,5	0,3	2,2	2,1	1,6	2,4	1,4	1,3	1,8	1,6
Usluge stanovanja	1,1	0,0	0,7	0,3	1,3	1,0	0,9	0,9	0,4	0,5	0,7	0,2
Ostali proizvodi i usluge	5,3	3,4	5,8	4,0	6,6	6,7	6,5	6,1	6,2	6,6	6,3	6,0
UKUPNO NEPREHRANA	496,27	352,15	752,83	509,50	968,26	1,070,91	1,091,72	732,66	1,095,29	1,247,18	1,107,00	920,54
UKUPNO (= 100%)	707,11	527,13	1,118,27	809,58	1,396,25	1,567,31	1,641,20	1,074,01	1,644,86	1,917,69	1,685,78	1,403,15

Tabela 5.10 – Prosječni mjesečni izdaci domaćinstva i struktura u procentima po tipu domaćinstva i kategoriji izdataka za hranu – Godina 2004. (KM i vrijednosti u procentima)

Kategorija izdataka	SD<65godina	SD≥65godina	HFD<65godina	HFD≥65godina	BPsa1djetom	BPsa2dijce	BPsa3+dijce	Samohr. roditelji	SR+sodnici	BP+dijete+sodnici	BP+dijete+roditelji	Ostalo
Kruh i žitarice	14,2	15,7	13,4	13,8	13,1	13,6	14,4	13,9	13,6	12,9	13,0	14,1
Meso	21,1	19,5	21,7	21,9	22,4	22,2	21,4	22,0	21,6	23,5	21,3	22,6
Riba	2,4	2,1	2,5	2,5	2,5	2,3	2,1	2,3	2,2	2,3	2,1	2,5
Mlijeko, sir i jaja	15,5	16,8	15,0	16,1	14,3	14,8	15,7	15,3	15,8	14,9	15,8	14,8
Ulja i masnoće	4,6	5,1	4,9	4,9	4,4	4,2	4,6	4,6	4,6	4,4	4,3	4,7
Voće i povrće	16,1	17,2	16,8	16,5	17,2	17,3	16,9	18,0	16,7	16,4	16,8	16,5
Šećer, džem, med i konditorski proizvodi, itd.	10,3	10,7	11,0	10,6	11,4	11,5	12,2	11,0	11,9	11,5	12,1	10,5
Bezalkoholna pića	10,0	9,5	9,6	8,7	10,0	9,9	8,8	9,5	9,4	8,9	9,3	9,6
Alkoholna pića	5,7	3,5	5,2	5,1	4,7	4,3	3,9	3,3	4,2	5,2	5,2	4,7
UKUPNO HRANA I PIĆE (= 100%)	210,85	174,98	365,44	300,08	427,99	496,40	549,48	341,35	549,57	670,51	578,78	482,60
<i>POTROŠNJA HRANE I PIĆA IZ VLASTITE PROIZVODNJE</i>	8,0	7,0	12,2	17,9	10,9	11,7	16,9	9,4	19,5	25,4	24,1	20,1

Mlada odrasla samačka domaćinstva karakterizira visok nivo izdataka za hranu i potrošnju van kuće, a zajedno sa bračnim parovima sa jednim djetetom predstavljaju domaćinstva koja pokazuju najveću sklonost izdacima za usluge smještaja.

Generalno, domaćinstva koja imaju bolja finansijska sredstva imaju i mogućnost da veći dio budžeta troše na izdatke koji ne spadaju u osnovne izdatke, kao što su usluge smještaja, ostali proizvodi i usluge.

Jedna od varijabli koje su više povezane sa finansijskim sredstvima, pa prema tome i sa načinom ponašanja domaćinstava kada je u pitanju potrošnja, je status tekuće aktivnosti nosioca domaćinstva. Ovo se sa određenim nivoom aproksimacije može posmatrati kao zamjena visine prihoda i finansijskog statusa domaćinstva.

Domaćinstva sa nosiocem domaćinstva koji je zaposlen imaju u prosjeku mjesečne izdatke koji prelaze nacionalni prosjek i idu do 1.566,96 KM mjesečno. Prosječni izdaci domaćinstava kod kojih je žena nosilac domaćinstva su niži za više od 600 KM (Tabela 5.11).

Tabela 5.11 – Prosječni mjesečni izdaci domaćinstva i struktura u procentima po tekućoj aktivnosti nosioca domaćinstva i kategoriji izdataka – Godina 2004. – (KM i vrijednosti u procentima)

Kategorija izdataka	Status tekuće aktivnosti (nosilac domaćinstva)				
	Zaposlen i formalno zaposlen	Nezaposlen, traži prvo zaposlenje	Domaćica	Penzioner	Ostalo
UKUPNO HRANA I PIĆE	31,7	35,6	34,2	33,8	35,5
Duhan	2,1	2,7	1,9	2,0	1,7
Odjeća i obuća	6,0	4,3	4,2	3,7	3,6
Smještaj	14,1	15,6	16,5	19,6	16,0
El. energija, plin, voda i ostala goriva	6,7	7,8	7,9	8,8	8,5
Namještaj, oprema za domaćinstvo i usluge u domaćinstvu	6,9	6,7	11,7	6,6	5,0
Zdravstvo	2,9	3,6	4,1	5,0	7,2
Prijevoz	11,5	9,8	6,2	7,2	8,5
Komunikacije	2,7	2,4	2,0	2,3	2,2
Rekreacija i kultura	4,3	3,2	3,5	3,1	2,7
Obrazovanje	1,2	0,5	0,8	0,6	0,9
Ugostiteljske usluge	2,2	1,4	1,5	1,2	1,8
Usluge smještaja	1,0	0,5	0,1	0,6	0,9
Ostali proizvodi i usluge	6,6	6,1	5,3	5,4	5,6
UKUPNO NEPREHRANA	1,070,33	758,95	627,57	694,03	660,18
UKUPNO (= 100%)	1,566,96	1,179,38	953,59	1,049,15	1,022,92

Razlike u nivoima izdataka odnose se i na prehranu i na neprehranu, mada su najznačajnije razlike zabilježene u kategoriji neprehrane. U slučaju domaćinstava sa zaposlenim nosiocem domaćinstva, bolja finansijska situacija određuje veći nivo izdataka za neprehrambene proizvode i usluge: 68,3% ukupnih izdataka i prelaze 64,4% kod domaćinstava kod kojih nosilac domaćinstva traži zaposlenje, te 65,8% kod domaćinstava kod kojih je domaćica nosilac domaćinstva.

Domaćinstva sa zaposlenim nosiocem domaćinstva troše oko 497 KM mjesečno za hranu i piće, 50% više od domaćinstava u kojima je domaćica nosilac domaćinstva (Tabela 5.12). Razlike između ova dva tipa se povećavaju ako uporedimo izdatke za neprehranu i usluge. Domaćinstva sa zaposlenim nosiocem domaćinstva troše 70% više od domaćinstava u kojima je domaćica nosilac domaćinstva.

Tabela 5.12 – Prosječni mjesečni izdaci domaćinstva i struktura u procentima po statusu tekuće aktivnosti nosioca domaćinstva i kategoriji izdataka - Godina 2004. –
(KM i vrijednosti u procentima)

Kategorija izdataka	Status tekuće aktivnosti (nosilac domaćinstva)				
	Zaposlen i formalno zaposlen	Nezaposlen ili traži prvo zaposlenje	Domaćica	Penzioner	Ostalo
Kruh i žitarice	13,2	14,8	14,9	13,9	13,3
Meso	22,2	21,4	20,4	22,0	23,1
Riba	2,3	2,1	2,3	2,4	2,0
Mlijeko, sir i jaja	14,7	15,1	14,6	15,8	16,7
Ulja i masnoće	4,3	4,7	4,9	4,7	4,7
Voće i povrće	17,1	16,9	16,8	16,8	15,5
Šećer, džem, med i konditorski proizvodi itd.	11,7	11,3	12,4	10,9	10,3
Bezalkoholna pića	9,8	9,2	9,9	9,0	8,9
Alkoholna pića	4,7	4,5	3,7	4,4	5,5
UKUPNO HRANA I PIĆE (= 100%)	496,63	420,41	326,02	355,11	362,76
- POTROŠNJA HRANE I PIĆA IZ VLASTITE PROIZVODNJE	4,4	6,7	6,9	5,3	11,5

Domaćinstva sa nosiocem domaćinstva unutar drugih kategorija zaposlenosti troše više od drugih domaćinstava za zdravstvo, mjesečni izdaci prelaze 73 KM (oko 7,2% ukupnih izdataka). U ovom slučaju uglavnom govorimo o osobama koje su nesposobne za rad, domaćinstvima sa bar jednom starom osobom i starim osobama koje žive same.

Radna aktivnost domaćinstva može zahtijevati i veću potrebu za kretanjem. Domaćinstva sa zaposlenim članovima, uglavnom bračni parovi sa djecom, troše svega 2,9% od svojih izdataka za ove potrebe.

Domaćinstva sa zaposlenim nosiocem domaćinstva imaju veće izdatke za transport - oko 180 KM mjesečno, ili do 11,5% ukupnih izdataka. Najmanji izdaci za transport zabilježeni su kod domaćinstava gdje je nosilac domaćinstva domaćica (59,56 KM mjesečno), 6,2%. Ova vrijednost je također povezana sa starosnom grupom (starije osobe) i tipom domaćinstva (samci), i uveliko karakterizira ove tipove domaćinstava.

Ukoliko domaćinstva gdje je nosilac domaćinstva zaposlena osoba podijelimo u grupe prema statusu u zaposlenju, vidimo da domaćinstva gdje je nosilac domaćinstva poslodavac imaju najveći nivo izdataka za potrošnju: 2.422,77 KM mjesečno, dok domaćinstva sa zaposlenim osobama sa tipom radnog ugovora koji nije ugovor na neodređeno vrijeme troše pola tog iznosa (1.253.83 KM mjesečno) (Tabela 5.13 i 5.14).

Tabela 5.13 – Prosječni mjesečni izdaci domaćinstva i struktura u procentima po statusu u zaposlenju nosioca domaćinstva i kategoriji izdataka – (KM i vrijednosti u procentima)

Kategorija izdataka	Status u zaposlenju (nosilac domaćinstva)			
	Poslodavac	Samozaposlenik ili slobodno zanimanje	Stalno zaposlenje ili ugovor na neodređeno vrijeme	Zaposlen sa drugim tipom ugovora
UKUPNO HRANA I PIĆE	25,6	33,1	32,7	33,9
Duhan	1,7	2,1	2,2	2,6
Odjeća i obuća	7,6	5,5	5,7	5,2
Stanovanje	12,1	12,9	14,9	14,7
El. energija, plin, voda i druga goriva	5,8	6,6	6,9	7,5
Namještaj, oprema za domaćinstvo i usluge u domaćinstvu	7,6	7,7	6,7	6,5
Zdravstvo	2,4	3,5	2,9	3,4
Prijevoz	15,4	14,0	10,0	10,7
Komunikacije	3,1	2,4	2,7	2,5
Rekreacija i kultura	5,0	3,4	4,3	3,8
Obrazovanje	1,3	0,9	1,4	0,5
Ugostiteljske usluge	2,8	1,5	2,1	1,8
Usluge smještaja	1,8	0,7	0,9	0,7
Ostali proizvodi i usluge	7,7	5,8	6,6	6,1
UKUPNO NEPREHRANA	1,801,69	1,040,41	991,65	828,38
UKUPNO (= 100%)	2,422,77	1,555,62	1,473,31	1,253,83

Značajan iznos finansijskih sredstava koja su na raspolaganju domaćinstvima koja imaju nosioca domaćinstva koji je poslodavac koristi se za izdatke koji nisu striktno neophodni: dio za hranu i piće je minimalan (25,6%), dok su najveći dijelovi za odjeću i obuću, prijevoz i komunikacije, rekreaciju i kulturu, obroke i potrošnju izvan domaćinstva, usluge smještaja i ostale proizvode i usluge.

Domaćinstva sa samozaposlenim radnicima imaju strukturu izdataka sličnu ruralnim domaćinstvima. Ovo je indikacija kako je samozaposlenost generalno povezana sa sektorom poljoprivrede. Ustvari, kod njih su maksimalne vrijednosti one koje se daju za izdatke za hranu iz vlastite proizvodnje (23,1%), za namještaj, uređaje i usluge u domaćinstvu (7,7%), kao i za zdravstvo (3,5%).

Dio izdataka za prijevoz također je značajan (14,0%) i nešto je manji u poređenju sa domaćinstvima koja imaju nosioca domaćinstva koji je poslodavac, ali značajno viši u poređenju sa domaćinstvima sa zaposlenim radnicima.

Tabela 5.14 – Prosječni mjesečni izdaci domaćinstva i struktura u procentima po statusu u zaposlenju nosioca domaćinstva i kategoriji izdataka za hranu – Godina 2004.
(vrijednosti u procentima)

Kategorija izdataka	Status u zaposlenju (nosilac domaćinstva)			
	Poslodavac	Samozapo slenik ili slobodo zanimanje	Stalno zaposlenje ili ugovor na neodređeno vrijeme	Zaposlen sa drugim tipom ugovora
Kruh i žitarice	11,9	13,7	13,4	14,1
Meso	22,9	22,2	22,3	21,1
Riba	2,8	2,1	2,3	2,2
Mlijeko, sir i jaja	13,7	15,2	14,7	15,2
Ulja i masnoće	3,6	4,5	4,4	4,5
Voće i povrće	17,5	16,6	17,1	17,2
Šećer, džem, med i konditorski proizvodi, itd.	11,5	11,4	11,6	11,8
Bezalkoholna pića	10,8	9,2	9,7	9,5
Alkoholna pića	5,3	5,2	4,5	4,4
UKUPNO HRANA I PIĆE (= 100%)	621,08	515,20	481,67	425,46
- POTROŠNJA HRANE I PIĆA IZ VLASTITE PROIZVODNJE	9,1	23,1	12,9	15,2

5.4 Štednja i ekonomska situacija

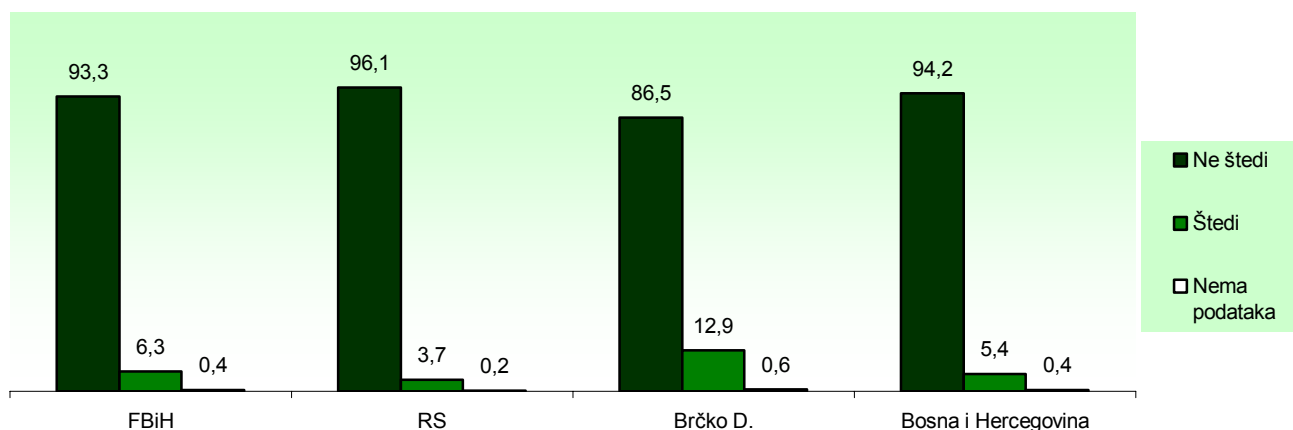
Posljednja informacija iz Ankete o potrošnji domaćinstava u BiH u 2004. godini odnosi se na štednju domaćinstava i najniži mjesečni prihod koji bi, po njihovom mišljenju, zadovoljavao potrebe domaćinstava.

Na osnovu ove informacije moguće je bolje odrediti uvjete u kojima žive domaćinstva u BiH, a ne samo na osnovu same percepcije domaćinstava o pitanju njihove finansijske situacije. Ustvari, iako se podaci o štednji odnose na subjektivno mišljenje domaćinstava, odgovori koje su dala sama domaćinstva odnose se ne samo na prihod domaćinstva nego i na način života domaćinstava i potrošačke navike samog domaćinstva. Kao što ćemo posebno kasnije naglasiti, to stoji u jakoj vezi sa sociodemografskim karakteristikama članova domaćinstva i sa nivoom izdataka za potrošnju.

Oko 5,4% domaćinstava izjavilo je da štedi dio prihoda, više od 94% izjavilo je da prihod u cjelosti troši (Grafikon 5.2).

Postoje interesantne razlike između geografskih područja i između tipova domaćinstava kada su u pitanju nivoi izdataka za potrošnju. Procenat domaćinstava koja imaju štednju mali je u Republici Srpskoj (3,7%), ali doseže 6,3% kod domaćinstava u Federaciji BiH i maksimalnu vrijednost u Distriktu Brčkom, gdje je skoro 13% domaćinstava izjavilo da uštedi dio prihoda tokom godine.

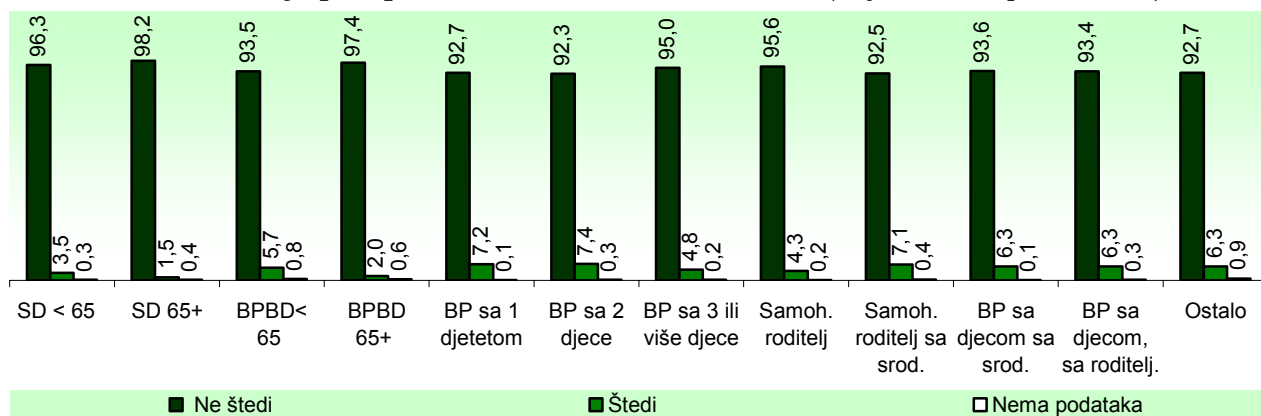
Grafikon 5.2 – Prijavljena štednja po geografskim područjima – Godina 2004.
(vrijednosti u procentima)

Osim toga, kada govorimo o domaćinstvima koja žive u urbanim područjima njih 6,5% uštedi dio prihoda, u poređenju sa 4,7% kod domaćinstava koja žive u ruralnim područjima.

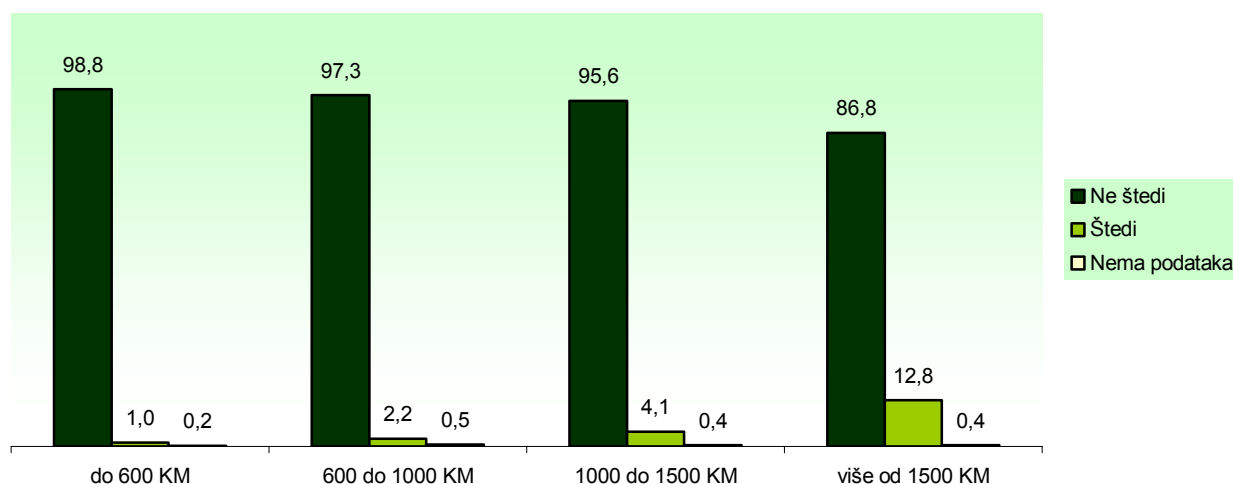
Domaćinstva koja čine stariji bračni parovi ili starije osobe koje žive same, u poređenju sa bilo kojom drugom kategorijom, štede daleko manje. Procenti su manji od 2% (Grafikon 5.3). Nešto malo preko 3% “štediša” otpada na samačka domaćinstva ispod 65 godina starosti, dok je procenat štednje kod domaćinstava sa 1 ili 2 djece i bračnih parova sa djecom koji žive sa drugim srodnicima značajno visok. Kod domaćinstava sa 3 ili više djece i samačkih domaćinstava ovaj procenat pada ispod 5%, što potvrđuje prisustvo finansijskih problema (također kada govorimo o siromaštvu, pogledati Poglavlje 6), što u poređenju sa drugim domaćinstvima najviše karakterizira ovaj tip domaćinstava.

Grafikon 5.3 – Štednja po tipu domaćinstva - Godina 2004. (vrijednosti u procentima)

Procenat domaćinstava koja štede raste kako se povećava nivo izdataka za potrošnju: u slučaju domaćinstava kod kojih je nivo izdataka za potrošnju manji od 600 KM mjesečno procenat je 1%, a duplo je veći kod domaćinstava sa nivoom izdataka za potrošnju između 600 i 1.000 KM mjesečno (Grafikon 5.4). Ova vrijednost ide i do 4,1% kod domaćinstava sa izdacima za potrošnju između 1.000 i 1.500 KM, i konačno tri puta je veća (12,8%) kod domaćinstava koja imaju veće nivoe izdataka za potrošnju (više od 1.500 KM mjesečno).

Grafikon 5.4 – Štednja po nivou potrošnje - Godina 2004. (vrijednosti u procentima)

Kao što smo već istakli, domaćinstva su trebala da odgovore na pitanje koji bi, po njihovom mišljenju, bio najniži mjesečni prihod koji bi zadovoljavao potrebe njihovog domaćinstva.

Samo 1,2% domaćinstava nije odgovorilo na ovo pitanje. Kod domaćinstava koja su odgovorila na ovo pitanje prosječan najniži prihod je oko 841 KM mjesečno. Različit način života i različita finansijska situacija karakterizira iznose koje su spomenula domaćinstva: u slučaju domaćinstava u urbanim sredinama, npr., prosječan iznos je 975 KM mjesečno, u poređenju sa 743 KM u slučaju domaćinstava koja žive u ruralnim područjima. Razlika se javlja vjerovatno zbog veće potrošnje iz vlastite proizvodnje i drugačijeg načina života u ruralnim područjima, koji je skromniji. Ovo se čak javlja bez obzira na činjenicu da su domaćinstva u ruralnim područjima, generalno posmatrano, veća.

Minimalan nivo izdataka se povećava kako se povećava i veličina domaćinstva: 408 KM kod samačkih domaćinstava, u poređenju sa 1.120 KM u slučaju domaćinstava koja imaju više od jednog člana.

Kod domaćinstava sa jednim ili dva člana, odrasle mlađe osobe iskazuju najviše vrijednosti, preko 30% veće od vrijednosti koje daju starije osobe.

6. Siromaštvo: Procjena i glavne karakteristike siromašnih domaćinstava⁸

6.1 Metodološki aspekti

Za analizu siromaštva korištena je evropska standardna metodologija bazirana na podacima iz BiH.

Siromaštvo je definirano ekvivalentnim izdacima za potrošnju domaćinstava koji su ispod standardnog praga, koji je godišnje postavljen na 60% medijane mjesečnih izjednačenih izdataka domaćinstava.

Ova definicija usvojena je na nivou Evropske unije kao radna definicija 1984. prema odluci Vijeća Evrope, i glasi: "Siromašne su osobe, porodice i grupe osoba čiji su resursi (materijalni, kulturni i društveni) ograničeni u tolikoj mjeri da ih isključuju iz onog minimuma koji se traži za život u zemlji članici u kojoj žive."

Siromaštvo je, prema tome, definirano u "relativnom" smislu i ovisi o distribuciji izdataka za potrošnju unutar stanovništva. Siromaštvo ne podrazumijeva samo nedostatak esencijalnih roba i usluga, nego i situaciju u kojoj se nalaze neka domaćinstva kada se uporede sa drugim: siromašni su oni koji imaju malo.

Medijana⁹ izjednačenih izdataka za potrošnju predstavlja mjeru nivoa prosperiteta u zemlji. Domaćinstva koja imaju mjesečne izdatke ispod 60% izjednačene medijane smatraju se siromašnim.

Osim toga, nivoi izdataka za potrošnju svakog domaćinstva izjednačeni su tako da uzimaju u obzir razlike u potrebama domaćinstava i ekonomiju obima koje se javljaju u domaćinstvima različite veličine i strukture. Iznos izdataka za potrošnju, da bi se zadovoljile potrebe, varira prema strukturi domaćinstva. Tek kada se definira referentni tip domaćinstva (tj. odrasla osoba) moguće je definirati ekvivalentan koeficijent koji daje iznos potreban po domaćinstvu sa različitim karakteristikama, da ima isti životni standard.

Evropska metodologija koristi tzv. "modificiranu OECD skalu ekvivalentnosti", koja daje ponder 1,0 nosiocu domaćinstva, 0,5 drugim članovima od 14 godina i više i 0,3 svakom djetetu ispod 14 godina. U ovom slučaju tip referentnog domaćinstva je odrasla osoba (sa koeficijentom 1), naprimjer, domaćinstvo koje čini odrasla osoba i dijete od 14 godina i više i imaju isti životni standard kao i domaćinstvo koje čini odrasla osoba ako je njen nivo izdataka 1,5 puta veći (1 za prvu odraslu osobu i 0,5 za dijete) od izdataka za potrošnju domaćinstva koje čini odrasla osoba. Možemo zaključiti da, ako podijelimo ukupne izdatke za potrošnju svakog domaćinstva sa njegovim koeficijentom (koji je dat sumom pondera za svakog člana) moguće je direktno uporediti nivoe izdataka za potrošnju i dobiti "ravnomjernu" distribuciju izdataka za potrošnju. Veličina siromaštva se računa na bazi broja domaćinstava (i njihovih članova) koja pokazuju izdatke za potrošnju koji su ispod standardnog praga.

Ako uzmemo u obzir konvencionalnu prirodu ovog praga i činjenicu da izdaci za potrošnju ispod ovog praga ne predstavljaju ni neophodan ni dovoljan uvjet da se utvrdi stanje siromaštva, onda se indikator odnosi na mjerenje rizika siromaštva.

⁸ Giuliana Coccia, Istat, Odjeljenje za nacionalni statistički program.

⁹ Kada se svi izdaci sortiraju po rastućem nizu, medijana je vrijednost gdje je 50% izdataka za potrošnju iznad ove vrijednosti, a 50% izdataka ispod ove vrijednosti.

U 2004. godini 60% medijane mjesečnih izdataka za potrošnju u Bosni i Hercegovini bilo je 311,42 KM. Ova vrijednost predstavlja relativnu liniju siromaštva (ili standardnu liniju siromaštva) za jednočlano odraslo domaćinstvo.

Relativna linija siromaštva je izračunata na bazi podataka Ankete o potrošnji domaćinstava koji su prikupljeni iz uzorka od 7.400 domaćinstava slučajno odabranih tako da predstavljaju populaciju Bosne i Hercegovine.

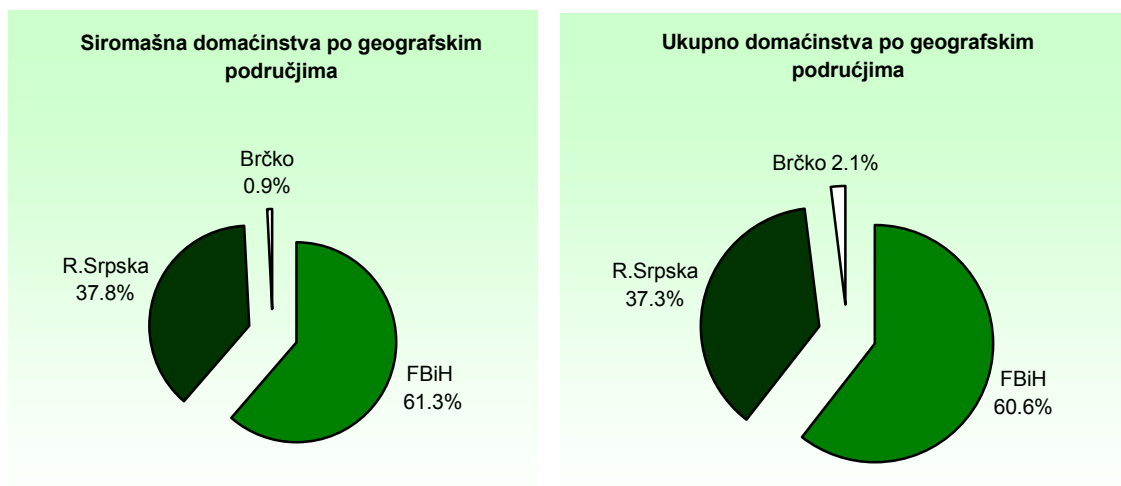
Iz više razloga, ovaj tip ankete ima ograničenu vrijednost u analizi siromaštva. Anketa se odnosi na pojedince koji žive u Bosni i Hercegovini i ne uključuje osobe koje žive u kolektivnim institucijama (u staračkim domovima, popravnim domovima itd.).

Pored toga, isključuju se beskućnici jer je uzorak rađen na osnovu okvira naseljenih stambenih jedinica. Prema tome, anketa ne može dati informacije o uvjetima života u ekstremno lošim situacijama. Ali bez obzira na to, anketa ostaje glavni izvor informacija za procjene siromaštva u Bosni i Hercegovini, i mora se koristiti kao referenca za bilo koju vremensku analizu ove pojave.

6.2 Relativno siromaštvo

U 2004. godini oko 192.901 domaćinstava (18,1% svih domaćinstava) živi u relativno siromašnim uvjetima, odnosno ukupno 640.751 pojedinaca (18,3% ukupnog stanovništva). Ovaj broj na nivou države je nastao kao rezultat različitih uvjeta života u tri geografska područja u zemlji. Od 100 siromašnih domaćinstava 61,3 živi u Federaciji BiH, gdje jedno od 5,5 ima ekonomske probleme, dok u Distriktu Brčko ova proporcija pada na 1 domaćinstvo od 12.

Grafikon 6.1 – Siromašna domaćinstva i ukupna domaćinstva po geografskim područjima – Godina 2004. (vrijednosti u procentima)

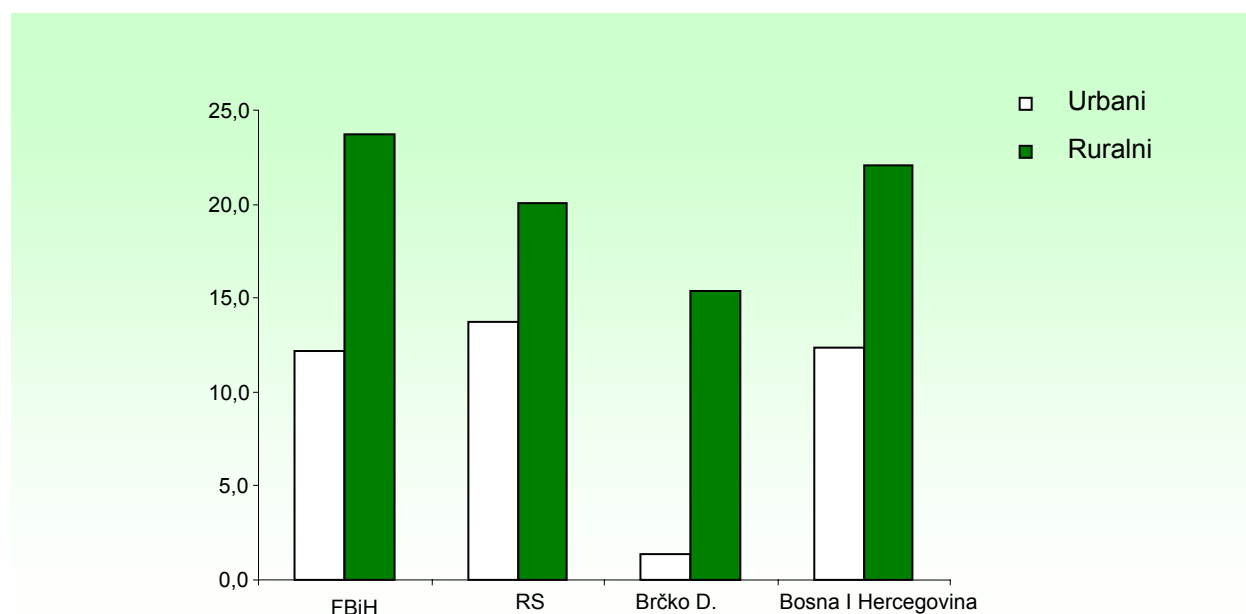
Nejednakost je čak evidentnija ako uzmemo u obzir teritorijalnu distribuciju siromašnih osoba. Veličina siromašnih domaćinstava u Federaciji BiH i Republici Srpskoj skoro da se podudara sa veličinom domaćinstava koja nisu siromašna (3,5 i 3,1 člana po nukleusu, respektivno), dok je veličina siromašnih domaćinstava u Distriktu Brčko veća od domaćinstava koja nisu siromašna (3,7 člana prema 3,0).

Tabela 6.1 – Glavni indikatori relativnog siromaštva po geografskim područjima (apsolutne vrijednosti i procenti)

	FBiH	R. Srpska	Distrikt Brčko	Bosna i Hercegovina
Jedinice posmatranja				
Siromašna domaćinst.	118,335	72,846	1,719	192,901
Ukupno domaćinstva	646,599	398,498	22,023	1,067,120
Siromašni pojedinci	409,321	225,061	6,370	640,751
Ukupno pojedinci	2,176,486	1,264,027	67,354	3,507,868
Veličina siromaštva (%)				
Siromašna domaćinst.	18,3	18,3	7,8	18,1
Siromašni pojedinci	18,8	17,8	9,5	18,3
Jaz siromaštva (Poverty gap) (%)				
Domaćinstva	25,0	21,0	15,0	24,0
Procentualna struktura				
Siromašna domaćinst.	61,3	37,8	0,9	100,0
Ukupno domaćinstva	60,6	37,3	2,1	100,0
Siromašni pojedinci	63,9	35,1	1,0	100,0
Ukupno pojedinci	62,1	36,0	1,9	100,0

Brojčane vrijednosti i procenti siromašnih daju značajne rezultate, ali se moraju posmatrati jednostrano, jer ne daju informacije o uvjetima življenja: drugim riječima, ne daju informacije o tome koliko su zaista domaćinstva siromašna. Ova informacija je sadržana u stavci “razlika do siromaštva” (poverty gap) koja mjeri, u prosjeku, koliko su izdaci za potrošnju siromašnih domaćinstava blizu linije siromaštva (Tabela 6.1). Prema indeksu razlike do siromaštva u Federaciji BiH ne samo da ima više siromašnih domaćinstava, nego i onih koji žive ispod minimuma potreba.

Grafikon 6.2 – Relativno siromaštvo po ruralnim/urbanim dijelovima - Godina 2004.
(vrijednosti u procentima)

U sva tri geografska područja siromaštvo je rasprostranjenije među domaćinstvima koja žive u ruralnim područjima: u 2004. godini siromašnih ruralnih domaćinstava bilo je 22,1% na nacionalnom nivou, a u ruralnim područjima u Federaciji BiH bilo je 23,7%.

6.3 Karakteristike siromašnih domaćinstava

Da bi dali kompletniju sliku siromaštva, a uzevši u obzir mali uzorak, detaljan pregled siromaštva (po tipu domaćinstva, starosti, statusu aktivnosti) dat je samo za nivo države.

Stanje relativnog siromaštva koncentrirano je u velikim domaćinstvima, posebno onim sa troje i više djece, domaćinstvima koja čine stare osobe i stara samačka domaćinstva.

U 2004. godini u Bosni i Hercegovini je oko 21% domaćinstava sa 5 ili više članova bilo siromašno. To su uglavnom bračni parovi sa 3 ili više djece (26,9%) i domaćinstva koja pripadaju grupi "ostali" tipovi (19,8 %).

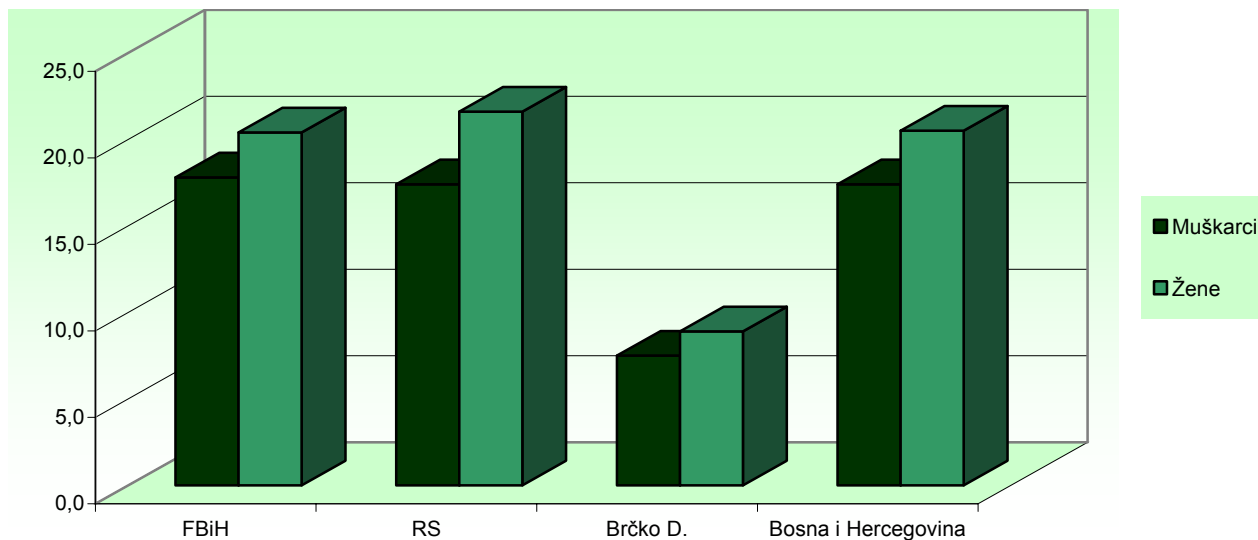
Prisustvo starih osoba (65 godina i više) u domaćinstvu povećava pojavu siromaštva. Veličina siromaštva kod starih samačkih domaćinstava je 23,5%, a kod bračnih parova sa nosiocem domaćinstva preko 65 godina je 21,4%.

Suprotno ovome, samačka domaćinstva i bračni parovi sa nosiocem domaćinstva ispod 65 godina pokazuju manje nivoe siromaštva: respektivno, 16,1% i 15,2%.

Tabela 6.2 – Relativno siromaštvo po veličini i tipu domaćinstva - Godina 2004. (apsolutne vrijednosti i procenti)

Veličina domaćinstva	Broj domaćinstava	Veličina siromaštva
1 član	30,768	20,6
2 člana	46,358	18,8
3 člana	30,613	15,6
4 člana	38,517	15,2
5 ili više članova	46,644	21,1
Ukupno	192,901	18,1
Tip domaćinstva		
Samačko ispod 65 godina	9,564	16,1
Samačko 65 godina i više	21,204	23,5
Bračni par sa nosiocem domaćinstva ispod 65 godina bez djece	13,572	15,2
Bračni par sa nosiocem domaćinstva od 65 godina i više bez djece	19,341	21,4
Bračni par sa 1 djetetom	20,099	13,8
Bračni par sa 2 djece	31,260	15,2
Bračni par sa 3 ili više djece	18,649	26,9
Samohrani roditelj	15,533	19,7
Samohrani roditelj i drugi srodnici	7,410	19,0
Bračni par sa djecom i drugim srodnicima	14,955	17,1
Bračni par sa djecom i roditeljima	8,696	18,2
Ostalo	12,618	19,8
Ukupno	192,901	18,1

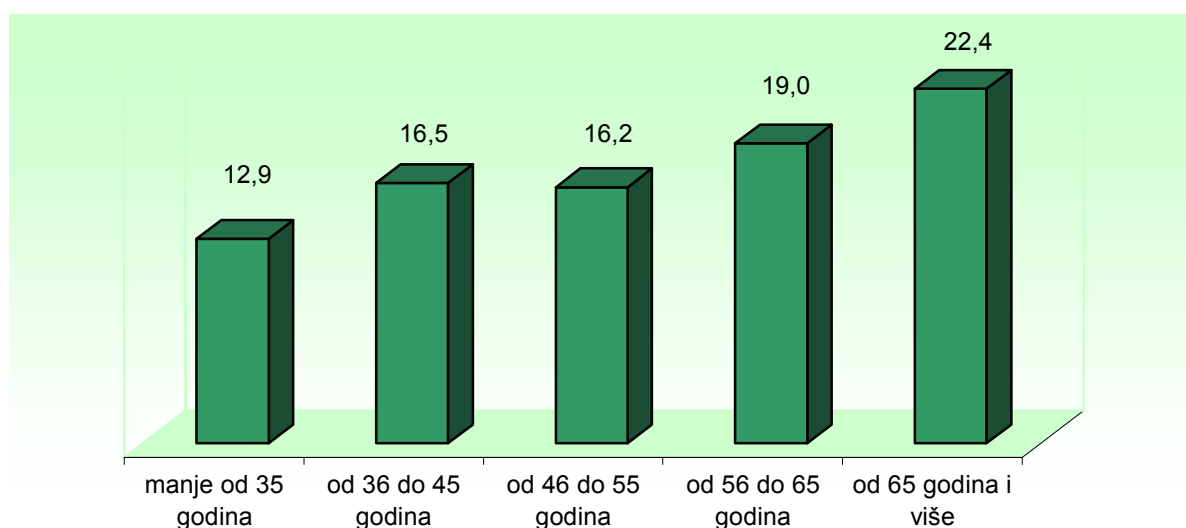
Grafikon 6.3 – Veličina siromaštva po spolu nosioca domaćinstva - Godina 2004.
(vrijednosti u procentima)

Spol nosioca domaćinstva na nacionalnom prosjeku ima mali uticaj na stanje siromaštva. Kada je nosilac domaćinstva žena (20,8% ukupnih domaćinstava), odnos je jasan i javlja se uglavnom zbog starih samačkih ženskih domaćinstava i samohranih roditelja. U Republici Srpskoj veličina siromašnih domaćinstava sa ženom nosiocem domaćinstva je 21,6% u odnosu na 17,4% ako je nosilac domaćinstva muškarac.

Na nivou države nivo siromaštva je strogo vezan sa starosnom dobi nosioca domaćinstva: pojava siromaštva se udvostručava kada nosilac domaćinstva ima 65 godina i više (22,4%), u odnosu na 12,0% domaćinstava gdje je nosilac domaćinstva mlađi od 35 godina.

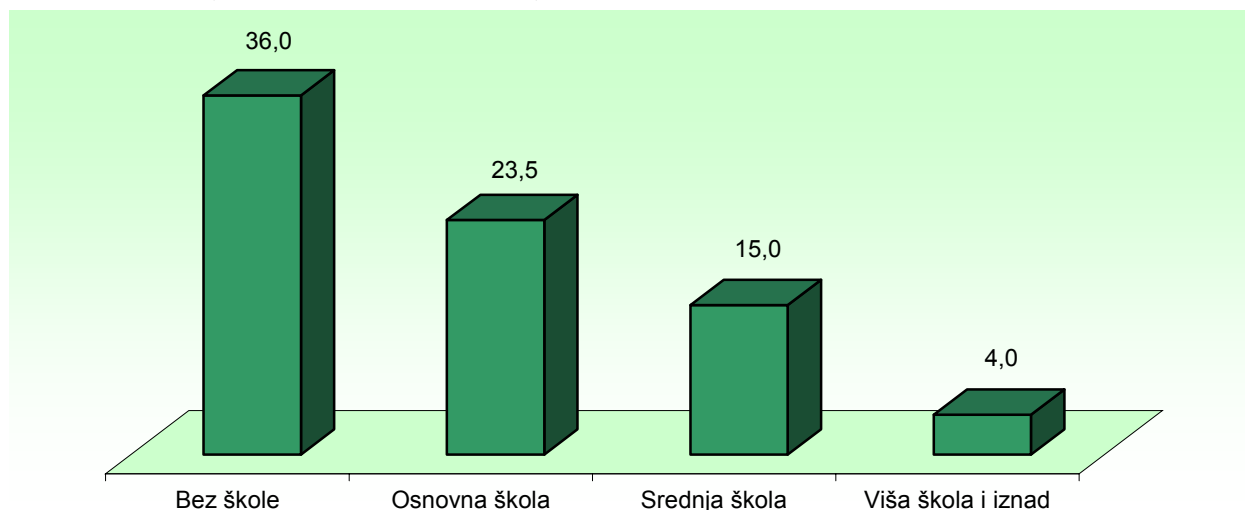
Grafikon 6.4 – Veličina siromaštva po starosnoj dobi nosioca domaćinstva - Godina 2004.
(vrijednosti u procentima)

6.4. Obrazovanje, rad i siromaštvo

Nizak nivo obrazovanja predstavlja veći rizik siromaštva (Grafikon 6.5). Kod domaćinstava gdje nosilac domaćinstva nije obrazovan, uglavnom u slučaju starih osoba, veličina siromaštva dostiže 36,0%. Veličina siromaštva je visoka i kod domaćinstava gdje nosilac domaćinstva ima završenu osnovnu školu (23,5%). Procenat siromašnih domaćinstava značajno opada u domaćinstvima gdje nosilac domaćinstva ima završenu srednju školu (15,0%) ili fakultet (4,0%).

Grafikon 6.5 – Veličina siromaštva prema obrazovanju nosioca domaćinstva - Godina 2004.
(vrijednosti u procentima)

I konačno, stanje siromaštva jako je vezano sa učešćem na tržištu rada. Procenat siromašnih domaćinstava je niži kod domaćinstava gdje je nosilac domaćinstva zaposlen (12,6%). Veličina siromaštva na nivou države doseže 24,3% ako nosilac domaćinstva nije zaposlen ili traži prvo zaposlenje. Siromašnih domaćinstava sa nosiocem domaćinstva koji je penzioner ima 21,2% (što je 82,721 jedinice u zemlji). U slučaju da je nosilac domaćinstva nesposoban za rad siromaštvo dostiže maksimum (34,9%).

Tabela 6.3 – Relativno siromaštvo po statusu u zaposlenju nosioca domaćinstva - Godina 2004. (apsolutne vrijednosti i procenti)

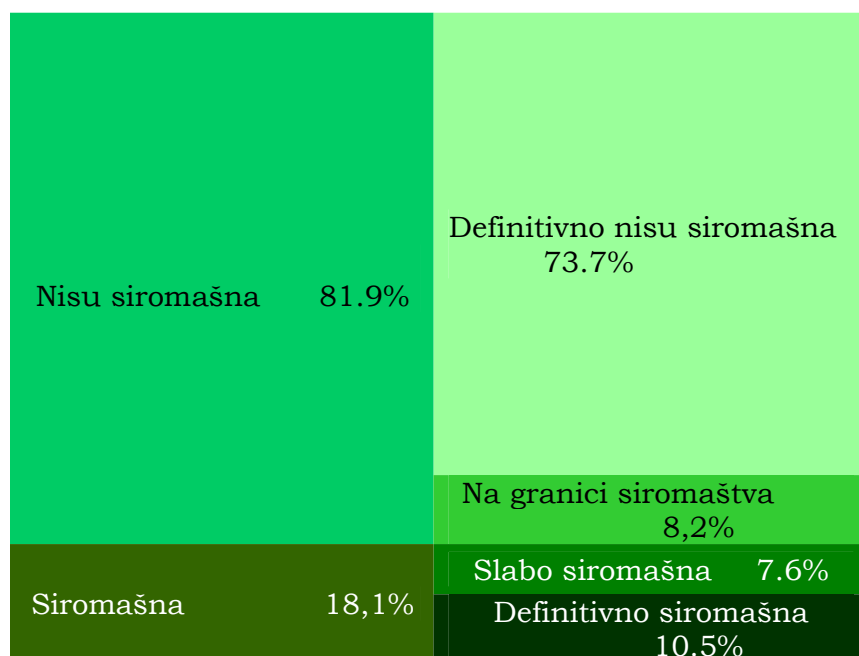
	Broj domaćinstva	Procenat
Zaposlen	60,056	12,6
Nezaposlen ili traži prvo zaposlenje	25,688	24,3
Formalno zaposlen	4,953	21,1
Domaćica	9,018	26,9
Nesposoban za rad	9,035	34,9
Penzioner (starosna ili prijevremena penzija)	82,721	21,2
Ostalo	1,429	21,2
Ukupno	192,901	18,1

6.5. Domaćinstva na granici siromaštva i slabo siromašna domaćinstva

Broj siromašnih domaćinstava ovisi o tome kako je određena linija siromaštva. Izbor 60% medijane izjednačenih izdataka za potrošnju je konvencionalan. Predstavlja vrijednost praga koja, kada se podijeli populacija na siromašne i one koji nisu siromašni, ne dozvoljava precizniju analizu ove pojave sa različitim kategorijama. Iz ovog razloga uzeta su u obzir dva dodatna praga: 50% i 70% medijane izjednačenih izdataka za potrošnju.

Tako je bilo moguće odrediti četiri kategorije domaćinstava: ona koja su definirana kao *definitivno siromašna* (sa izdacima za potrošnju ispod 50% medijane izdataka), ona koja *nisu baš siromašna* (između 50% i 60% medijane), ona koja su na *granici da budu siromašna* (sa izdacima za potrošnju između 60% i 70% medijane) i ona koja *definitivno nisu siromašna* i koja imaju veće izdatke.

Grafikon 6.6 – Siromašna i nesiromašna domaćinstva prema tri različite linije siromaštva - Godina 2004. (vrijednosti u procentima)

U 2004. godini, oko 112.200 domaćinstava bilo je definitivno siromašno sa dobro definiranim teritorijalnim razlikama, najviše u Federaciji BiH. U stvari, u Distriktu Brčko, definitivno siromašnih domaćinstava bilo je 3,1% od ukupnih domaćinstava. Ova vrijednost ide do 9,6% u Republici Srpskoj i doseže 11,3% u Federaciji BiH. Istovremeno, domaćinstva koja definitivno nisu bila siromašna (73,7% na državnom nivou) predstavljaju 86,5% domaćinstava u Distriktu Brčko i 73% u Republici Srpskoj.

Oko 78.500 domaćinstava je bilo na granici siromaštva, jer su im izdaci za potrošnju bili svega KM 51,90 iznad 60% medijane izjednačenih izdataka.

Tabela 6.4 – Siromaštvo prema različitim linijama siromaštva po geografskim područjima – Godina 2004. (vrijednosti u procentima)

Linija siromaštva	FBiH	RS	DISTRIKT BRČKO	Bosna i Hercegovina
50% medijane izdataka (KM 259.542)	11.3	9.6	3.1	10.5
60% medijane izdataka (KM 311.42)	18.3	18.3	7.8	18.1
70% medijane izdataka (KM 363.32)	26.1	27.4	13.5	26.3
Definitivno siromašna	11.3	9.6	3.1	10.5
Slabo siromašna	7.0	8.7	4.7	7.6
Na granici siromaštva	7.8	9.1	5.7	8.2
Definitivno nisu siromašna	73.9	72.6	86.5	73.7
Omjer S80/S20	5.9	5.1	4.4	5.5

Interesantno je, također, pogledati relativan položaj donje grupe domaćinstava u odnosu na gornju grupu. Ovo možemo ilustrirati omjerom S80/S20. Za svako geografsko područje ovaj omjer daje poređenje ukupnih izjednačenih izdataka gornjeg kvintila izdataka (20% domaćinstava sa najvećim izjednačenim izdacima) sa najnižim kvintilom izdataka (20% domaćinstava sa najnižim izjednačenim izdacima). Prosjek u Bosni i Hercegovini je 5.5, što znači da je najbogatiji kvintil imao 5.5 puta više izdataka nego najsiromašniji. Ovaj omjer se samo odnosi na promjene u gornjim i donjim kvintilima.

Tumač pojmova

Da bi omogućili tačnu interpretaciju informacija koje su date u ovoj publikaciji, definicije glavnih izraza i indikatora date su u ovom dijelu publikacije.

Izdaci za potrošnju domaćinstava: izdaci za robe i usluge kupljene ili potrošene iz vlastite proizvodnje s ciljem zadovoljavanja potreba domaćinstva. Uključeni su i proizvodi iz bašči domaćinstava ili sa poljoprivrednih imanja - potrošnja iz vlastite proizvodnje, robe i usluge koje daje poslodavac u vidu plaće, imputirana renta za stambene jedinice nastanjene vlasnicima ili besplatno korištene.

Prosječni mjesečni izdaci: odnos ukupnog iznosa koji su potrošila domaćinstva za određene proizvode i usluge, ili grupu proizvoda i usluga (zbir izdataka svakog domaćinstva) i ukupnog broja domaćinstava u Bosni i Hercegovini.

Domaćinstvo: je društvena jedinica koja zadovoljava jedan ili više uvjeta “zajedničkog života”, pored stanovanja u istoj stambenoj jedinici.

Karakteristike domaćinstva su:

- a) život u istoj stambenoj jedinici i podjela troškova; drugim riječima, domaćinstvo je grupa osoba koje uobičajeno žive u istoj stambenoj jedinici ili njenom dijelu (žive pod istim krovom), koji jesu ili nisu u krvnom srodstvu, i koji se zajednički hrane (“jedu iz istog lonca);
- b) postojanje porodičnih ili emocionalnih veza.

Samac koji živi, troši i hrani se samostalno, također predstavlja domaćinstvo.

Nosilac domaćinstva: je osoba koja se u svrhu ankete određuje kao takva, bez obzira na razlog (osoba na kojoj se domaćinstvo vodi ili za koju se izjasne članovi domaćinstva). Ako se članovi domaćinstva sami ne izjasne ko je nosilac domaćinstva, u pravilu je to osoba koja najviše doprinosi prihodima domaćinstva.

Bračni status

Neoženjen/neudata: su osobe koje nikada nisu bile u braku i ne žive u izvanbračnoj zajednici. Djeca se uključuju u ovaj modalitet.

Žive zajedno u neformalnom braku: osobe koje žive zajedno, a nisu međusobno zakonski vjenčane.

Razveden/razvedena: je ona osoba koja je zakonski razvedena.

Rastavljen/rastavljena: je osoba koja ne živi zajedno sa bračnim partnerom, a nije zakonski razvedena.

Obrazovanje

Nizak stepen obrazovanja uključuje modalitete:

Bez škole: u ovaj modalitet se uključuju djeca predškolskog uzrasta, djeca koja još uvijek pohađaju osnovnu školu i starije osobe bez bilo kakve stečene školske diplome.

Osnovna škola: u ovaj modalitet se uključuju osobe koje posjeduju diplomu završene četverogodišnje ili osmogodišnje osnovne škole.

Srednji nivo obrazovanja uključuje modalitet:

Srednja škola: ovaj modalitet uključuje osobe koje posjeduju diplomu trogodišnjeg ili četverogodišnjeg srednjeg obrazovanja (zanati, trgovačke škole itd.).

Viša škola, prvi stepen fakulteta ili VKV: ovaj modalitet uključuje osobe koje posjeduju diplomu dvogodišnjeg ili trogodišnjeg univerzitetskog obrazovanja i diplomu visoko kvalificiranog radnika.

Visoko obrazovanje uključuje modalitete:

Fakultet ili akademija: ovaj modalitet uključuje osobe koje posjeduju diplomu četverogodišnjeg, petogodišnjeg ili šestogodišnjeg univerzitetskog obrazovanja.

Specijalizacija, zvanje magistra ili doktora: ovaj modalitet uključuje osobe koje posjeduju diplomu za završene specijalističke, postdiplomske ili doktorske studije.

Zaposlenost

Zaposlenost podrazumijeva radni odnos i druge oblike rada (bez obzira na tip ugovora ili angažiranja), kojim se stiču sredstva za život, odnosno svaka ekonomska aktivnost od bar jednog sata rada u sedmici posmatranja (od ponedjeljka do nedjelje).

Zaposlena ili formalno zaposlena: je osoba koja je (formalno ili neformalno) u radnom odnosu kod poslodavca (u preduzeću, bez obzira na oblik vlasništva, državnim institucijama ili organizacijama, bankama, međunarodnim organizacijama itd.), zatim, samozaposlena osoba (obrtnik, poljoprivrednik na vlastitom gazdinstvu), osoba u slobodnom zanimanju (slikari, muzičari itd.), pomažući članovi na poljoprivrednom imanju ili obrtu i sve druge osobe koje su radile i za to bile plaćene (u novcu ili naturi).

Nezaposlena osoba: je osoba koja je izgubila posao, traži posao i ponuđeni posao može prihvatiti. Osobe koje traže zaposlenje po prvi put isključuju se iz ovog modaliteta i uključuju se u modalitet "traži prvo zaposlenje".

Traži prvo zaposlenje: osoba koja nikada nije radila i prvi put traži posao.

Domaćica: osoba koja vodi brigu o porodici i domaćinstvu. Ovaj modalitet definira aktivnost, a ne odnos sa drugim osobama, bez obzira na spol ili bračni status.

Penzioner (starosna ili prijevremena penzija): osoba koja prima starosnu ili prijevremenu penziju (invalid rada).

Ostali modaliteti uključuju:

Student/učenik srednje škole: osoba koja studira ili pohađa srednju školu.

Nesposoban za rad: osoba koja je zbog izvjesnih razloga nesposobna za rad (bolest, hendikepiranost, invalidnost, starost sl.).

Služenje vojnog roka ili civilne službe: redovni vojni rok ili civilna služba.

Status u zaposlenju

Poslodavac: vlasnik ili suvlasnik preduzeća, radnje ili slobodnog zanimanja koji zapošljava radnike.

Samozaposlenik ili slobodno zanimanje: vlasnik ili suvlasnik preduzeća, radnje ili slobodnog zanimanja, individualni poljoprivrednik koji ne zapošljava radnike (advokati, trgovački putnici, umjetnici, zanatlije, individualni poljoprivrednici i sl.).

Stalno zaposlenje ili ugovor na neodređeno vrijeme podrazumijeva:

Zaposlen kod poslodavca: zaposlen u državnom (privatnom) preduzeću, obrtu ili slobodnoj profesiji prima naknadu za svoj rad.

Neplaćeni i/ili pomažući radnik u porodičnoj firmi: radi kao pomažući član na porodičnom poljoprivrednom gazdinstvu, preduzeću ili obrtu bez posebne ili redovne naknade.

Pripravnik: osoba koja je završila srednju ili višu školu, odnosno fakultet, koja prvi put zasniva radni odnos u tom zanimanju i koja je obavezna položiti stručni ispit.

Zaposleni po drugom tipu ugovora:

Privremeno zaposlenje ili ugovor određenog trajanja: osoba koja je zaposlena na osnovu rješenja ili ugovora ograničenog trajanja bez obzira na dužinu radnog angažmana (bitno je da nije na neodređeno vrijeme).

Privremeni posao bez ugovora: osoba koja radni odnos zasniva na usmenom dogovoru.

Plaćanje po dogovoru za obavljeni posao: odnosi se na posao jednokratnog karaktera zasnovan na usmenom dogovoru.

Sezonski radnik: osoba koja radi na sezonskim poslovima (poljoprivredni radnici i sl.).

Siromaštvo

Linija siromaštva: prag u odnosu na izdatke za potrošnju po kojem se domaćinstva svrstavaju u kategoriju siromašnih domaćinstava i onih koja nisu siromašna. Prag je postavljen na 60% medijane mjesečnih izdataka za potrošnju.

Izjednačeni izdaci za potrošnju domaćinstava: mjesečni izdaci domaćinstva podijeljeni sa ekvivalentnom veličinom domaćinstva, prema tzv. "modificiranoj skali ekvivalentnosti – OECD".

Veličina siromaštva: procenat siromašnih domaćinstava dobijen na sljedeći način:

$$HCR = \frac{\sum_{i=1}^p w_i}{\sum_{i=1}^n w_i} * 100$$

gdje je

n = ukupan broj domaćinstava iz uzorka

p = ukupan broj siromašnih domaćinstava iz uzorka

w_i = ponder za i -to domaćinstvo iz uzorka

Jaz siromaštva: mjeri koliko je (u procentima) prosječan izdatak za potrošnju siromašnih domaćinstava ispod praga siromaštva, primjenom sljedeće formule:

$$PG = \frac{\sum_{i=1}^p (e^*_i - PL) \cdot w_i}{\sum_{i=1}^p PL \cdot w_i} * 100$$

gdje je:

e^*_i = ekvivalentan izdatak i -tog domaćinstva iz uzorka

PL = linija siromaštva

Omjer kvintila S80/S20: poredi ukupan ekvivalentan izdatak gornjeg kvintila sa izdatkom najnižeg kvintila (20% najniže ekvivalentne distribucije). Može se izraziti na sljedeći način:

$$HCR = \frac{\sum_{i=1}^t e_i^* w_i}{\sum_{i=1}^b e_i^* w_i} \cdot 100$$

gdje je:

t = 20% domaćinstava iz uzorka sa najvećim ekvivalentnim izdatkom

b = 20% domaćinstava iz uzorka sa najmanjim ekvivalentnim izdatkom.

Indeks statističkih tabela

Tabela 1	Stanovništvo po starosnoj dobi i spolu - Godina 2004.
Tabela 2	Stanovništvo po starosnoj dobi, spolu i geografskom području - Godina 2004.
Tabela 3	Stanovništvo od 15 godina i više po bračnom statusu, starosnoj grupi i geografskom području - Godina 2004.
Tabela 4	Stanovništvo od 15 godina i više po bračnom statusu, starosnoj grupi i spolu - Godina 2004.
Tabela 5	Stanovništvo od 6 godina i više po stepenu obrazovanja i geografskom području - Godina 2004.
Tabela 6	Stanovništvo od 6 godina i više po stepenu obrazovanja i spolu - Godina 2004.
Tabela 7	Prosječni mjesečni izdaci domaćinstva po geografskom području i kategoriji izdataka – Godina 2004.
Tabela 8	Prosječni mjesečni izdaci domaćinstva po broju članova i kategorijama izdataka – Bosna Hercegovina - Godina 2004.
Tabela 8a	Prosječni mjesečni izdaci domaćinstva po broju članova i kategorijama izdataka – Federacija BiH - Godina 2004.
Tabela 8b	Prosječni mjesečni izdaci domaćinstva po broju članova i kategorijama izdataka – Republika Srpska - Godina 2004.
Tabela 8c	Prosječni mjesečni izdaci domaćinstva po broju članova i kategorijama izdataka – Distrikt Brčko - Godina 2004.
Tabela 9	Prosječni mjesečni izdaci domaćinstva po tipu domaćinstva i kategorijama izdataka – Bosna i Hercegovina - Godina 2004.
Tabela 9a	Prosječni mjesečni izdaci po tipu domaćinstva i kategorijama izdataka – Federacija BiH - Godina 2004.
Tabela 9b	Prosječni mjesečni izdaci po tipu domaćinstva i kategorijama izdataka – Republika Srpska - Godina 2004.
Tabela 9c	Prosječni mjesečni izdaci po tipu domaćinstva i kategorijama izdataka – Distrikt Brčko - Godina 2004.
Tabela 10	Prosječni mjesečni izdaci domaćinstva po statusu tekuće aktivnosti nosioca domaćinstva i kategorijama izdataka – Bosna i Hercegovina - Godina 2004.
Tabela 10a	Prosječni mjesečni izdaci po statusu tekuće aktivnosti nosioca domaćinstva i kategorijama izdataka – Federacija BiH - Godina 2004.
Tabela 10b	Prosječni mjesečni izdaci domaćinstva po statusu tekuće aktivnosti nosioca domaćinstva i kategorijama izdataka – Republika Srpska - Godina 2004.
Tabela 10c	Prosječni mjesečni izdaci domaćinstva po statusu tekuće aktivnosti nosioca domaćinstva i kategorijama izdataka – Distrikt Brčko - Godina 2004.
Tabela 11	Prosječni mjesečni izdaci domaćinstva po statusu u zaposlenju nosioca domaćinstva i kategoriji izdataka – Bosna i Hercegovina - Godina 2004.
Tabela 11a	Prosječni mjesečni izdaci domaćinstva po statusu u zaposlenju nosioca domaćinstva i kategorijama izdataka – Federacija BiH - Godina 2004.
Tabela 11b	Prosječni mjesečni izdaci domaćinstva po statusu u zaposlenju nosioca domaćinstva i kategorijama izdataka – Republika Srpska - Godina 2004.
Tabela 11c	Prosječni mjesečni izdaci domaćinstva po statusu u zaposlenju i kategorijama izdataka nosioca domaćinstva i kategorijama izdataka - Distrikt Brčko - Godina 2004.

Statističke tabele

Tabela 1. Stanovništvo po starosnim grupama i spolu - Godina 2004.

Starosna grupa	Muškarci	Žene	Ukupno
0	0,44	0,39	0,42
1	0,96	0,91	0,93
2	1,01	0,96	0,98
3	1,01	1,00	1,00
4	1,29	1,20	1,25
0-4	80.946	79.823	160.771
5	1,15	1,16	1,15
6	1,31	1,04	1,17
7	1,40	1,04	1,22
8	1,58	1,38	1,48
9	1,35	1,26	1,30
5-9	116.829	104.976	221.807
10	1,19	1,20	1,19
11	0,92	1,04	0,98
12	1,31	1,10	1,20
13	1,59	1,39	1,49
14	1,53	1,54	1,54
10-14	112.398	112.127	224.527
15	1,43	1,44	1,43
16	1,61	1,56	1,59
17	1,41	1,59	1,50
18	1,65	1,65	1,65
19	1,35	1,58	1,47
15-19	128.185	139.966	268.152
20	1,82	1,52	1,67
21	1,56	1,41	1,48
22	1,65	1,41	1,53
23	1,51	1,33	1,42
24	1,61	1,46	1,53
20-24	140.218	127.722	267.940
25	1,58	1,28	1,43
26	1,36	1,43	1,40
27	1,42	1,27	1,34
28	1,39	1,31	1,35
29	1,43	1,28	1,35
25-29	123.497	117.411	240.908
30	1,30	1,26	1,28
31	1,18	1,14	1,16
32	1,39	1,12	1,25
33	1,28	1,18	1,23
34	1,32	1,45	1,39
30-34	111.186	110.239	221.424
35	1,26	1,20	1,23
36	1,45	1,35	1,40
37	1,28	1,23	1,25
38	1,54	1,37	1,45
39	1,67	1,70	1,69
35-39	123.777	122.323	246.101
40	1,43	1,41	1,42
41	1,40	1,38	1,39
42	1,69	1,57	1,63
43	1,50	1,61	1,55
44	1,72	1,97	1,85
40-44	133.003	142.039	275.044
45	1,78	1,52	1,65
46	1,56	1,48	1,52
47	1,45	1,34	1,40
48	1,61	1,53	1,57
49	1,33	1,52	1,43
45-49	132.927	132.348	265.277
50	1,57	1,55	1,56
51	1,47	1,43	1,45
52	1,72	1,55	1,63
53	1,18	1,18	1,18
54	1,45	1,29	1,37
50-54	127.090	125.344	252.433

Tabela 1. Stanovništvo po starosnim grupama i spolu - Godina 2004.

55	1,28	1,40	1,34
56	1,26	1,08	1,17
57	1,02	1,30	1,16
58	0,93	0,95	0,94
59	0,72	0,89	0,81
55-59	89.668	100.552	190.219
60	0,84	0,80	0,82
61	0,92	0,95	0,94
62	0,95	1,10	1,03
63	1,17	1,26	1,21
64	1,14	1,30	1,22
60-64	86.306	96.679	182.983
65	1,16	1,48	1,32
66	1,07	1,30	1,18
67	1,12	1,10	1,11
68	0,93	1,26	1,10
69	0,96	1,28	1,12
65-69	89.881	114.727	204.609
70	0,81	1,05	0,93
71	0,75	1,10	0,92
72	0,84	0,99	0,92
73	0,67	0,66	0,67
74	0,87	0,87	0,87
70-74	67.551	83.544	151.095
75	0,65	0,61	0,63
76	0,54	0,61	0,57
77	0,41	0,44	0,43
78	0,37	0,42	0,40
79	0,24	0,48	0,36
75-79	38.156	45.713	83.869
80	0,20	0,32	0,26
81	0,20	0,31	0,26
82	0,14	0,23	0,18
83	0,12	0,16	0,14
84	0,11	0,25	0,18
80-84	13.252	22.605	35.858
85 +	4.301	10.558	14.858
Ukupno (=100 %)	1.719.166	1.788.702	3.507.868

Tabela 2. Stanovništvo po starosnim grupama, spolu i geografskom području - Godina 2004.

Starosna grupa	Federacija BiH			Republika Srpska		
	muškarci	žene	ukupno	muškarci	žene	ukupno
0-4	4,7	4,6	4,7	4,7	4,1	4,4
5-9	7,4	6,3	6,8	5,7	5,2	5,5
10-14	6,7	6,6	6,6	6,3	5,8	6,0
15-19	8,1	8,4	8,2	6,5	7,0	6,7
20-24	8,6	7,4	8,0	7,4	6,7	7,0
25-29	7,8	6,9	7,4	6,0	6,0	6,0
30-34	6,1	6,5	6,3	7,2	5,4	6,3
35-39	7,4	7,2	7,3	6,8	6,2	6,5
40-44	8,0	8,4	8,2	7,2	7,3	7,2
45-49	7,9	7,4	7,7	7,5	7,4	7,5
50-54	7,0	6,9	6,9	8,1	7,2	7,6
55-59	5,0	5,4	5,2	5,6	5,9	5,7
60-64	4,7	4,8	4,7	5,5	6,5	6,0
65-69	4,4	5,5	4,9	6,6	7,9	7,3
70-74	3,5	4,1	3,8	4,7	5,7	5,2
75-79	1,9	2,1	2,0	2,7	3,2	3,0
80+	0,8	1,4	1,1	1,5	2,5	2,1
Ukupno (=100%)	1.073.829	1.102.658	2.176.486	612.258	651.769	1.264.027

Starosna grupa	Distrikt Brčko			Bosna i Hercegovina		
	muškarci	žene	ukupno	muškarci	žene	ukupno
0-4	4,6	5,7	5,1	4,7	4,5	4,6
5-9	7,1	6,2	6,7	6,8	5,9	6,3
10-14	7,1	6,0	6,6	6,5	6,3	6,4
15-19	5,8	6,3	6,1	7,5	7,8	7,6
20-24	7,8	5,3	6,6	8,2	7,1	7,6
25-29	7,3	6,0	6,6	7,2	6,6	6,9
30-34	6,2	9,5	7,9	6,5	6,2	6,3
35-39	8,2	6,7	7,5	7,2	6,8	7,0
40-44	8,8	6,1	7,4	7,7	7,9	7,8
45-49	5,4	6,1	5,8	7,7	7,4	7,6
50-54	8,0	6,7	7,3	7,4	7,0	7,2
55-59	4,6	6,6	5,6	5,2	5,6	5,4
60-64	5,2	5,8	5,5	5,0	5,4	5,2
65-69	7,5	7,5	7,5	5,2	6,4	5,8
70-74	3,7	4,1	3,9	3,9	4,7	4,3
75-79	2,4	3,7	3,0	2,2	2,6	2,4
80+	*	1,8	1,1	1,0	1,9	1,4
Ukupno (=100%)	33.079	34.275	67.355	1.719.166	1.788.702	3.507.868

Vrijednosti označene sa '*' nisu pouzdane zbog malog uzorka.

Tabela 3. Stanovništvo od 15 godina i više po bračnom statusu, starosnoj grupi i geografskom području-Godina 2004.

	Starosna grupa	Neoženjen/neudata	Oženjen/udata, žive zajedno u neformalnom braku	Razveden/a, rastavljen/a	Udovac/udovica	Ukupno (=100%)
Federacija BiH	15-24	88,8	10,7	*	*	353.639
	25-34	34,9	62,0	2,0	1,1	297.375
	35-64	5,4	84,4	2,8	7,4	873.342
	>= 65	3,3	55,6	1,4	39,7	257.896
	Ukupno >=15	26,6	61,9	1,9	9,6	1.782.252
Republika Srpska	15-24	88,2	11,2	*	*	173.955
	25-34	36,0	61,4	1,8	*	155.181
	35-64	8,0	80,6	3,2	8,3	512.429
	>= 65	2,8	57,6	1,5	38,2	221.939
	Ukupno >=15	24,1	61,7	2,2	12,1	1.063.504
Distrikt Brčko	15-24	87,2	11,4	*	*	8.498
	25-34	34,0	63,4	*	*	9.775
	35-64	8,7	80,6	5,4	5,4	26.284
	>= 65	*	54,8	*	38,5	10.453
	Ukupno >=15	24,4	62,0	3,4	10,2	55.010
Bosna i Hercegovina	15-24	88,6	10,9	*	*	536.092
	25-34	35,3	61,8	1,9	1,0	462.332
	35-64	6,4	83,0	3,0	7,7	1.412.055
	>= 65	3,1	56,5	1,4	39,0	490.288
	Ukupno >=15	25,6	61,8	2,0	10,5	2.900.767

Vrijednosti označene sa '*' nisu pouzdane zbog malog uzorka.

Tabela 4. Stanovništvo od 15 godina i više po bračnom statusu, starosnoj grupi i spolu - Godina 2004.

	Starosna grupa	Neoženjen/n eudata	Oženjen/udata, žive zajedno u neformalnom braku	Razveden/a, rastavljen/a	Udovac/udovica	Ukupno (=100%)
muškarci	15-24	94,5	5,3	*	*	268.402
	25-34	47,1	51,7	1,0	*	234.682
	35-64	8,5	86,5	2,3	2,7	692.769
	>= 65	1,8	75,8	0,8	21,6	213.139
	Ukupno >=15	30,3	63,6	1,4	4,6	1.408.992
žene	15-24	82,7	16,5	*	*	267.690
	25-34	23,1	72,3	2,8	1,8	227.650
	35-64	4,3	79,6	3,6	12,5	719.285
	>= 65	4,1	41,7	1,9	52,3	277.149
	Ukupno >=15	21,2	60,1	2,6	16,1	1.491.775

Vrijednosti označene sa '*' nisu pouzdane zbog malog uzorka.

Tabela 5. Stanovništvo od 6 godina i više po stepenu obrazovanja i geografskom području - Godina 2004.

	Starosna grupa	Bez škole	Osnovna škola 1-4 razreda	Osnovna škola 1-8 razreda	Srednja ili druga škola 3 godine	Srednja škola 4 godine	Viša škola, prvi stepen fakulteta, VKV radnik, fakultet ili akademija, specijalizacija, zvanje magistra ili doktora	Ukupno
Federacija BiH								
	6-17	260.577	*	108.025	1.915	*	*	370.516
	18-34	9.645	*	134.267	149.100	217.932	35.501	546.445
	35-64	45.373	105.645	188.902	225.447	210.322	97.652	873.342
	>=65	79.162	64.969	41.325	35.015	18.099	19.325	257.896
	Ukupno >=6	394.757	170.614	472.519	411.477	446.353	152.478	2.048.199
Republika Srpska								
	6-17	128.061	*	54.926	*	*	*	184.002
	18-34	2.425	*	57.901	94.451	104.621	17.611	277.009
	35-64	23.782	60.716	119.777	139.270	114.155	54.729	512.429
	>=65	75.403	73.718	31.640	16.741	13.254	11.183	221.939
	Ukupno >=6	229.671	134.434	264.244	251.477	232.030	83.523	1.195.379
Distrikt Brčko								
	6-17	8.064	*	1.794	*	*	*	10.032
	18-34	*	*	5.334	4.656	5.592	715	16.298
	35-64	731	3.530	6.835	6.891	5.976	2.320	26.284
	>=65	3.142	3.103	1.193	1.822	*	*	10.453
	Ukupno >=6	11.937	6.633	15.156	13.542	12.159	3.637	63.067
Bosna i Hercegovina								
	6-17	396.702	*	164.745	3.102	*	*	564.550
	18-34	12.070	*	197.502	248.206	328.145	53.827	839.751
	35-64	69.886	169.892	315.514	371.608	330.454	154.700	1.412.055
	>=65	157.707	141.790	74.158	53.578	31.944	31.112	490.288
	Ukupno >=6	636.365	311.682	751.919	676.494	690.543	239.639	3.306.644

Vrijednosti označene sa "*" nisu pouzdane zbog malog uzorka.

Tabela 5. Stanovništvo od 6 godina i više po stepenu obrazovanja i geografskom području - Godina 2004.

	Starosna grupa	Bez škole	Osnovna škola 1-4 razreda	Osnovna škola 1-8 razreda	Srednja ili druga škola 3 godine	Srednja škola 4 godine	Viša škola, prvi stepen fakulteta, VKV radnik, fakultet ili akademija, specijalizacija, zvanje magistra ili doktora	Ukupno (=100%)
Federacija BiH								
	6-17	70,3	*	29,2	0,5	*	*	370.516
	18-34	1,8	*	24,6	27,3	39,9	6,5	546.445
	35-64	5,2	12,1	21,6	25,8	24,1	11,2	873.342
	>=65	30,7	25,2	16,0	13,6	7,0	7,5	257.896
	Ukupno >=6	19,3	8,3	23,1	20,1	21,8	7,4	2.048.199
Republika Srpska								
	6-17	69,6	*	29,9	*	*	*	184.002
	18-34	0,9	*	20,9	34,1	37,8	6,4	277.009
	35-64	4,6	11,8	23,4	27,2	22,3	10,7	512.429
	>=65	34,0	33,2	14,3	7,5	6,0	5,0	221.939
	Ukupno >=6	19,2	11,2	22,1	21,0	19,4	7,0	1.195.379
Distrikt Brčko								
	6-17	80,4	*	17,9	*	*	*	10.032
	18-34	0,0	*	32,7	28,6	34,3	4,4	16.298
	35-64	2,8	13,4	26,0	26,2	22,7	8,8	26.284
	>=65	30,1	29,7	11,4	17,4	*	*	10.453
	Ukupno >=6	18,9	10,5	24,0	21,5	19,3	5,8	63.067
Bosna i Hercegovina								
	6-17	70,3	*	29,2	0,5	*	*	564.550
	18-34	1,4	*	23,5	29,6	39,1	6,4	839.751
	35-64	4,9	12,0	22,3	26,3	23,4	11,0	1.412.055
	>=65	32,2	28,9	15,1	10,9	6,5	6,3	490.288
	Ukupno >=6	19,2	9,4	22,7	20,5	20,9	7,2	3.306.644

Vrijednosti označene sa '*' nisu pouzdane zbog malog uzorka.

Tabela 6. Stanovništvo od 6 godina i više po stepenu obrazovanja i spolu - Godina 2004.

Spol	Starosna grupa	Bez škole	Osnovna škola 1-4 razreda	Osnovna škola 1-8 razreda	Srednja ili druga škola 3 godine	Srednja škola 4 godine	Viša škola, prvi stepen fakulteta, VKV radnik, fakultet ili akademija, specijalizacija, zvanje magistra ili doktora	Ukupno
Muškarci	6-17	205.777	*	79.148	1.201	*	*	286.127
	18-34	5.618	*	87.311	143.344	167.660	22.495	426.428
	35-64	11.649	48.524	120.551	241.956	169.180	100.909	692.769
	>=65	29.689	59.357	41.028	39.736	17.346	25.983	213.139
	Ukupno >=6	252.733	107.881	328.038	426.237	354.186	149.387	1.618.463
Žene	6-17	190.925	*	85.597	1.901	*	*	278.423
	18-34	6.452	*	110.191	104.862	160.485	31.332	413.322
	35-64	58.237	121.368	194.962	129.653	161.274	53.791	719.285
	>=65	128.018	82.433	33.130	13.842	14.599	5.128	277.150
	Ukupno >=6	383.632	203.801	423.880	250.258	336.358	90.251	1.688.180
Spol	Starosna grupa	Bez škole	Osnovna škola 1-4 razreda	Osnovna škola 1-8 razreda	Srednja ili druga škola 3 godine	Srednja škola 4 godine	Viša škola, prvi stepen fakulteta, VKV radnik, fakultet ili akademija, specijalizacija, zvanje magistra ili doktora	Ukupno (=100 %)
Muškarci	6-17	71,9	*	27,7	0,4	*	*	286.127
	18-34	1,3	*	20,5	33,6	39,3	5,3	426.428
	35-64	1,7	7,0	17,4	34,9	24,4	14,6	692.769
	>=65	13,9	27,8	19,2	18,6	8,1	12,2	213.139
	Ukupno >=6	15,6	6,7	20,3	26,3	21,9	9,2	1.618.463
Žene	6-17	68,6	*	30,7	0,7	*	*	278.423
	18-34	1,6	*	26,7	25,4	38,8	7,6	413.322
	35-64	8,1	16,9	27,1	18,0	22,4	7,5	719.285
	>=65	46,2	29,7	12,0	5,0	5,3	1,9	277.150
	Ukupno >=6	22,7	12,1	25,1	14,8	19,9	5,3	1.688.180

Vrijednosti označene sa '*' nisu pouzdane zbog malog uzorka.

**Tabela 7. Prosječni mjesečni izdaci domaćinstva po geografskom području
i kategorijama izdataka - Godina 2004.**

	Geografsko područje			
	Federacija BIH	Republika Srpska	Distrikt Brčko	Bosna i Hercegovina
Hljeb i žitarice	60,18	54,66	62,35	58,16
Meso	94,37	94,82	86,03	94,37
Riba	9,19	11,09	10,81	9,93
Mlijeko, sir i jaja	65,36	64,11	58,84	64,76
Ulja i masnoće	20,1	17,94	17,69	19,25
Voće i povrće	74,25	69,28	72,81	72,36
Šećer, džem, med, konditorski proizvodi, sirupi itd,	50,81	44,77	55,34	48,65
Bezalkoholna pića	42,6	36,91	44,33	40,51
Alkoholna pića	15,77	25,53	20,77	19,52
UKUPNO HRANA I PIĆE	432,62	419,12	428,98	427,5
Duhan	29,39	23,95	40,74	27,59
Odjeća i obuća	70,01	59,96	65,27	66,15
Stanovanje	213,12	196,00	265,48	207,81
Električna energija, plin, voda i druga goriva	99,77	94,6	87,00	97,58
Namještaj, oprema za domaćinstvo	94,98	80,7	83,25	89,41
Zdravstvo	45,3	53,66	41,59	48,34
Prijevoz	132,93	121,82	145,34	129,04
Komunikacije	35,66	28,83	30,18	33,00
Rekreacija i kultura	54,4	41,41	43,56	49,33
Obrazovanje	13,64	11,53	1,18	12,59
Ugostiteljske usluge	26,36	17,88	21,65	23,09
Usluge smještaja	12,07	7,68	6,5	10,32
Drugi proizvodi i usluge	86,2	70,19	78,8	80,07
UKUPNO NEPREHRANA	913,83	808,21	910,54	874,32
UKUPNO	1,346,44	1,227,33	1,339,52	1,301,82

**Tabela 8, Prosječni mjesečni izdaci domaćinstva po broju članova
i kategorijama izdataka - Bosna i Hercegovina - Godina 2004.**

	Veličina domaćinstva				
	1	2	3	4	5 +
Hljeb i žitarice	28,39	44,9	55,91	67,34	84,56
Meso	38,26	71,98	92,49	110,09	140,91
Riba	4,22	8,37	10,17	11,36	13,68
Mlijeko, sir i jaja	30,68	50,26	60,78	73,49	97,5
Ulja i masnoće	9,24	15,77	18,53	21,45	27,99
Voće i povrće	31,64	55,22	72,11	85,66	103,98
Šećer, džem, med, konditorski proizvodi, sirupi itd,	19,9	35,47	46,81	57,53	74,22
Bezalkoholna pića	18,45	30,53	41,08	48,55	56,82
Alkoholna pića	8,42	15,6	19,32	21,44	29,35
UKUPNO HRANA I PIĆE	189,2	328,1	417,21	496,91	629,01
Duhan	11,44	21,05	30,04	32,75	37,73
Odjeća i obuća	16,84	32,08	71,46	94,39	100,34
Stanovanje	162,23	195,15	213,56	222,54	230,74
Električna energija, plin, voda i druga	65,6	85,82	100,4	106,94	119,06
Namještaj, oprema za domaćinstvo	32,36	64,06	95,99	106,99	130,24
Zdravstvo	31,93	50,66	48,25	40,44	66,06
Prijevoz	20,91	70,42	131,91	172,85	214,66
Komunikacije	13,33	23,25	35,04	42,03	44,97
Rekreacija i kultura	12,85	27,83	50,97	67,15	76,04
Obrazovanje	*	2,15	12,95	22,79	20,1
Ugostiteljske usluge	12,26	13,21	29,17	31,38	26,51
Usluge smještaja	*	5,81	15,43	13,51	12,09
Drugi proizvodi i usluge	25,63	50,39	87,16	102,5	117,92
UKUPNO NEPREHRANA	409,29	641,87	922,31	1,056,26	1,196,47
UKUPNO	598,5	969,97	1,339,52	1,553,17	1,825,48

Vrijednosti označene sa '*' nisu pouzdane zbog malog uzorka.

**Tabela 8a, Prosječni mjesečni izdaci domaćinstva po broju članova
i kategorijama izdataka – Federacija BiH - Godina 2004.**

	Veličina domaćinstva				
	1	2	3	4	5 +
Hljeb i žitarice	28,22	46,23	57,05	68,06	86,43
Meso	37,69	73,2	92,33	107,41	135,26
Riba	3,62	7,88	9,41	10,24	12,3
Mlijeko, sir i jaja	31,06	50,96	61,01	72,97	94,85
Ulja i masnoće	9,02	16,94	19,01	22,1	28,4
Voće i povrće	33,32	57,72	72,75	85,5	102,89
Šećer, džem, med, konditorski proizvodi, sirupi itd,	20,13	37,23	47,83	59,56	74,81
Bezalkoholna pića	18,97	32,64	42,77	49,51	58,11
Alkoholna pića	6,66	12,3	16,02	16,48	23,49
UKUPNO HRANA I PIĆE	188,69	335,11	418,18	491,83	616,53
Duhan	13,00	22,03	31,74	33,55	39,34
Odjeća i obuća	19,82	38,34	71,28	94,51	101,17
Stanovanje	169,76	202,57	216,96	224,11	232,61
Električna energija, plin, voda i druga	64,67	87,71	100,12	108,03	122,35
Namještaj, oprema za domaćinstvo	24,09	72,36	93,69	113,72	138,23
Zdravstvo	29,27	48,33	40,3	38,01	64,72
Prijevoz	19,97	76,23	132,72	171,31	210,94
Komunikacije	14,91	26,73	37,44	43,08	46,4
Rekreacija i kultura	16,09	35,55	53,29	69,68	78,77
Obrazovanje	*	2,96	14,36	19,78	23,68
Ugostiteljske usluge	15,41	15,89	32,46	33,75	29,03
Usluge smještaja	*	8,36	15,03	16,13	13,07
Drugi proizvodi i usluge	28,19	55,4	91,59	107,06	121,6
UKUPNO NEPREHRANA	420,51	692,47	930,99	1,072,72	1,221,91
UKUPNO	609,19	1,027,57	1,349,17	1,564,56	1,838,44

Vrijednosti označene sa '*' nisu pouzdane zbog malog uzorka.

**Tabela 8b. Prosječni mjesečni izdaci domaćinstva po broju članova
i kategorijama izdataka – Republika Srpska - Godina 2004.**

	Veličina domaćinstva				
	1	2	3	4	5 +
Hljeb i žitarice	28,47	43,18	53,27	64,7	81,22
Meso	38,93	70,71	92,44	115,11	151,73
Riba	5,02	8,95	11,41	13,38	16,07
Mlijeko, sir i jaja	30,43	49,37	60,41	74,44	102,64
Ulja i masnoće	9,62	14,38	17,55	20,07	27,37
Voće i povrće	29,76	51,71	70,27	84,94	106,48
Šećer, džem, med, konditorski proizvodi, sirupi itd,	19,46	32,85	44,25	52,33	73,1
Bezalkoholna pića	17,76	27,37	37,26	46,12	54,62
Alkoholna pića	10,61	19,95	25,35	30,29	39,96
UKUPNO HRANA I PIĆE	190,07	318,47	412,2	501,4	653,18
Duhan	9,23	19,26	26,02	29,81	33,98
Odjeća i obuća	13,58	23,26	70,45	94,14	99,25
Stanovanje	148,44	181,14	204,11	216,53	225,11
Električna energija, plin, voda i druga	67,17	84,06	101,08	105,41	113,53
Namještaj, oprema za domaćinstvo	43,43	52,91	99,84	93,86	116,63
Zdravstvo	36,05	54,16	63,81	45,02	68,34
Prijevoz	22,08	59,13	125,34	176,63	221,85
Komunikacije	11,83	18,48	30,5	40,08	42,48
Rekreacija i kultura	8,76	16,98	47,46	62,6	71,53
Obrazovanje	*	*	10,99	29,81	14,69
Ugostiteljske usluge	8,27	9,33	23,31	27,06	22,21
Usluge smještaja	*	*	16,19	9,14	10,14
Drugi proizvodi i usluge	22,39	43,06	78,8	93,69	111,57
UKUPNO NEPREHRANA	393,62	565,45	897,9	1,023,79	1,151,33
UKUPNO	583,69	883,92	1,310,1	1,525,19	1,804,51

Vrijednosti označene sa '*' nisu pouzdane zbog malog uzorka.

**Tabela 8c. Prosječni mjesečni izdaci domaćinstva po broju članova
i kategorijama izdataka – Distrikt Brčko - Godina 2004.**

	Veličina domaćinstva				
	1	2	3	4	5 +
Hljeb i žitarice	30,47	42,76	64,45	86,74	86,69
Meso	38,95	63,78	98,69	110,89	119,07
Riba	3,05	10,16	13,33	12,93	14,43
Mlijeko, sir i jaja	27,14	48,77	59,46	73,77	85,54
Ulja i masnoće	7,45	11,48	19,9	24,00	26,13
Voće i povrće	28,37	56,97	82,88	101,38	90,01
Šećer, džem, med, konditorski proizvodi, sirupi itd,	22,34	39,54	57,8	78,74	76,42
Bezalkoholna pića	19,35	35,48	52,22	57,79	55,6
Alkoholna pića	8,32	19,36	22,77	29,86	20,22
UKUPNO HRANA I PIĆE	185,45	328,29	471,5	576,09	574,1
Duhan	15,94	29,86	43,71	54,81	59,48
Odjeća i obuća	9,93	36,18	94,45	94,58	92,17
Stanovanje	236,42	269,86	265,49	269,62	285,46
Električna energija, plin, voda i druga	58,75	69,74	97,84	98,74	114,2
Namještaj, oprema za domaćinstvo	18,22	59,21	104,17	112,88	122,51
Zdravstvo	18,32	44,7	38,49	41,18	67,71
Prijevoz	20,65	134,99	218,24	159,37	198,57
Komunikacije	5,68	23,08	35,28	41,65	44,64
Rekreacija i kultura	14,4	32,5	36,08	63,43	70,00
Obrazovanje	*	*	*	*	*
Ugostiteljske usluge	14,03	17,19	22,86	28,62	24,48
Usluge smještaja	*	*	*	*	*
Drugi proizvodi i usluge	26,96	59,08	87,14	105,11	116,03
UKUPNO NEPREHRANA	439,31	778,12	1,059,9	1,076,3	1,213,38
UKUPNO	624,76	1,106,41	1,531,39	1,652,39	1,787,47

Vrijednosti označene sa '*' nisu pouzdane zbog malog uzorka.

Tabela 9. Prosječni mjesečni izdaci domaćinstva po tipu domaćinstva i kategorijama izdataka– Bosna i Hercegovina - Godina 2004.

	Tip domaćinstva											
	SD < 65 godina	SD >= 65 godina	BPBD < 65 godina	BPBD >= 65 godina	BP sa 1 djetetom	BP sa 2 djece	BP sa 3 i više djece	Samohrani roditelj	Samohr, roditelj+ srodnici	BP +djeca+ srodnici	BP+djeca+ roditelji	Ostalo
Hljeb i žitarice	29,89	27,4	49,02	41,39	56,17	67,26	78,86	47,58	74,84	86,59	75,53	68,11
Meso	44,56	34,12	79,14	65,64	95,77	110,12	117,44	75,13	118,98	157,64	123,41	108,99
Riba	5,05	3,67	9,12	7,47	10,76	11,2	11,73	8,00	12,21	15,22	12,26	12,00
Mlijeko, sir i jaja	32,61	29,42	54,73	48,27	61,36	73,68	86,2	52,06	86,75	99,84	91,64	71,66
Ulja i masnoće	9,76	8,9	17,75	14,83	18,83	20,99	25,25	15,8	25,32	29,36	24,61	22,5
Voće i povrće	34,04	30,06	61,41	49,4	73,52	85,67	92,94	61,29	91,52	109,72	97,49	79,63
Šećer, džem, med, konditorski proizvodi, sirupi itd,	21,77	18,66	40,34	31,8	48,92	57,28	67,18	37,69	65,48	77,4	70,03	50,7
Bezalkoholna pića	21,1	16,71	34,99	25,98	42,66	49,04	48,51	32,43	51,45	59,84	53,83	46,2
Alkoholna pića	12,05	6,04	18,95	15,31	19,99	21,17	21,37	11,37	23,03	34,9	29,98	22,82
UKUPNO HRANA I PIĆE	210,85	174,98	365,44	300,08	427,99	496,4	549,48	341,35	549,57	670,51	578,78	482,6
Duhan	17,65	7,36	26,22	14,33	31,00	32,28	33,07	24,76	35,29	40,67	37,98	30,43
Odjeća i obuća	26,19	10,7	42,62	12,85	71,91	98,77	92,72	59,85	83,77	99,15	94,73	73,36
Stanovanje	160,71	163,23	200,15	188,37	219,22	221,26	216,79	192,9	228,27	229,85	230,1	232,76
Električna energija, plin, voda i druga goriva	64,95	66,03	92,28	82,63	101,68	106,23	106,14	86,69	113,09	127,31	114,57	104,99
Namještaj, oprema za domaćinstvo	39,44	27,71	74,45	50,64	105,52	108,25	110,55	71,63	141,84	136,18	114,47	85,4
Zdravstvo	30,99	32,55	50,59	55,68	51,23	36,28	43,28	35,17	69,82	81,85	57,74	61,2
Prijevoz	40,49	8,04	114,38	36,34	144,65	176,43	205,35	74,77	161,23	239,8	172,44	125,86
Komunikacije	18,17	10,14	27,84	16,85	36,06	42,88	39,6	30,58	39,89	48,07	42,18	34,35
Rekreacija i kultura	23,67	5,74	32,78	14,59	53,46	70,83	69,59	44,18	74,65	69,59	75,87	49,62
Obrazovanje	*	*	*	*	12,63	24,54	27,88	10,76	16,18	13,12	18,84	11,99
Ugostiteljske usluge	26,44	2,94	16,81	2,66	30,36	33,05	25,71	25,9	22,32	25,66	29,73	23,14
Usluge smještaja	*	*	*	*	18,56	15,86	15,19	10,13	*	9,44	11,35	*
Drugi proizvodi i usluge	37,72	17,69	64,58	32,37	92,00	104,25	105,87	65,34	102,66	126,5	106,99	84,15
UKUPNO NEPREHRANA	496,27	352,15	752,83	509,5	968,26	1,070,91	1,091,72	732,66	1,095,29	1,247,18	1,107,00	920,54
UKUPNO	707,11	527,13	1,118,27	809,58	1,396,25	1,567,31	1,641,2	1,074,01	1,644,86	1,917,69	1,685,78	1,403,15

Vrijednosti označene sa '*' nisu pouzdane zbog malog uzorka

Tabela 9a. Prosječni mjesečni izdaci domaćinstva po tipu domaćinstva i kategorijama izdataka – Federacija BiH - Godina 2004.

	Tip domaćinstva											
	SD < 65 godina	SD >= 65 godina	BPBD < 65 godina	BPBD >= 65 godina	BP sa 1 djetetom	BP sa 2 djece	BP sa 3 i više djece	Samohrani roditelj	Samohr, roditelj+ srodnici	BP +djeca + srodnici	BP+djeca+ roditelji	Ostalo
Hljeb i žitarice	30,88	26,42	49,92	41,85	57,98	67,78	81,9	48,98	77,18	87,65	76,26	72,58
Meso	43,09	34,03	79,74	66,82	96,86	106,24	113,67	73,92	126,49	150,98	115,13	114,36
Riba	4,41	3,09	8,49	6,17	10,22	9,93	11,25	7,83	11,72	14,04	10,71	10,56
Mlijeko, sir i jaja	32,62	30,00	55,87	47,03	62,34	73,3	84,7	52,07	85,8	99,06	89,18	72,27
Ulja i masnoće	9,31	8,83	19,12	15,56	19,46	21,63	25,38	16,55	26,07	30,42	24,67	24,17
Voće i povrće	35,82	31,62	62,22	51,91	75,27	85,00	93,53	63,41	95,09	109,99	93,41	80,73
Šećer, džem, med, konditorski proizvodi, sirupi itd,	21,66	19,09	42,03	32,38	49,91	58,67	67,63	40,32	69,26	80,55	67,96	54,61
Bezalkoholna pića	21,79	17,06	35,93	26,98	44,93	49,26	51,02	34,5	54,16	62,17	53,42	51,44
Alkoholna pića	9,08	5,03	15,19	10,4	17,00	16,33	19,87	10,27	16,93	29,8	18,26	18,18
UKUPNO HRANA I PIĆE	208,65	175,17	368,51	299,1	433,97	488,14	548,94	347,86	562,71	664,64	548,99	498,89
Duhan	18,79	9,09	27,16	15,92	32,3	32,79	33,91	24,78	39,49	43,35	41,56	31,56
Odjeća i obuća	28,38	14,03	47,91	15,84	72,86	97,75	95,69	60,89	96,21	99,01	88,56	80,01
Stanovanje	164,37	173,41	200,21	202,81	220,51	221,23	219,34	199,23	238,44	227,64	241,99	247,00
Električna energija, plin, voda i druga	64,14	65,03	96,9	83,66	101,86	108,8	108,09	85,64	115,83	128,48	115,06	110,31
Namještaj, oprema za domaćinstvo	28,22	21,3	81,01	52,05	104,49	112,51	124,7	76,23	149,7	152,07	91,57	109,93
Zdravstvo	29,89	28,85	46,64	47,52	42,08	35,79	44,91	39,08	70,1	81,15	44,78	63,77
Prijevoz	39,09	7,03	122,93	30,49	145,59	171,27	194,64	80,39	182,12	246,97	156,26	131,73
Komunikacije	19,5	11,8	31,22	19,33	38,11	43,75	41,87	32,67	46,00	49,88	40,84	38,04
Rekreacija i kultura	28,26	7,85	40,17	17,17	55,17	73,38	68,23	54,2	78,94	76,71	74,56	56,02
Obrazovanje	*	*	*	*	13,72	20,53	30,16	12,31	24,43	14,28	16,59	18,46
Ugostiteljske usluge	30,87	4,94	19,53	3,93	33,72	34,86	26,78	27,83	28,73	28,21	34,58	26,2
Usluge smještaja	*	*	*	*	18,02	18,35	17,53	12,85	*	11,14	*	*
Drugi proizvodi i usluge	39,64	20,45	65,5	36,83	95,69	107,29	109,15	70,33	114,8	135,28	104,16	96,55
UKUPNO NEPREHRANA	504,33	363,78	793,08	527,2	974,13	1,078,29	1,115,00	776,45	1,187,35	1,294,17	1,063,84	1,012,78
UKUPNO	712,98	538,96	1,161,59	826,3	1,408,1	1,566,43	1,663,94	1,124,31	1,750,06	1,958,81	1,612,83	1,511,67

Vrijednosti označene sa '*' nisu pouzdane zbog malog uzorka.

Tabela 9b. Prosječni mjesečni izdaci domaćinstva po tipu domaćinstva i kategorijama izdataka – Republika Srpska - Godina 2004.

	Tip domaćinstva											Ostalo
	SD < 65 godina	SD >= 65 godina	BPBD < 65 godina	BPBD >= 65 godina	BP sa 1 djetetom	BP sa 2 djece	BP sa 3 i više djece	Samohrani roditelj	Samohr, roditelj + srodnici	BP +djeca + srodnici	BP+djeca+ roditelji	
Hljeb i žitarice	27,87	28,85	47,77	40,99	52,22	65,06	70,51	44,56	70,3	85,27	73,57	61,81
Meso	45,76	34,64	78,57	65,33	93,41	118,02	129,44	76,78	106,83	169,01	131,91	101,77
Riba	5,89	4,48	10,06	9,01	11,75	13,79	12,85	8,09	12,41	16,9	13,95	13,72
Mlijeko, sir i jaja	32,61	29,06	52,76	50,05	59,66	74,47	90,51	51,64	88,02	101,74	94,99	70,81
Ulja i masnoće	10,42	9,12	15,57	14,33	17,53	19,57	24,85	14,47	23,94	27,98	24,47	20,32
Voće i povrće	31,65	28,58	60,25	46,71	69,79	86,51	91,81	56,9	84,17	110,11	101,72	77,03
Šećer, džem, med, konditorski proizvodi, sirupi itd,	21,15	18,4	37,12	31,3	46,48	53,01	65,44	32,54	58,22	73,01	71,9	45,12
Bezalkoholna pića	19,86	16,44	33,39	24,97	37,51	48,04	41,55	27,97	46,62	56,88	53,7	38,76
Alkoholna pića	15,96	7,25	25,01	20,8	25,76	30,45	25,7	13,19	32,56	42,81	43,59	28,69
UKUPNO HRANA I PIĆE	211,16	176,82	360,5	303,5	414,11	508,92	552,67	326,14	523,06	683,7	609,81	458,04
Duhan	15,64	5,21	23,63	12,21	27,51	29,32	30,00	24,07	28,75	36,63	32,25	28,46
Odjeća i obuća	24,12	6,96	33,44	9,74	69,52	100,49	83,25	54,82	63,96	100,12	102,39	66,25
Stanovanje	149,97	147,49	195,77	168,97	213,63	217,55	206,7	178,77	210,83	231,95	212,09	211,94
Električna energija, plin, voda i druga	66,68	67,48	85,8	82,14	102,01	101,77	99,94	87,22	108,97	126,39	113,24	99,2
Namještaj, oprema za domaćinstvo	54,37	36,56	63,95	49,58	107,95	98,89	69,68	61,6	129,5	114,6	140,22	54,63
Zdravstvo	33,64	37,56	58,76	64,44	70,8	37,82	36,76	28,16	67,19	83,15	72,76	57,97
Prijevoz	42,28	9,4	99,57	34,17	137,17	187,42	236,94	66,33	124,53	231,89	188,29	119,48
Komunikacije	17,1	8,53	22,44	14,35	32,28	41,11	32,96	26,17	29,97	45,64	43,56	29,31
Rekreacija i kultura	17,18	3,47	20,07	11,43	51,39	66,11	73,33	27,71	67,47	59,8	76,76	40,56
Obrazovanje	*	*	*	*	11,22	34,33	23,29	8,69	*	11,99	22,2	*
Ugostiteljske usluge	20,47	0,61	11,33	1,32	24,03	29,67	22,71	22,77	12,14	22,26	23,73	19,34
Usluge smještaja	*	*	*	*	19,63	11,47	*	*	*	*	*	*
Drugi proizvodi i usluge	34,66	14,68	62,97	26,8	85,17	97,84	97,48	56,21	82,97	114,09	109,01	68,07
UKUPNO NEPREHRANA	482,30	337,94	681,75	478,08	952,29	1,053,8	1,022,69	648,54	941,74	1,185,92	1,143,30	802,88
UKUPNO	693,47	514,76	1,042,25	781,57	1,366,4	1,562,72	1,575,36	974,68	1,464,80	1,869,62	1,753,11	1,260,92

Vrijednosti označene sa '*' nisu pouzdane zbog malog uzorka.

Tabela 9c. Prosječni mjesečni izdaci domaćinstva po tipu domaćinstva i kategorijama izdataka – Distrikt Brčko - Godina 2004.

	Tip domaćinstva											
	SD < 65 godina	SD >= 65 godina	BPBD < 65 godina	BPBD >= 65 godina	BP sa 1 djetetom	BP sa 2 djece	BP sa 3 i više djece	Samohrani roditelj	Samohr, roditelj + srodnici	BP +djeca + srodnici	BP+djeca+ roditelji	Ostalo
Hljeb i žitarice	41,07	22,43	41,82	39,13	60,94	83,58	77,11	59,22	*	82,11	99,71	76,71
Meso	55,09	26,7	68,81	45,88	98,42	111,41	93,54	82,82	*	104,14	148,45	113,6
Riba	5,01	1,57	12,57	5,21	12,17	12,03	15,17	11,72	*	14,36	14,94	14,34
Mlijeko, sir i jaja	32,33	23,2	54,12	40,18	57,08	73,64	84,31	59,34	*	78,94	80,64	72,79
Ulja i masnoće	8,67	6,52	13,11	8,8	19,4	22,15	26,22	16,46	*	26,45	26,22	22,67
Voće i povrće	35,45	23,00	56,09	47,67	76,73	93,26	84,89	75,78	*	89,68	108,87	99,43
Šećer, džem, med, konditorski proizvodi, sirupi itd,	33,12	14,17	46,58	28,96	55,78	77,57	74,72	50,00	*	77,08	81,77	59,47
Bezalkoholna pića	26,32	14,06	33,84	24,53	51,66	56,88	48,15	49,53	*	52,19	67,48	57,62
Alkoholna pića	11,02	6,28	29,41	13,34	23,58	31,14	*	*	*	*	*	25,05
UKUPNO HRANA I PIĆE	248,07	137,93	356,34	253,69	455,76	561,65	522,83	417,45	*	539,59	658,09	541,67
Duhan	25,68	8,56	47,24	21,59	43,84	59,54	44,55	36,84	*	48,24	72,69	38,89
Odjeća i obuća	*	*	42,12	*	79,3	104,34	111,38	120,27	*	78,66	*	47,91
Stanovanje	249,71	226,34	293,43	258,17	264,09	275,35	263,46	254,83	*	256,13	322,88	273,35
Električna energija, plin, voda i druga	54,84	61,71	58,03	69,75	91,16	94,39	118,12	110,2	*	108,14	131,11	86,34
Namještaj, oprema za domaćinstvo	33,18	6,87	54,3	40,83	100,08	116,62	133,61	112,33	*	118,58	133,16	68,75
Zdravstvo	12,84	22,48	22,86	59,82	33,67	28,71	74,72	41,37	*	73,11	58,53	59,76
Prijevoz	40,75	*	112,71	206,58	228,34	171,62	177,49	53,52	*	183,87	238,11	105,48
Komunikacije	8,73	*	17,47	12,44	30,69	42,56	44,73	46,24	*	44,98	46,12	38,66
Rekreacija i kultura	31,74	*	29,36	21,05	32,65	63,1	70,06	32,43	*	64,84	*	62,75
Obrazovanje	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
Ugostiteljske usluge	*	*	*	*	23,92	28,12	*	*	*	*	*	*
Usluge smještaja	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
Drugi proizvodi i usluge	46,41	12,2	64,63	45,84	83,22	106,11	94,00	76,46	*	129,98	135,29	84,65
UKUPNO NEPREHRANA	548,65	356,34	774,96	746,89	1,030,88	1,098,16	1,158,25	907,40	*	1,128,06	1,413,6	892,59
UKUPNO	796,72	494,27	1,131,30	1,000,59	1,486,65	1,659,81	1,681,08	1,324,85	*	1,667,65	2,071,68	1,434,26

Vrijednosti označene sa '*' nisu pouzdane zbog malog uzorka.

Tabela 10. Prosječni mjesečni izdaci domaćinstva po statusu tekuće aktivnosti nosioca domaćinstva i kategorijama izdataka – Bosna i Hercegovina - Godina 2004.

	Status tekuće aktivnosti				
	Zaposlen i formalno zaposlen	Nezaposlen ili traži prvo zaposlenje	Domaćica	Penzioner	Ostalo
Hljeb i žitarice	65,53	62,27	48,48	49,3	48,25
Meso	110,46	89,81	66,66	78,27	83,7
Riba	11,61	8,88	7,51	8,49	7,36
Mlijeko, sir i jaja	73,03	63,64	47,5	56,28	60,71
Ulja i masnoće	21,44	19,7	16,06	16,77	17,14
Voće i povrće	84,78	71,11	54,92	59,7	56,08
Šećer, džem, med, konditorski proizvodi, sirupi itd,	58,02	47,5	40,52	38,62	37,39
Bezalkoholna pića	48,63	38,47	32,31	32,07	32,24
Alkoholna pića	23,14	19,03	12,07	15,6	19,88
UKUPNO HRANA I PIĆE	496,63	420,41	326,02	355,11	362,76
Duhan	33,35	31,71	17,82	20,79	17,9
Odjeća i obuća	94,6	50,8	40,12	38,66	36,36
Stanovanje	220,67	183,81	157,62	206,04	163,28
Električna energija, plin, voda i druga goriva	104,81	92,04	75,34	92,64	86,86
Namještaj, oprema za domaćinstvo	108,5	78,65	111,44	69,28	51,46
Zdravstvo	45,24	42,39	38,97	52,51	73,62
Prijevoz	180,89	115,74	59,56	75,79	86,56
Komunikacije	42,25	28,35	19,11	24,48	22,67
Rekreacija i kultura	67,7	37,21	33,37	32,36	27,14
Obrazovanje	19,53	5,32	*	6,35	9,53
Ugostiteljske usluge	33,81	16,03	14,75	12,41	18,02
Usluge smještaja	15,14	5,36	*	6,33	*
Drugi proizvodi i usluge	103,84	71,54	50,96	56,39	57,07
UKUPNO NEPREHRANA	1,070,32	758,97	627,57	694,04	660,16
UKUPNO	1,566,96	1,179,38	953,59	1,049,15	1,022,92

Vrijednosti označene sa '*' nisu pouzdane zbog malog uzorka.

Tabela 10a. Prosječni mjesečni izdaci domaćinstva po statusu tekuće aktivnosti nosioca domaćinstva i kategorijama izdataka – Federacija BiH - Godina 2004.

	Status tekuće aktivnosti				
	Zaposlen i formalno zaposlen	Nezaposlen ili traži prvo zaposlenje	Domaćica	Penzioner	Ostalo
Hljeb i žitarice	67,4	62,95	48,63	51,2	49,08
Meso	109,89	82,9	59,52	78,93	82,89
Riba	10,6	6,81	6,82	8,15	6,4
Mlijeko, sir i jaja	73,13	62,02	43,92	57,58	56,25
Ulja i masnoće	22,04	20,17	15,5	18,00	16,38
Voće i povrće	85,27	70,14	50,18	63,07	54,89
Šećer, džem, med, konditorski proizvodi, sirupi itd,	59,02	50,16	42,48	41,1	38,69
Bezalkoholna pića	50,16	39,03	32,21	34,26	35,35
Alkoholna pića	18,15	13,1	8,27	13,59	16,33
UKUPNO HRANA I PIĆE	495,66	407,27	307,52	365,89	356,26
Duhan	34,67	32,71	19,12	22,73	20,27
Odjeća i obuća	96,51	48,72	49,24	41,73	43,82
Stanovanje	222,18	184,77	166,19	213,45	169,25
Električna energija, plin, voda i druga goriva	106,05	94,41	68,3	95,08	92,51
Namještaj, oprema za domaćinstvo	112,83	89,85	126,52	72,83	45,19
Zdravstvo	43,19	40,14	27,15	49,68	59,6
Prijevoz	180,33	123,69	65,58	76,65	104,52
Komunikacije	43,71	29,68	24,05	27,37	27,06
Rekreacija i kultura	71,31	39,88	37,01	36,92	37,11
Obrazovanje	19,48	4,63	*	7,87	18,46
Ugostiteljske usluge	36,83	18,26	18,84	14,42	25,44
Usluge smještaja	17,16	*	*	7,01	*
Drugi proizvodi i usluge	108,28	77,51	54,87	61,37	67,24
UKUPNO NEPREHRANA	1,092,54	792,15	663,26	727,11	720,65
UKUPNO	1,588,20	1,199,43	970,78	1,092,99	1,076,91

Vrijednosti označene sa '*' nisu pouzdane zbog malog uzorka.

Tabela 10b. Prosječni mjesečni izdaci domaćinstva po statusu tekuće aktivnosti nosioca domaćinstva i kategorijama izdataka – Republika Srpska - Godina 2004.

	Status tekuće aktivnosti				
	Zaposlen i formalno zaposlen	Nezaposlen ili traži prvo zaposlenje	Domaćica	Penzioner	Ostalo
Hljeb i žitarice	61,32	61,29	47,26	46,64	46,63
Meso	111,49	96,87	73,81	78,76	84,5
Riba	13,47	11,00	7,48	9,17	8,21
Mlijeko, sir i jaja	73,06	65,16	50,33	55,03	64,71
Ulja i masnoće	20,25	19,19	16,31	15,07	17,93
Voće i povrće	83,65	71,66	58,11	54,92	56,54
Šećer, džem, med, konditorski proizvodi, sirupi itd,	55,44	43,97	36,88	34,84	36,13
Bezalkoholna pića	45,2	37,57	31,33	28,81	29,36
Alkoholna pića	32,53	25,31	15,79	18,99	23,26
UKUPNO HRANA I PIĆE	496,41	432,02	337,31	342,23	367,29
Duhan	29,36	30,18	16,5	17,51	15,75
Odjeća i obuća	91,14	51,38	30,68	34,35	30,13
Stanovanje	214,48	180,02	146,47	190,86	156,19
Električna energija, plin, voda i druga goriva	103,05	88,06	82,68	90,1	82,07
Namještaj, oprema za domaćinstvo	100,29	64,65	94,93	65,34	56,47
Zdravstvo	49,53	45,03	50,00	57,82	84,96
Prijevoz	179,04	107,16	52,56	75,97	68,78
Komunikacije	39,46	26,43	14,29	20,44	18,57
Rekreacija i kultura	61,08	34,14	29,2	25,71	18,59
Obrazovanje	20,76	6,24	*	4,25	*
Ugostiteljske usluge	27,82	13,72	11,01	9,5	11,75
Usluge smještaja	11,36	*	*	5,6	*
Drugi proizvodi i usluge	95,53	63,66	46,56	49,00	47,67
UKUPNO NEPREHRANA	1,022,91	713,48	585,96	646,46	602,25
UKUPNO	1,519,32	1,145,49	923,27	988,69	969,54

Vrijednosti označene sa '*' nisu pouzdane zbog malog uzorka.

Tabela 10c. Prosječni mjesečni izdaci domaćinstva po statusu tekuće aktivnosti nosioca domaćinstva i kategorijama izdataka – Distrikt Brčko - Godina 2004.

	Status tekuće aktivnosti				
	Zaposlen i formalno zaposlen	Nezaposlen ili traži prvo zaposlenje	Domaćica	Penzioner	Ostalo
Hljeb i žitarice	74,4	69,83	72,66	42,42	*
Meso	111,3	100,38	*	50,81	*
Riba	13,19	12,35	*	6,28	*
Mlijeko, sir i jaja	69,87	70,31	*	41,11	*
Ulja i masnoće	21,77	19,87	23,21	11,59	*
Voće i povrće	87,46	85,83	92,52	48,16	*
Šećer, džem, med, konditorski proizvodi, sirupi itd,	67,72	67,59	77,34	34,82	*
Bezalkoholna pića	55,62	47,77	56,52	27,6	*
Alkoholna pića	27,31	21,78	*	12,81	*
UKUPNO HRANA I PIĆE	528,64	495,71	499,52	275,6	*
Duhan	54,99	45,49	*	23,53	*
Odjeća i obuća	90,99	100,82	*	27,57	*
Stanovanje	270,1	266,95	210,68	264,23	*
Električna energija, plin, voda i druga goriva	95,05	135,23	72,44	68,13	*
Namještaj, oprema za domaćinstvo	105,55	138,19	*	37,89	*
Zdravstvo	40,26	35,86	*	38,95	*
Prijevoz	225,1	117,29	*	47,99	*
Komunikacije	41,51	43,56	*	13,51	*
Rekreacija i kultura	61,79	43,68	*	20,32	*
Obrazovanje	*	*	*	*	*
Ugostiteljske usluge	35,51	13,19	*	7,05	*
Usluge smještaja	*	*	*	*	*
Drugi proizvodi i usluge	99,56	115,57	*	45,09	*
UKUPNO NEPREHRANA	1,135,57	1,055,82	739,89	594,46	*
UKUPNO	1,664,21	1,551,53	1,239,42	870,06	*

Vrijednosti označene sa '*' nisu pouzdane zbog malog uzorka.

Tabela 11. Prosječni mjesečni izdaci domaćinstva po statusu u zaposlenju nosioca domaćinstva i kategorijama izdataka – Bosna i Hercegovina - Godina 2004.

	Status u zaposlenju			
	Poslodavac	Samozaposlen ili slobodno zanimanje	Stalno zaposlen ili ugovor na neodređeno vrijeme	Zaposlen sa drugim tipom ugovora
Hljeb i žitarice	74,00	70,4	64,47	59,82
Meso	142,51	114,34	107,3	89,89
Riba	17,51	10,64	11,23	9,32
Mlijeko, sir i jaja	84,83	78,37	70,81	64,6
Ulja i masnoće	22,46	23,02	21,33	19,07
Voće i povrće	108,61	85,4	82,26	73,09
Šećer, džem, med, konditorski proizvodi, sirupi itd,	71,26	58,7	56,09	50,26
Bezalkoholna pića	66,85	47,45	46,57	40,59
Alkoholna pića	33,06	26,86	21,59	18,82
UKUPNO HRANA I PIĆE	621,08	515,2	481,67	425,46
Duhan	41,73	33,08	32,38	32,93
Odjeća i obuća	184,15	85,35	84,66	65,65
Stanovanje	294,3	200,6	218,95	184,17
Električna energija, plin, voda i druga goriva	139,51	102,43	101,41	94,53
Namještaj, oprema za domaćinstvo	184,71	120,12	98,61	81,37
Zdravstvo	59,08	54,5	42,09	42,18
Prijevoz	372,53	217,39	147,61	134,18
Komunikacije	75,61	36,84	39,72	31,79
Rekreacija i kultura	120,14	52,8	64,03	47,8
Obrazovanje	31,46	13,23	20,02	6,14
Ugostiteljske usluge	67,98	22,88	31,43	22,84
Usluge smještaja	42,87	10,4	12,92	8,44
Drugi proizvodi i usluge	187,62	90,79	97,82	76,36
UKUPNO NEPREHRANA	1,801,69	1,040,42	991,64	828,37
UKUPNO	2,422,77	1,555,62	1,473,31	1,253,83

Tabela 11a. Prosječni mjesečni izdaci domaćinstva po statusu u zaposlenju nosioca domaćinstva i kategorijama izdataka – Federacija BiH - Godina 2004.

	Status u zaposlenju			
	Poslodavac	Samozaposlen ili slobodno zanimanje	Stalno zaposlen ili ugovor na neodređeno vrijeme	Zaposlen sa drugim tipom ugovora
Hljeb i žitarice	74,67	74,8	65,79	62,49
Meso	139,91	115,56	106,33	89,34
Riba	15,04	9,42	10,05	9,13
Mlijeko, sir i jaja	81,00	83,00	70,57	65,8
Ulja i masnoće	21,33	23,63	22,14	19,98
Voće i povrće	104,16	89,33	82,25	75,87
Šećer, džem, med, konditorski proizvodi, sirupi itd,	69,44	64,13	57,00	53,06
Bezalkoholna pića	65,96	50,96	47,78	43,64
Alkoholna pića	27,9	17,84	17,24	15,21
UKUPNO HRANA I PIĆE	599,4	528,67	479,15	434,52
Duhan	41,63	34,26	33,92	33,94
Odjeća i obuća	200,16	92,25	84,01	71,82
Stanovanje	301,8	211,72	218,48	185,6
Električna energija, plin, voda i druga goriva	139,06	107,32	103,34	94,38
Namještaj, oprema za domaćinstvo	184,84	133,45	102,69	96,35
Zdravstvo	51,69	48,18	41,02	43,86
Prijevoz	393,27	248,06	144,86	133,9
Komunikacije	75,65	41,13	40,7	34,75
Rekreacija i kultura	116,28	62,39	67,25	53,76
Obrazovanje	34,11	19,45	18,74	5,64
Ugostiteljske usluge	74,84	29,99	33,56	24,94
Usluge smještaja	61,39	13,58	13,39	10,3
Drugi proizvodi i usluge	198,19	104,00	101,18	79,79
UKUPNO NEPREHRANA	1,872,92	1,145,78	1,003,13	869,02
UKUPNO	2,472,32	1,674,45	1,482,28	1,303,54

Tabela 11b. Prosječni mjesečni izdaci domaćinstva po statusu u zaposlenju nosioca domaćinstva i kategorijama izdataka – Republika Srpska - Godina 2004.

	Status u zaposlenju			
	Poslodavac	Samozaposlen ili slobodno zanimanje	Stalno zaposlen ili ugovor na neodređeno vrijeme	Zaposlen sa drugim tipom ugovora
Hljeb i žitarice	72,28	64,9	61,44	55,04
Meso	150,36	111,96	109,24	90,66
Riba	22,67	11,93	13,4	9,64
Mlijeko, sir i jaja	93,5	73,12	71,41	62,94
Ulja i masnoće	24,81	22,19	19,78	17,61
Voće i povrće	117,59	81,37	82,00	68,21
Šećer, džem, med, konditorski proizvodi, sirupi itd,	73,07	51,99	53,76	45,38
Bezalkoholna pića	68,61	42,82	43,87	35,29
Alkoholna pića	42,36	38,09	29,8	24,1
UKUPNO HRANA I PIĆE	665,24	498,37	484,72	408,85
Duhan	39,22	29,29	28,49	30,95
Odjeća i obuća	154,76	76,44	85,55	56,43
Stanovanje	277,93	181,73	217,15	179,16
Električna energija, plin, voda i druga goriva	144,6	95,6	97,96	95,43
Namještaj, oprema za domaćinstvo	188,94	106,07	89,72	58,74
Zdravstvo	76,72	63,17	43,99	40,14
Prijevoz	346,53	183,00	150,38	126,84
Komunikacije	77,76	31,28	37,62	27,08
Rekreacija i kultura	127,45	43,58	57,74	37,46
Obrazovanje	29,07	7,06	23,32	6,91
Ugostiteljske usluge	54,86	14,73	27,03	19,08
Usluge smještaja	*	6,13	12,09	*
Drugi proizvodi i usluge	171,94	75,41	90,75	70,13
UKUPNO NEPREHRANA	1,698,04	913,48	961,79	754,28
UKUPNO	2,363,28	1,411,85	1,446,5	1,163,14

Vrijednosti označene sa '*' nisu pouzdane zbog malog uzorka.

Tabela 11c. Prosječni mjesečni izdaci domaćinstva po statusu u zaposlenju nosioca domaćinstva i kategorijama izdataka – Distrikt Brčko - Godina 2004.

	Status u zaposlenju			
	Poslodavac	Samozaposlen ili slobodno zanimanje	Stalno zaposlen ili ugovor na neodređeno vrijeme	Zaposlen sa drugim tipom ugovora
Hljeb i žitarice	78,31	73,94	74,54	70,22
Meso	113,37	125,18	106,00	91,63
Riba	14,64	12,36	14,06	9,01
Mlijeko, sir i jaja	73,02	75,81	67,75	59,85
Ulja i masnoće	21,38	24,26	20,43	19,62
Voće i povrće	106,88	78,57	88,75	81,68
Šećer, džem, med, konditorski proizvodi, sirupi itd,	90,86	62,22	68,95	58,59
Bezalkoholna pića	66,69	53,05	54,52	49,36
Alkoholna pića	43,27	20,24	27,81	27,43
UKUPNO HRANA I PIĆE	608,43	525,64	522,82	467,4
Duhan	71,37	60,28	52,23	39,86
Odjeća i obuća	158,15	94,22	92,85	54,71
Stanovanje	310,54	265,93	279,11	235,64
Električna energija, plin, voda i druga goriva	93,97	114,66	94,34	81,96
Namještaj, oprema za domaćinstvo	135,74	100,97	119,77	59,74
Zdravstvo	26,5	40,79	46,49	30,57
Prijevoz	207,37	196,9	204,77	280,96
Komunikacije	51,19	42,48	44,18	32,36
Rekreacija i kultura	124,12	28,95	64,14	64,3
Obrazovanje	*	*	*	*
Ugostiteljske usluge	62,67	20,09	37,2	30,67
Usluge smještaja	*	*	*	*
Drugi proizvodi i usluge	129,97	88,43	109,85	91,29
UKUPNO NEPREHRANA	1,391,18	1,070,05	1,158,13	1,008,62
UKUPNO	1,999,61	1,595,68	1,680,95	1,476,02

Vrijednosti označene sa '*' nisu pouzdane zbog malog uzorka.

